

VALOA KOHTI

NYKYAIKAISESTA TEOSOFIASTA

KIRJOTTANUT

PEKKA ERVAST

VIIDES PAINOS

HELSINGISSÄ 1918
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ TIETÄJÄ

Ensimmäinen	painos	1901	(Helsingissä)
Toinen	«	1901	(Amerikassa)
Kolmas (toinen)	«	1903	(Helsingissä)
Neljäs (kolmas)	«	1909	(Helsingissä)

Viides painos: 8:s - 17:s tuhat.

JYVÄSKYLÄSSÄ 1918
SAARIJÄRVEN PAAVO O.Y. KIRJAPAINOSSA

Sisällys.

- I. Valmistus
- II. Maailman uskonnot ja teosofinen liike
- III. Uskontojen alkuperä
- IV. Teosofia ja uskonnot
- V. Elämän tarkoitus
- VI. Jälleensyntyminen ja karma
- VII. Kristinusko
- VII. Länsimaalaisia reinkarnationisteja
- IX. Minuuden kaksinaisuus
- X. Kuoleman jälkeen
- XI. Minuuden synty
- XII. Puhdistuksen tie
- XIII. Salainen tieto
- XIV. Mestari
- XV. Jumala ja luominen

Teosofisen Seuran ohjesääntöjen mukaan kenelläkään sen jäsenistä ole oikeutta esiintyä teosofisella auktoriteetilla. Teosofia on ikuisten totuuksien uskonto, mutta Teosofinen Seura on vapaan ajattelun temppeli.

Sentähden jokainen teosofinen kirjailija tai puhuja itse on vastuunalainen sanoistaan — ja lukija tai kuulija omaksuu niistä vain sen verran, minkä omatuntonsa ja järkensä hyväksyy.

I.

Valmistus.

Oletko milloinkaan tuntenut väsymystä tuohon unen ja valveen, työn ja levon, ilon ja surun ainaiseen kiertokulkuun, jota kutsutaan elämäksi? Oletko koskaan sydämeltäsi huoahtanut: mikä on kaiken tämän vaihtelun tarkoitus? Onnellinen olet, jos elämän taakka on sinua niin painanut, että epätoivoisena olet huutanut ympäröivään pimeyteen: miksi — mistä — minne? Onnellinen olet, sillä totuuden elämä sinulle aukenee, henkesi sinua kutsuu.

Jospa me ihmiset tietäisimme, että kaikki tämä ulkonainen, jota me todellisena elämänä pidämme, on harhaa vain, kuvaleikkiä, jonka kautta henki, Jumalan kuva meissä eleille herätetään! Silloinpa emme pakenisi hengen ääntä, kun se meitä kutsuu. Mutta nyt me kaikin tavoin koetamme unohtaa noita syviä tunteitamme ja kysymyksiämme. Joskin epätoivon hetkinä kohtalon sfinksi astui eteemme vaatien arvotuksensa ratkaisua, joskin silloin hengen salama iski sydämeemme, emme me kutsumuksesta vaaria ottaneet, vaan olimme seuraavassa silmänräpäyksessä taas valmiit syöksymään harhojen valtaan, jos pieninkään ilo tai nautinto meitä houkutteli.

Vasta sitten kun hengen ääni on niin voimakas, ettemme enää löydä rauhaa elämän tarjoomista iloista, että „vaikka tämä maailma olisi kaikkea sitä, joksi runoilijat ovat sitä uneksineet, vaikka kaikki paha olisi poistunut, kaikki suru loppunut, jokainen nautinto tuhatkertainen, jokainen kauneus entistään ihanampi, me kääntyisimme siitä pois kyllästyneinä, haluttomina“ (Annie Besant) — vasta sitten astumme totuuden etsijäin tielle.

Tämä mielentila ei suinkaan ole sekoitettava siihen blaseerattuun väsymykseen, joka seuraa aistillista nautintoa. Niin kauan kuin kiitämme iloja ja nautintoja elämän kallimmaksi lahjaksi, emme suinkaan ole mihinkään väsyneet. Ruumiimme vain ei aina jaksaa palvella alhaista tyranniaa. Mutta vielä emme tunne elämän todellisuutta, vielä meitä odottavat nuo suuret, todelliset kärsimykset, joissa yksin hengen ääni puhuu.

Sillä kun tuo todellinen väsymys meidät valtaa, silloin olemme heränneet näkemään elämän illusionit; silloin järkemme meille todistaa, ettei mikään personallinen onni eikä nautinto ole sen arvoinen, että sitä huolisimme tavotella . . . Rikkaus, kunnia, valta — missä on teidän viehätysenne?

Sydämemme syvyydessä on ääni kuiskannut: eikö sitä suurta missään löydy, sitä hyvää, sitä kaunista, eikö missään ole rauhaa, totuutta, oikeutta?

Olemme huomanneet, että jos toinen tässä maailmassa iloitsee, niin toinen itkee. Olemme huomanneet, että jos tahdomme onnen itsellemme ostaa, niin täytyy meidän ostaa se muitten kärsimyksillä.

Jokaisen ruusun, jonka itsellemme poimimme, ovat veljemme kyynelillään kastaneet. Ja ruusun tuoksu ei enää meitä hurmaa; sillä kyynleet polttavat meitä. Ja onni ei enää meitä houkuttele; sillä vääryys virnistää sen takana . . . ja me olemme vääryyteen väsyneet.

Heittäkäämme pois kaikki muu ja etsikäämme henkeämme. Älkäämme pelätkö lähteä meren ulapalle tuntematonta totuutta etsimään. Älkäämme pelätkö heittäytyä henkemme kuuluihin, sillä sen syvyyksissä juoksee elämän puro.

Muuttakaamme mielemme. Koko sielullamme, koko sydämellämme antautukaamme totuutta etsimään. Älkäämme muuta pyytäkö kuin sitä ääretöntä elämää, joka on kaikkialla, joka on meissä itsessämme. Kahta herraa emme voi palvella, pyytäkäämme Jumalaa yksin.

Ja elämämme saa suuren sisällyksen. Siinä on tapahtunut aatteellinen muutos, perinpohjainen vaihdos. Mikä ero nykyisten ja niiden päivien välillä, jolloin pidimme elämätä leikkinä, nautinnon välikappaleena tai tyhjänä ikävyytenä! Nyt se on täynnä tarkotusta, henkeä ja voimaa. Katso, kuinka sen perussävel muuttuu. Sisässä soi vain yksi ääni: totuuden kaipuu — ja kaikkien ulkonaisten tekojemme vaikuttimet vaihtuvat. Ennen oli vaikuttimena himo, halu, personallinen rakkaus, käsky tai pakko. Nyt halajamme vain yhtä — kaiken muun teemme velvollisuuden tunteesta. Emme velvollisuuksiimme laiminlyö, mutta emme enää mihinkään kiinny. Omantuntonne viisaus sanoo meille: tee se, ja me teemme.

Kuinka vapaat olemme hengessämme! Tie on edessämme suora, sileä ja vihanhoiva — riemu sydämessä vaellamme eteenpäin. Olemme elämän todellisuuden löytäneet.

Mutta — himmentyykö silmiemme valo vai miksi kauneus meitä pakenee, miksi maailma etenee näkyvistämme? Omaistemme kääntävät kasvonsa pois, ystävämmme meistä luopuvat, koko maailma meidät hylkää. Jäämme yksin tielle — pimeys yllättää — yön varjot ympäröivät — mikä on tuo hirviö, joka meitä lähestyy?

Me, jotka etsimme ikuista ja ääretöntä, olemme heittäneet nykyisyytemme — se vain maailman muodossa, ystäviemme piirteissä kääntyy meistä pois — älkäämme sitä hetkeäkään muistelko, mutta nyt ottakaamme menneisyytemme voittaaksemme.

Tuo hirviö, se on oma itsemme. Se on kaikki huono, paha ja alhainen, joka elämien vierieessä on meihin kertynyt, se on alempi minuutemme. Se on eläin meissä, se on kohtalo, jota emme voi välttää.

Ja koko voimallaan tuo alempi luontomme nousee henkemme tahtoa vastustamaan. Kuinka heikoiksi tunnemme itsemme! Tosiaan lihan ääni on voimakas . . . „Menköön pois meiltä tämä kalkki!“ . . .

Vaan horjahtaa emme saa. Yksin emme ole. Näkymättöminä meitä auttavat kaikki ne, jotka ennen ovat voittaneet, sillä hengessä olemme yhtä. Eikä pimeys ole läpitunkematon! Pieninkin voitto puhkaisee aukon, josta säde pilkistää — ja kun olemme voittaneet, sarastaa päivä ja valo nousee, joka on aurinkoa kirkkaampi.

Siis taistelkaamme. Jos lankeemme, nouskaamme. Jos lankeemme uudestaan, nouskaamme jälleen. Mutta älkäämme kadottako uskoamme, tarmoamme, rohkeuttamme. On toisia, jotka ennen sen tien ovat kulkenet. He tuntevat sen kärsimykset, he tietävät sen tuskat. He odottavat meidän tuloamme.

Täydellisen ihmisen kuva mielessämme, sydämessämme hänen puhtaat piirteensä, antakaamme hänen tahtonsa olla omanamme. Nostakoon hänen lempensä meidän sieluamme. Polvistukaamme äärettömän eteen. Taistelujen lomassa ajatelkaamme ihannetta!

Mitä ihmiskunnan vapahtajat ovat sanoneet täydellisestä ihmisestä? Hän on kaikkien veli, hän rakastaa

kaikkia yhtä paljon. Hän ei suutu kelleen, hän ei naista himoitse, hän ei vanno, ei valehtelee, ei turhia puhu, hän ei vastusta pahaa pahalla, ei tuomitse, ei rankaise. Vaan hän rakastaa vihollisiaan, hän siunaa vainoojiaan, hän auttaa salaisuudessa, hän rukoilee yksikseen, hän on nöyrä, iloinen, pitkämielinen.

Tähän täydellisyyteen meidän tulee pyrkiä. Silloin murtuu pimeyden valta, usvat häipyvät, ja valkenee aamu.

Jo taistellesamme tapahtuu välistä, että tajuntamme nostetaan henkeemme, että hetkeksi pääsemme osallisiksi siitä autuudesta, joka on henkemme ainainen verho. Mikä rauha silloin, mikä mielenrentuus, mikä lapsellinen suruttomuus. „Täytymme pyhällä hengellä.“ On aivan kuin „syntyisimme uudestaan“, kuin „siirtyisimme korkeudesta“ — runoilijat ja taiteilijat kutsuvat sitä „neron inspiratsiooniksi“ . . .

Oletko nähnyt auringon laskevan kesäisenä iltana? Tai oletko kesäyön hiljaisuudessa kaukaa kuullut satakielen laulavan? Etkö silloin kaihosta mieletönnä heittäytynyt ikuisen kauneuden helmaan — eikö silloin henkesi taivaiseen kotiinsa ikävöiden sulautunut yhdeksi luonnon kanssa? Tai oletko koskaan tuntenut sydämesi särkyvän kärsivän veljen tuskasta ja samalla tuntenut hurmaavaa riemua siitä, että osasit häntä rakastaa?

Heikkoja kajastuksia vain ovat nuo hetket siitä mielentilasta, joka tulee jokapäiväiseksi leiväksemme, kun olemme itsemme itsestämme irrottaneet ja vanhan ihmisemme voittaneet! Silloin olemme kuin uusia olentoja, kuin nuorukaisia ikuisen kauneuden maailmassa. Missä sydämemme on? Se itkee ja hymyilee. Mutta se itkee muitten suruja, se hymyilee muiden iloja. Ja kuinka paljon niitä on! Ne ympäröivät meitä näkymättöminä ja me vastaamme niiden kutsuille. Luonnon suuri sydän meissä sykkii. Katso, kuinka koko maailma palaa luoksemme! Nyt se ikävöi meitä, nyt se tuntee meidän rakkautemme. Ja me annamme kaikki sille anteeksi sen riemun tähden, joka rinnassamme asuu.

II.

Maailman uskonnot ja teosofinen liike.

Tavallisesti lasketaan, että meidän kiertotähdellämme asuu puolitoista tuhatta miljoonaa ihmistä. Koska kristittyjen lukumäärä nousee korkeintaan viiteen sataan miljoonaan, on siis ainakin kaksi kolmatta osaa koko maapallon asukkaista „kastamattomia“. Paljon vielä riittää työtä katolilaisille ja protestanttisille lähetyssaarnaajille, jos mielivät kääntää nuo jäljellä olevat tuhat miljoonaa „ainoaan autuaaksi tekevään oppiin“. Ehkä riittää liaksikin, jos esim. noista kastamattomista kadotuksen lapsista jokunen miljoona rupeaisi vastapainoksi omaa uskonoppiaan saarnailemaan kristittyjen kesken, mikä jo vähin on tapahtunutkin.

On kerrassaan erehdys luulla, että „pakanamaailma“ olisi ilman uskontoa ja sen takia kristinuskon tarpeessa. Ilman uskontoa ei ole mikään kansa eikä kukaan ihminen tämän maan päällä, jollemme lukuun ota niitä, jotka vapaaehtoisesti ovat uskonnon hylänneet ja ruvenneet materialisteiksi ja jumalankieltäjiksi. Päinvastoin on joka kansalla, aivan niinkuin meillä kristityillä, niinkuin sanotaan, ylikuonnollisesti ilmotettu uskontonsa, yksin niilläkin pakanoilla, joiden uskonto ei vielä ole kehittynyt uskonnolliseksi yhdyselämäksi.

Europa on kristitty; poikkeuksen tekevät ainoastaan täällä elävät juutalaiset, joita on muutamia miljoonia, ja Turkinmaa, joka on muhametinuskoinen. Mutta jos heitä silmäyksellä Aasiaan, huomaamme kristinuskon olevan siellä hyvin heikosti edustettuna. Lukuunottamatta Siperian pakanauskontoja, on meillä Aasiassa Japanin, Kiinan, Intian ja Persian mahtavat valtakunnat, jotka eivät ole kristittyjä.

Japanissa on kaksi pääuskontoa: 1) alkuperäinen kansallinen *Shinto*-uskonto ja 2) *Buddhanusko*, jonka Koreasta tulleet lähetyssaarnaajat toivat Japaniin noin v. 550 meidän ajanlaskumme. Tämän uskonnon perustaja oli tunnettu intialainen ruhtinas Gautama (lue: Gootama) Buddha, joka eli 600 vuotta ennen Kristusta.

Kiinassa on kolme valtioukintoa: 1) *Konfutsenusko*, jonka perusti viisas Konfutse, niinkuin otaksutaan noin 600 e. Kr.; 2) *Taonusko*, jonka perustaja, Laotse, luultavasti eli samaan aikaan kuin Konfutse, ja 3) *Buddhanusko*, joka tuotiin Kiinasta ensimmäisellä vuosisadalla e. Kr.

Intia, Buddhanuskon kehto ja ensimmäinen koti, on palannut takaisin esi-isänsä uskoon, *Brahmanuskoon* eli *Hinduismiin*, jonka alkuhistoria katoaa aikojen aamuun; mutta Ceylonin saari on yhä vielä buddhalainen.

Muu Aasia, s. o. etupäässä Persia ja Vähä-Aasia, tunnustaa *muhametinuskoa*, jonka perustaja niinkuin tiedämme oli profeta Muhamet, joka eli noin 600 vuotta Kristuksen jälkeen. Persian ikivanhasta uskonnosta, *Zoroasterinopista*, on jäljellä vain vähäinen jäännös, n. k. *Parsismi*, jonka tunnustajat, parsilaiset, suurimmaksi osaksi elävät Bombay'n kaupungissa Intiassa, jonne heidän esi-isänsä siirtyivät, kun arabialaiset vallottivat Persian noin v. 720 j. Kr. Hindostanin yläosassa on vielä olemassa ikivanha uskonto, n. k. *Djainismi*, jonka profeta Mahavira noin v. 600 e. Kr. laati uskonnolliseksi järjestelmäksi.

Mitä toisiin maanosiin tulee, tiedämme, että — paitsi Amerikan, Australian ja Afrikan kristityitä sekä viimeksimainitun maanosan muhametilaisia — kaikki muut kansat kuuluvat varsinaisten pakanoiden eli luonnonpalvelijain joukkoon.

Pakanoita on ehkä kolme sataa miljoonaa. Siis on ainakin kuusi, seitsemän sataa miljoonaa ihmistä, jotka kuuluvat toisiin maailmanuskontoihin kuin kristinuskoon.

Näitä tosiseikkoja silmällä pitäen ei sovi enää meidän päivinämme — niinkuin tapahtui puolitoista vuosisataa sitten — tarkottaa yksinomaan kristinuskkoa, kun on puhe uskonnosta yleensä. Kristinuskko on vain yksi uskonto monesta.

Tämä vertailevan uskontotutkimuksen ilmituoma tosiseikka on ensimmäinen totuus, jonka nykyaikainen teosofia tahtoo terottaa mieleemme.

Teosofinen liike sai alkunsa vuonna 1875, kun madame H. P. Blavatsky, eversti H. S. Olcott y. m. perustivat *Teosofisen Seuran* Yhdysvaltojen pääkaupungissa New Yorkissa Amerikassa. Harrastettuaan alussa parhaasta päästä ihmisen ja luonnon salaisien voimien tutkimista ryhtyi Seura myöhemmin — kun perustajain muutettua Intiaan ohjelma lopullisesti vahvistettiin — myöskin tutkimaan maailman, varsinkin itämaitten, suuria uskontojärjestelmiä. Seura itse asettui ohjelmassaan näiden suhteen puolueettomalle ja totuutta etsivälle kannalle, otti vaalilauseekseen: „ei ole uskontoa totuutta korkeampaa“ ja julisti kaikkien ihmisten veljeyden.¹

Toiselta puolen on yleisesti tunnettu, että Seuran etevimmät jäsenet alusta saakka ovat julistaneet jonkinmoista uskontofilosofiaa, muutamia puoleksi uskonnollisia, puoleksi viisautieteellisiä oppeja, joita yhteisellä nimellä on kutsuttu teosofiaksi ja joita, sanotaan, kaikkien uskontojen tunnustajat saattavat hyväksyä ja omaksua.

Onkohan siis teosofia uusi uskonto, lukuisain vanhojen kilpailija?

Jokainen suurista uskonnoista sanoo itsestään: „minä olen totuus, minä julistan totuuden“. Ja luonnollista se onkin, sillä uskonnon oma käsite sisältää, että se on totuuden ilmituoja ja julistaja maailmalle. Mitä määräyksiä onkaan annettu sille käsitteelle, käytännöllinen tosiasia on, että uskonto aina on tahtonut ja aina tahtoo selittää ihmiselle, mikä hänen elämänsä on ja mikä hänen tehtävänsä elämässä, toisin sanoen mikä on elämän totuus.

Aivan sama on nykyaikaisen teosofian laita. Sekin tahtoo selittää meille, kuka ihminen on ja mikä hänen asemansa on maailmassa. Sekin tahtoo olla totuuden julistaja. Tässä merkityksessä voisi sanoa, että teosofiakin on uskontojärjestelmä.

Kuitenkin kaikki ne, jotka kutsuvat itseään teosofeiksi, kieltävät tämän johtopäätöksen totuuden. „Teosofia ei ole uskonto“, he sanovat, „teosofia on kaikkien uskontojen ydin, teosofia on se viisaus, josta ne kaikki ovat tietonsa ammentaneet“.

Ja heilläkin on oikein.

¹ Teosofisen Seuran tehtävistä y. m. kts. H. P. Blavatsky, *Teosofian Avain*. Englanninkielestä suom. V. H. V. Helsingissä 1906. Teos. K. ja K.

III.

Uskontojen alkuperä.

Meille kristityille opetetaan, että Jumala on yksinomaan Kristuksen personassa ja pyhässä raamatussa ilmottanut itsensä meille ihmisille, jotka emme itsestämme voi totuutta tietää; kaikki muut uskonnot ovat ihmistekoa, kristinusko yksin on Jumalan yliluonnollisella tavalla ilmottama uskonto; tämä kristinusko — kirkon usko — on niinmuodoin vapahtava koko maailman, se on levitettävä kaikkiin maihin ja saarnattava pakanoilleenkin.

Koska heräsi ensimmäinen epäily kirkonopin totuudesta? Kun raamattu, joka oli uskomme ainoa normi, Jumalan sana ja totuuden hengen inspiroima, huomattiin ulkoasultaan aivan samanlaiseksi kuin kaikki muutkin kuolevaisten kirjat. Olihan toisistaan eroovia „alkutekstejä“ tuhansittain, olivathan käännökset paikotellen niinkin huonot, että vallan hämmensivät alkuperäistä tarkotusta, olihan monta kohtaa jäljentäjin lisäämiä tai väärentämiä — tuollako lailla Jumala olisi pitänyt huolta omasta ilmotuksestaan, luomainsa ihmisten ainoasta pelastuksen mahdollisuudesta?

Seurasipa toinen epäily, joka koski kristinuskon erikoisasemaa muiden uskontojen rinnalla. Kun nimittäin tiedemiesten käsiin joutui muiden maiden ja kansain pyhiä kirjoituksia, ja he täten tutustuivat halveksittujen pakanoiden uskontoihin, huomasivat he hämmästykseseen, että niissäkin toistettiin samat jutut taivaista ja manaloista, ihmisen alkuperäisestä synnittömyydestä, paratiisista, lankeemuksesta, kuolemasta, sielun ikuisuudesta j. n. e., jotka olivat heille — tiedemiehille — ennestäänkin tuttuja. Sanottiinhan Veedasta, hindulaisten raamatusta, että se on kaiken tiedon alkulähde, että se oli olemassa ennen maailman syntyä ja ettei siitä yksikään sana katoa, vaikka maailmakin häviää — ja kuitenkin Veeda on laadittu ainakin 5,000 vuotta ennen Kristusta!

Tästä ei kuitenkaan vedetty semmoista johtopäätöstä, että Veeda olisi yhtä „yliluonnollinen“ synnynnältään kuin kristillinen raamattu, vaan päinvastoin, että molempain alku onkin ollut yhtä luonnollinen. Jopa ensi hetken innostuksessa naurettiinkin uskontojen taikauskaisille opeille ja pääteltiin, ettei uskonnolla ollutkaan enää mitään merkitystä, nyt kun tieteellinen tutkimus oli totuuden mittapuuna . . .

Kaikki nämä epäilykset ovat täysin ymmärrettäviä. Kenties käyvät sinunkin ajatuksesi samaa suuntaa? Kuvittelet ehkä mielessäsi, kuin mikäkin mytologian tohtori, että uskonnot ovat kaikki syntyneet seuraavaan tapaan: joka paikassa maapalloa samat luonnonilmiöt, sama taivas ja samat tähdet, sama aurinko ja sama kuu, sama ukkonen ja sama myrsky, sama syntymä ja sama kuolema herättivät ihmisten ihailua tai kammoa. Eikö siis ollut luonnollista, että ihmiset, ajatellessaan näitä ilmiöitä ja etsiessään niiden syitä, mielikuvituksessaan asettivat haltian, joka luonnonilmiön saa sen toimeenpanijaksi ja herraksi? Täten luonto muodostui suureksi jumalistoksi, ja ihminen luuli uhrilla tai muulla palveluksen osotuksella voivansa voittaa jumalien tai jonkun erityisen luonnottaren tai haltian suosion, nauttia hänen apuaan toimenpiteissään j. n. e. Taivaan eli päivän haltiaa, „ukko ylijumalaa“, Dyaus'ta kunnioitettiin aina muita mahtavampana, kunnes hän vihdoon juutalaisessa monoteismissä tuli ainoaksi Jumalaksi, johon taas kristinopissa lisättiin vanha pakanallinen kolminaisuus eli aamu, keskipäivä ja ilta. Yhtä luonnollinen synty oli esim. kuolemattomuususkollakin. Kun lapset näkivät isänsä, joka vielä äskettäin oli puhunut, syönyt ja liikkunut niinkuin hekin, makaavan heidän edessään kankeana ja mykkänä ruumiina, eivät he saattaneet uskoa isänsä kuolleen siinä merkinnössä, että hän olisi lakannut olemasta. Eihän tuo ruumis itse teossa ollutkaan heidän isänsä. Hän oli se, joka toimi ruumiissa, joka hengitti, puhui ja liikkui siinä, ja hän oli sen hylännyt viimeisen hengenvedon kanssa. Sentähden sanottiinkin, että henki jätti ruumiin ja oleskeli ilmassa,

ja kuolemaa kutsuttiin hengen heittämiseksi.²

Mutta kenties erehdyn; ehket tähän tapaan ajattelekaan. Ehkä Tolstoin lailla mietit:

„Jos ihmiset pelkäsivät ukkosta ja salamaa, niin he vallan yksinkertaisesti pelkäsivät ukkosta ja salamaa, mutta miksikä he „keksivät“ näkymättömän, ylikuonnollisen haltian, Jupiterin, joka jossain piilee ja välistä sinkahuttaa nuoliaan ihmisiin? Jos ihmiset kauhistuivat nähdessään kuoleman, niin he kauhistuivat aivan yksinkertaisesti kuolemaa, mutta miksikä he „keksivät“ kuolleitten sielut, joiden kanssa muka rupesivat seurustelemaan?“³

Ehkä mietityttää sinua sekin seikka, etteivät ainoastaan tyhmimmät ja tietämättömmät ihmiset ole pitäneet uskontoa arvossa, vaan että usein juuri paraimmat ja viisaimmat — Sokrates, Descartes, Humboldt, Newton, Pascal — ovat olleet mitä hartaimpia ja uskonnollisimpia. Tunnet itsessäsi ihmiskunnan uskonnollisen tarpeen, tunnet aavistamalla, ettei se, johon tuhannet ovat kohdistaneet toivonsa ja uskonsa, saata olla mielikuvitusta vain, etteivät ihmiskunnan marttyyrit ja jaloimmat henget turhaan ole kärsineet ja kuolleet. Mekö vain olisimme jumalia luoneet, eikä mikään Jumala meitä!

Onkin toinen ratkaisu kysymyksellä. Tiede on näyttänyt, että uskonto on vallan yleinen ilmiö eikä suinkaan yksityisen kansan erikoisomaisuus ja lisäksi, että se ilmenee melkein samanmuotoisena kaikkialla. Mutta kun tiede, uskontojen yhtäläisyyden johdosta aavistaen niiden yhteistä alkuperää, ryhtyy vaillinaisiin arveluihinsa niiden synnystä, silloin se tarvitsee apua muualta ja tätä apua tarjoaa meidän päivinäimme teosofia. Teosofia antaa ratkaisun, jonka pitäisi tyydyttää sekä tieteen että uskonnon puoltajia.

Erehdys on otaksua — sanoo teosofia — että ihmiskunta semmoisenaan olisi keksinyt ne uskontojärjestelmän siveelliset säännöt ja metafyylliset opit luomisesta, lankeemuksesta, lunastuksesta, hyvästä ja pahasta, joilla sen uskonnollista tarvetta on tyydytetty. Uskonnoilla on aivan toinen alkuperä. Ne eivät ole meikäläisten antamia, vaan meikäläisille annettuja, ne ovat todellakin „jumalallisia ilmoituksia“, aivan niinkuin uskonnot itse kertovat omasta synnystään.

Mitä, kuulen sinun huudahtavan, olisiko Jumala monta kertaa ilmottanut itsensä maailmalle? Eipä niinkään. Ylikuonnollisella tavalla Jumala ei kertaakaan ole itseään maailmalle ilmottanut. Taikauskoa on luulla, että itse ääretön Jumala olisi ilmottanut itsensä jossain kirjassa tai jossain henkilössä. Koko maailma on Hänen ilmennyksensä ja ikuiset avaruudet ovat Hänen asuntonsa, joka tomuhiukkasessa on Hänen elämänsä ja joka ihmisessä hänen henkeänsä — kuinka Hän olisi voinut rajottua erityiseen aikaan ja erityiseen paikkaan?

Koko väärinkäsitys johtuu siitä, että kristityt teologit tietämättömydessään ovat sekoittaneet tiedon ja uskon käsitteet ja antaneet aivan luonnottoman merkityksen ilmoitussanalle. Teosofia ratkaisee kysymyksen seuraavalla tavalla:

Ihminen voi päästä totuuden tietoon — ei „ihmiskunta“ kaukaisessa tulevaisuudessa, mutta kukin inhimillinen yksilö. Jokaiselle ihmiselle on „pelastus“ tarjona ja pelastus on totuuden tieto. Sillä totuuden tieto, jumalallinen viisaus on meidän saavutettavissamme.

Ajattele tätä ajatusta! Se kumoo kaikki vanhat käsityksesi omasta suhteestasi Jumalaan ja maailmaan.

Se kumoo enemmänkin. Se kumoo kaikki vanhat käsityksesi uskonnoista.

Kuvaileppa ihmistä, jolla olisi tieto kaikista elämän ja kuoleman salaisuuksista, joka tavallisen

² Katso tarkemmin tästä F. Max Müller, *Naturlig religion i utdrag*, Hels. 1897. G. W. Edlunds förlag.

³ Leo Tolstoy, *Religionen och moralen. Öfvers. från ryskan af J. Stadling*. Göteborg 1896. T. Hedlunds förlag. Siv. 5.

käsityksen mukaan olisi kaikkietäväinen. Hänen silmänsä tunkisi yhtä helposti ihmissydämen salakammioihin kuin haudantakaisiin taivaisiin ja manaloihin. Luonto olisi hänelle kuin avattu kirja ja sielun kuolemattomuus kokemusperäinen tosiseikka.

Sinä ehket usko semmoista ihmistä olevan, mutta koko teosofisen liikkeen ydinoppi on, että niitä on. On ihmisiä, jotka ovat totuuden löytäneet, on niitäkin, jotka ovat sen maailmalle julistaneet. Tunnetpa muutamia nimeltäkin: suurten henkisten ja uskonnollisten liikkeiden herättäjät ja alkuunpanijat — Jeesus, Buddha, Krishna, Zoroaster, Laotse, Konfutse, Pythagoras, Sokrates, Plato — kas siinä nimiä, joiden kantajat teosofia lukee totuuden tietäjien joukkoon.

Niin ovat uskonnot syntyneet. Ihminen, joka tiesi enemmän kuin hänen sokeat veljensä, julisti heille sitä tietoaan sen verran, kuin hän tarpeelliseksi katsoi. Jumalallinen ilmotus ei ole mikään yliluonnollinen ja käsittämätön teko, vaan yhtä järjellinen kuin kaunis avunanto viisaampien ihmisten puolelta kehittymättömämmille . . . Eikä tämä ole paljas väite teosofien puolelta, sillä uskontojen perustajat itse niin julistavat. Ottaakseni vain kaksi esimerkkiä: kun Itämaan suuri vapahtaja, Gautama Buddha, oli „herännyt viisaudenpuun varjossa“, läksi hän maailmaan ja saarnasi veljilleen: „olkaa huolehti, minä olen totuuden löytänyt! Seuratkaa minua!“ Kun se mies, jota kristityt palvelevat Jumalanaan, kun Jeesus Natsarealainen seiso i vangittuna Pilatuksen edessä ja tämä kysyi: „oletko sinä kuningas?“ niin hän vastasi: „sinäpä sen sanot, että kuningas olen. Sitä varten olen syntynyt ja sitä varten maailmaan tullut, että minä totuuden tunnustan. Jokainen joka on totuudesta, hän kuulee minun ääneni“. (Joh. ev. XVIII: 37.)

Ihmiskunnan povessa piilee totuuden kaipuu. Sisimmässä sielussaan ei ihminen muuta pyydä kuin totuuden Jumalaa. Jos on hetkiä, jolloin tämä kaipuu näyttää sammuneen, on taas toisia, jolloin se leimahtaa ilmituleen. Tämä tapahtuu etenkin silloin, kun tietäjä ilmestyy ja herättää sen eleille henkensä voimalla. Sillä juuri sitä syvintä tarvetta koettavat uskonnot tyydyttää. Ihminen itse loisi itselleen maailmankatsomuksen, ellei hänen veljensä hänelle sellaista ilmottaisi.

Tätä käsitystä lähenee valistuneempi teologiakin.⁴ Että yksin raakalaiskansojenkin uskonnolliset käsitteet ovat saaneet alkunsa muusta kuin paljaasta kansan mielikuvituksesta, siitäkin voi olla miltei vakuutettu. Kuulkaamme, mitä eräs luonnontutkija sanoo: „Neekereillä on suuri joukko salaisia seuroja sekä miesten että naisten kesken. Pohjois-Amerikan alkuasukkaimilla on kolme salaista yhdistystä, Jossakiel, Meday ja Vabeno, joissa, niinkuin kreikkalaisissa mysteereissä, jonkinlainen kuolemattomuus-oppi näkyy käyvän perintönä; ainakin niiden jäseniä katsotaan uudestasyntyneiksi . . . Kummallinen ilmiö ovat n. k. *areoi* Tahitin saarella, joukko ylhäisiä, jotka säilyttävät ja ylläpitävät vanhoja traditsioneja, ottavat jo maan päällä vastaan jumalallisia kunnian-osoituksia ja joita pidetään kohotettuina kaikkien siveellisten määräysten yläpuolelle.“⁵ V. 1896 ilmestyi Lontoossa mr. Lang'in kirjottama teos, jossa hän osottaa kuinka villikansojen uskonnolliset käsitteet — kaukana siitä, että vähitellen olisivat raaemmista kehittyneet henkisemmiksi — päinvastoin aina ovat olleet alkuaan syvemmät ja rikkaammat ja vasta myöhemmin huononneet ja raaistuneet.⁶

⁴ Kts. esim. Auguste Sabatier, *Esquisse d'une Philosophie de la Religion* (ruots. *Utkast till en religionsfilosofi på psykologins och historiens grundval*. Stockholm 1898). Professori Sabatier oli Parisin yliopiston protestanttisen teol. tiedekunnan dekanus.

⁵ Waitz, Anth. d. Naturw., siteerannut C. P. Tiele, *Allmän religionshistoria*. Öfvers. Sthlm 1887.

⁶ Andrew Lang M. A., L. L. D. *The making of religion*. London 1896. Longman, Green and C:o. Toinen painos ilmestynyt v. 1900.

IV.

Teosofia ja uskonnot.

Kun on niin monta vastausta elämän kysymykseen, kun jokainen uskonto sanoo: minä olen totuus, niin joutuu se ihminen, joka ei ole herännyt henkisesti, kahden vaiheelle, mitä uskontoa hänen on uskominen, vai onko ollenkaan mihinkään luottaminen. Näennäisesti suuret uskonnot ovat toisistaan eroavaisiakin muutamissa opinkappaleissa. Niinpä kirkollisessa kristinuskossa puhutaan lunastuksesta Jumalan pojan kuoleman kautta, jommoisesta lunastuksesta itämaiset uskonnot eivät mitään tiedä. Toiselta puolen puhuu esim. buddhanoppi ja brahmanusko ihmisen monikertaisesta esiintymisestä maan päällä (reinkarnatsionista), josta kristikunta ei mitään tiedä.

Mihinkä nyt on uskominen? Henkisesti sokea ihminen vastaa: ei mihinkään, materialisti sanoo: uskonnot ovat mielikuvituksia, ei ole ollenkaan mitään henkisiä totuuksia.

Mutta tarkkaavainen uskontojen tutkija ei ole niin pikainen johtopäätöksissään. Hän huomaa ihmeekseen, etteivät nuo uskonnot olekaan niin erilaisia kuin hän ensin luuli. Niiden erilaisuudet ovat vain näennäisiä. Niin, ne riippuvat enimmäkseen siitä, että jotakin opinkappaletta on väärinkäsitetty, väärin tulkittu tai väärin esitetty, että joku opinkappale on kerrassaan unohdettu tai suorastaan myöhempään tulkitsijain keksimä ja lisäämä. Hän huomaa ihmeekseen, että uskontojen siveysopit ovat aivan samat ja että ne kaikki opettavat ihmistä poistumaan pahasta ja pyrkimään siveelliseen vapauteen. Ja hän kysyy itseltään: eikö kaikkien aikojen ja kaikkien kansojen yhteinen todistus ole suuriarvoinen? Eikö se todista, että jotakin on olemassa yläpuolella tätä näkyväistä elämää?

Tämän johtopäätöksen innokkaana puolustajana esiintyy nykyaikainen teosofia. Se tietää, että henkinen elämä on olemassa kaikista kieltäjistä huolimatta, se tietää, että kaikki viisaat ihmiset ovat julistaneet sitä elämää ja että kaikki kieltäjät tulevat kerran sen innokkaiksi tunnustajiksi. Eikä se kysy itseltään: mikä uskonto on totuus? sillä se tietää, että ne kaikki ovat tosia. Ei niistä mikään ole totuus, sillä Jumala on totuus. Ei ikkuna ole aurinko, vaikka se päästää päivän valon huoneeseemme; mutta se näyttää meille auringon valaiseman luonnon ja houkuttelee meitä ulos valoon ja vapauteen. Samoin on uskontojen laita. Ne näyttävät meille, mitä tietä meidän tulee kulkea päästäksemme Jumalan luo, totuuden tietoon. Ja kaikki ne vievät meidät samaan ihanaan päämaaliin. Kaikki ne ovat tosia, sillä kaikki ne ovat syntyneet siten ja silloin, kun henkiseen täydellisyyteen kehittynyt ihminen, totuuden tietäjä, on ilmestynyt maailmaan vapahtaakseen veljiään tiedottomuuden ja uskottomuuden tuskasta.

Ja samanlainen kuin uskonnot on teosofinen liike; sekin koettaa herättää ihmisiä siitä henkisestä horrostilasta, johon vaipuvat, kun aineellinen edistys on korkealle kehittynyt, koettaa innostuttaa heitä „taivaan valtakuntaa“ etsimään ja kohoamaan henkisessä sivistyksessä aineellisen tasalle.

Onko siis teosofisen liikkeen syntykin sama kuin uskontojen? On, samasta lähteestä se on kotoisin.

Teosofinen liike on kuitenkin uskonnollisia edeltäjiään onnellisempi. Jeesus ja Buddha sanoivat itsestään: „minä olen totuus“ (Joh. ev. XIV: 6) — „minä olen totuuden löytänyt“. Teosofian ensimmäisen julistajan ei tarvinnut vedota ainoastaan omaan auktoriteettiinsa, omaan tietoonsa: hän sai viitata jo oleviin uskontoihin ja muiden ennen eläneitten totuuden tietäjiin lausuntoihin. Tämä oli välttämätöntä, sillä meidän ajallemme oli ja on tarpeen uskonnollinen herätys, joka, samalla kuin se henkisesti yllyttää ihmisiä totuuden etsintään, muodollisesti on suvaitsevainen kaikkea ajattelua kohtaan. Aineellinen edistyksemme, joka suuresti on lähentänyt kansoja ja ihmisrotuja toisiinsa poistamalla keskusliikkeen esteet, on tehnyt uskonnollisen suvaitsevaisuuden välttämättömäksi. Mutta uskonnollinen suvaitsevaisuus on mahdollinen

ainoastaan siinä määrin, kuin uskon älyllinen (intellektuaalinen) prinssiippi, sen oppi eli metafysiikka, lähenee totuutta. Korkeimmassa merkityksessä suvaitsevainen on vain totuuden tietäjä. Totuuden tieto on kätkeytyä joka uskontoon — mistä siis meidän aikanamme olisi parempi uskonnollisen herätyksen muoto eli ulkonainen kuori ollut saatavissa kuin niistä opetuksista, jotka jo olevissa uskonnoissa ovat yhteisiä? Sitä teosofia on. Se on uskontojen ydin. Aivan oikein kirjottaa kuuluisa teosofi Mrs. Annie Besant:

„Ollessaan kaikkien uskontojen juuri ja perustus teosofia ei voi olla minkään vastustaja; se on todellakin niiden puhdistaja ja selittää paljon semmoista, jonka ne ovat jättäneet arvotukseksi tai salaisuudeksi; se puolustaa itseään jokaisessa ja koettaa paljastaa sen kätkeytyä viisautta. Ei kenenkään tarvitse tullessaan teosofiksi lakata olemasta kristitty, buddhalainen tai hindulainen; hän on vain saapa syvemmän käsityksen omasta uskostaan, tieteellisemmän pohjan sen henkisille totuuksille, laajemman kuvan sen pyhistä opetuksista“.⁷

Teosofisen liikkeen tarkoitus ei ole ainoastaan käytännöllistä eli uskonnollis-siveellistä laatua, kuten esim. pelastusarmeijan: semmoisen tarkoituksen saavuttamiseksi ei olisi tarvittu niin paljon — usein vaikeatajuisuuksiakin — oppeja, kuin itse asiassa teosofiset ovat. Mutta tarkoitus on, että ihmisen koko uskonnollinen sivistys voisi kohota ajan hengen tasalle, että hänen uskonsa voisi olla muodollisesti yhtä kehittynyt, älyllisesti yhtä varmalle pohjalle perustettu, kuin on muukin aikamme tieteellinen sivistys.

Kuitenkin on olemassa ero nykyisten uskontojen ja teosofian välillä. Teosofia tahtoo olla, mitä kristinusko, buddhanusko y. m. olivat ensimmäisinä alkuaikoinaan, mutta se nousee niitä vastustamaan semmoisina, kuin ne nyt esiytyvät. Ne eivät enää ole samaa kuin alkuaan. Uskonnolliset järjestelmät ovat jäljellä, mutta henki on niistä kadonnut.

Miksikä? Sentähden, että uskonnoilla ei ole arvokkaita edustajia, ei ole muinaisten hierofanttien veroisia tulkitsijoita, jotka ymmärtäisivät symboolein ja vertauskuvain merkitykset, ei ole tietäjiä, jotka laulaisivat elämää muotoihin. Oppi muuttuu aina kivettyneeksi dogmatiikaksi, kun ei ole miestä, joka tietää, mikä opin tarkoitus on. Sivuseikka korotetaan pääasiaksi, pääasia joutuu unohduksiin. Siveellisen, henkisen elämän sijaan astuu kuollut „usko“ eräiden opinkappalten erehtymättömyyteen.

„Puustavi kuolettaa.“ Vanhan testamentin vertauksia opetetaan kristikunnassa historiallisina ja tieteellisinä tosiseikkoina. Raamattu kädessä näytetään lapselle koulussa, että maailma luotiin tyhjästä noin 4,000 vuotta ennen Kristusta ja että vaimo tehtiin miehen kylkiluusta. Mikä surullisen naurettava heräymys, kun samalle lapselle myöhemmin elämässä todistetaan tieteellisesti, että ihmiskuntakin on semmoista maailmaa monta vertaa vanhempi, koska ihmisluuta on löydetty maakerroksien alta, joiden muodostumiseen on kulunut kymmeniä tuhansia vuosia!

Ja miksikä Kristuksen yksinkertaisen siveys-opin asemesta opetetaan jos jonkinmoisia kristillisiä etiikkoja ja katkismuksia, niin että — lapsille ja nuorukaisille saarnataan: älä tapa! älä himoitse naapurisi vaimoa? lapsille, jotka Jeesuksen omien sanojen mukaan kuuluvat Jumalan valtakuntaan, ja nuorukaisille, joiden käsitys hyvästä ei vielä ole himmentynyt?

⁷ Annie Besant, *The Ancient Wisdom*. Theos. Publ. Society, London 1897. Sivu 5-6. (Suomeksi: *Aikain viisaus*. T. K. ja K., Helsingissä 1912.)

V.

Elämän tarkoitus.

Mikä on meidän elämämme tarkoitus? Mitä varten elämme täällä maan päällä?

Tiede vastaa: elämä on taistelua, taistelua olemassaolosta. Tähdet avaruudessa, kukkasen nurmella, hongat metsässä, eläimet maassa, vedessä ja ilmassa — kaikki taistelevat keskenään olemassaolosta, heikot sortuvat, vahvat voittavat. Eikö olisi ihmistenkin laita sama? Näemmehän joka päivä ympärillämme alituista kilpailua niin kansojen kuin yksilöiden kesken. Siinäkin taistelussa paraiten varustetut pääsevät voitolle.

Mutta jos kysymme tieteeltä tämän ikuisen sodan alkusyytä ja tarkotusta, niin se kohauttaa olkapäitään: ken on olemassaolon eleille kutsunut, ken on sen lait määrännyt? Itsensä kautta se on, ikuinen, aluton, loputon — ei sillä tarkotusta ole. Tahi jos niin haluatte: muotojen kehitys on sen kätetty tarkoitus. Taistelun kautta kaikki tulee paremmaksi, hienommaksi, soveliaammaksi — taistelemaan . . .

Joskin maailman ilmiöiden ymmärryksellinen tutkimus veisi semmoiseen johtopäätökseen, on kumminkin ääni sisässämme, joka koko voimallaan sitä vastaan huutaa: näin ollen olisi olemattomuus paras!

Käännymme kristinuskon puoleen semmoisena kuin se meille opetetaan. Mitä kirkko vastaa? Tämä elämämme kaikkine suruineen ja vastuksineen onkin vain hetki ikuisuudessa, lyhyt koetusaika, joka hyvin käytettynä saa loppumattoman ilon palkakseen. Monet tuntevat lohduttuvansa tästä uskosta, mutta toisia on, jotka pitävät sitä lapsellisena ja itsekkäänä: ehkä kärsimys aina seuraa olemassaoloa, voiko silloin olla puhe mistään korvauksesta? Sitäpaitsi ihminen, joka etsii elämän totuutta, ei kysy tulevaisuutta, ei kysy, miten hänen silloin tai tällöin käynee, vaan kuinka hänen nyt on eläminen. Hän tahtoo tietää, mikä tämä hänen nykyinen elämänsä on, jotta voisi asettua varmalle kannalle sen suhteen, jotta voisi elää niinkuin tarkoitus on. Kun kysymme, mikä elämän päämäärä on, niin oikeastaan kysymme käytännölliseltä kannalta katsoen: kuinka meidän tulee elää? Ja samasta syystä eivät mitkään yleisfilosofiset spekulatsioonit, eivät mitkään tieteelliset atomiteoriat tai uskonnolliset tulevaisuudenopit tyydytä sieluamme, vaan ainoastaan ratkaisu, kuinka meidän nykyhetkessä on eläminen, jotta täyttäisimme elämämme tarkoituksen. Ja kuinka teosofia sen ratkaisee? Samalla tavalla kuin suuret uskonnonopettajat, jotka olivat päässeet totuuden tietoon: me elämme kulkeaksemme heidän jäljissään — mekin kerran pääsemme totuuden tietoon.

Ja totuuden tieto on totuuden elämää. Tietää kaikki on olla kaikki. Olla kaikki on elää kaikessa, ymmärtää kaikki, rakastaa kaikkea. Totuuden elämä on täydellisen rakkauden elämää. Ja me, jotka emme sitä vielä ole saavuttaneet, me elämine kehittyäksemme hyväksi, epäitsekkäiksi, viisaiksi ihmisiksi — kaikkien olentojen veljiksi. Tämä on elämän hyvä laki.

Eivätköhän uskonnot tätä opeta? Eivätköhän niiden elämänohjeet kohdistu tähän korkeimman ihanteen palvelemiseen, tähän täydellisyyteen pyrkimiseen?

Mitä ensiksikin kristinoppiin tulee, ei kukaan kieltäne, että uuden testamentin oppi kehottaa meitä ihmisiä vapautumaan „synnistä“ ja tulemaan täydellisiksi, jotta pääsisimme taivaallisen Isämme yhteyteen. Eikö Jeesuksen vuorisana, tuo maailmankirjallisuuden helmi, puhu siitä rehellisyydestä, siitä armahtavuudesta, siitä puhtaudesta, joka vielä on niin kaukana ihmisten sydämistä? Ei ole tarvis toistaa niitä sanoja, jotka niin usein esiintyvät uudessa testamentissa ja vakuuttavat meille, että „se, joka syntii tekee, on synnin orja“ (Joh. ev. VIII: 34), mutta että „totuus on meidät vapauttava“ (Joh. ev. VIII: 52) ja

että „meidän pitää tulla täydellisiksi niinkuin taivaallinen Isämme on täydellinen“ (Matt. ev. V: 48).

Konfutsen, kiinalaisen Viisaan, opin mukaan on „ihmisen kutsumus tulla Taivaan ja Maan auttajaksi ja avustajaksi. Jos hän tämän ehdon täyttää, on hän heidän vertaisensa“ (Tshung-Yung, II: 31). Tshung-Yungissa sanotaan viisaasta: „hän on jalomielinen, hiljainen, lempeä, kärsivällinen, vaikutuksille altis, ponteva, luja, vakava, täynnänsä malttia, järjestystä ja tasapainoa . . . Hän käsittää kaikki niinkuin Taivas. Hän on toimekas ja syvä niinkuin lähde kuilun pohjalla. Kaikki häntä kunnioittavat, kun hän esiintyy, kaikki häntä uskovat, kun hän puhuu, kaikki iloitsevat hänen teoistaan. Sentähden on hänestä sanottu: hän on Taivaan vertainen“.

Kerran kun Tse-Kung, eräs Konfutsen oppilas, pyysi mestariltaan vaalilauseen, joka kelpaisi ojennusnuoraksi ihmisten yhteiselämässä, vastasi Konfutse: „älkää tehkö muille sitä, mitä ette tahdo, että muut teille tekisivät“.

Kiinan toinen suuri uskonnonperustaja, Laotse, opettaa, että Tao eli tie Jumalan tykö on joka ihmisen sisässä, vaikka ihmisen moninaiset halut ja himot kääntävät hänen silmänsä pois tästä tiestä. Laotsen oppi pyytää meitä sentähden vapautumaan intohimoista päästäksemme Taon yhteyteen.

„Ihmisen henki näet rakastaa puhtautta, mutta hänen mielikuvituksensa sitä häiritsee. Ihmisen mielikuvitus rakastaa hiljaisuutta, mutta hänen himonsa houkuttelevat sitä pois. Jos hän aina voisi lähettää himot tiehensä, tulisi hänen mielensä itsestään tyyneksi. Tulloon hänen mielensä kirkkaaksi, ja hänen henkensä itsestään tulee puhtaaksi . . . Syy miksei ihmiset tätä voi saavuttaa, on siinä, etteivät ole puhdistaneet mielikuvitustaan eikä ajaneet himojaan luotansa. Jos joku voi lähettää himot tiehensä, kun hän sitten luo katseensa omaan mielikuvitukseensa (sydämeensä), ei se enää ole hänen; kun hän katsoo ruumistaan, ei se enää ole hänen; ja kun hän luo katseensa kauas ulkonaisiin esineihin, ei hänellä enää ole mitään tekemistä niiden kanssa“ (Puhtauden klassikko, I: 3, 4).

Ihmisen päämäärä on hänen yhtymisensä Jumalaan:

„Kuinka voisi yksikään himo herätä tuossa paikasta riippumattomassa levon tilassa? Ja kun ei mikään himo enää herää, niin siinä on todellinen hiljaisuus ja lepo . . . Semmoisessa jatkuvassa hiljaisuudessa on ainainen puhtaus ja lepo. Hän, joka omistaa tätä ehdotonta puhtautta, astuu vähitellen todelliseen Taoon (Jumalaan).“ (I: 5.)

Viisaan ihmisen elämästä luemme kiinalaisessa Tao Teh Kingissä, joka on Laotsen kirjottama, seuraavan kuvauksen:

„Viisas asettaa itsensä viimeiseksi ja silti hän löydetään etumaisena: hän kohtelee omaa itseään ikäänkuin se olisi hänelle vieras, ja kuitenkin tuo itse säilyy. Koska hänellä ei ole mitään persoonallisia ja yksityisiä tarkoitusperiä, eivätkö sentähden semmoiset tarkotusperät toteudu? (VII, 2.) Hän ei aseta itseään näkyviin ja sentähden hän loistaa: hän ei vaadi mitään itselleen ja sentähden hänet huomataan; hän ei kehu itseään ja sentähden hänen ansionsa on tunnustettu; hän ei palvele itseään ja sentähden hän saavuttaa ylemmyyttä. Koska hän täten on vapaa kilpailusta, ei kukaan maailmassa voi kilpailla hänen kanssaan. (XXII, 2.) Ei ole suurempaa rikosta kuin kunnianhimon oikeuttaminen; ei suurempaa onnettomuutta kuin olla tyytymätön onneensa; ei suurempaa vikaa kuin halu ottaa vastaan (XLVI, 2). Niille, jotka ovat hyvät (minua kohtaan), olen hyvä; niille, jotka eivät ole hyviä (minua kohtaan), olen myös hyvä; ja siten kaikki tulevat hyviksi. Niille, jotka ovat tosia (minua kohtaan), olen minäkin tosi; ja niille, jotka eivät ole tosia (minua kohtaan), olen myös tosi; ja siten kaikki tulevat tosiksi. (XLIX, 1.) Hän, jolla on yltäkyllin (Taon) ominaisuuksia, on lapsen kaltainen. Myrkylliset hyönteiset eivät häntä pure; julmat pedot eivät hyökkää hänen kimppuunsa; petollinnut eivät häneen iske. (LV, 1.) Minulla on kolme kallista kalua, joita ylistän ja säilytän. Ensimmäinen on sävyisyys; toinen on säästäväisyys; kolmas on vaarinpito, etten astu muiden tielle . . .

Sävyisyys on varma voitostaan taistelussakin ja varma asemastaan. Taivas on pelastava herransa hänen oman sävyisyytensä kautta, joka häntä suojelee“. (LXVII, 2, 4.)⁸

Intian uskoista vanhin ja suurin on Brahman uskonto eli hinduismi. Joka vähänkin sitä uskoa tuntee, hän tietää, että se puhtaammassa muodossa kuin mikään muu uskonto on säilyttänyt alkuperäisen teosofisen ytimensä. Että ihminen sisimmässä itsessään on yhtä maailman Itsen kanssa — Tad aham asmi „minä olen Se“ —, on niin läpikäyvä aate kaikessa hindulaisessa ajattelussa, että ihmistä usein nimitetään „Brahman (Jumalan) jumalalliseksi kaupungiksi“, „yhdeksän portin kaupungiksi“, jossa Jumala asuu sydämen kammiossa. Brihadaaranjakōpanishadissa sanotaan:

„Ainoastaan yhdellä tapaa voi nähdä (sitä olentoa), jonka olemassaoloa ei voi todistaa, joka on ikuinen, ilman paikkaa, korkeampi eeteriä, aluton, suuri ikuinen Sielu . . . Tämä suuri ikuinen Sielu on järkevänä (sieluna) kaikissa elävissä olennoissa, se on eeterinä (Jumalana) sydämessä; hänessä se nukkuu; se on kaikkien hallitsija, kaikkien ohjaaja, kaikkien ylimäinen Herra; se ei tule suuremmaksi hyvien töiden eikä pienemmäksi pahojen tekojen kautta. Se on kaikkien Ohjaaja, kaikkien olentojen ylimäinen Herra, kaikkien olentojen Säilyttäjä, maailmoiden Silta ja Ylläpitäjä, etteivät ne häviäisi.“ (IV, IV, 20, 22.)

Himot ja halut sitovat ihmistä elämän pyörteeseen (sangsaara), ja sentähden hänen täytyy vapautua tiedon, hartauden ja himojen kuolettamisen kautta. Kun ihmishenki tuntee Jumalan, on se pelastettu (Shvetaashvataropanishad, I, 8). Tiedon puhdistama järki kätkee Hänet (Mundakopanishad, III, I, 8). Tieto yhdistyneenä hartauteen löytää Brahman asunnon (Mund., III, II, 4). Joka tuntee Brahman, tulee Brahmaksi (Mund., III, II). Kun himot poistuvat, tulee kuolevainen kuolemattomaksi ja saavuttaa Brahman (Kathopanishad, VI, 14).

Hindulaisen uskonnon yleisiä siveyssäätöjä voi koota Manun säädöksistä, Upanishadeista, Mahaabhaaratasta y. m.:

„Ihminen puhukoon totta, sanokoon mitä on mieluista, älköön hän lausuko mitään epämiellyttävää totuutta, ei myös mitään mieluista valetta; niin on ikuinen laki (Manu, IV, 138). Hiljakseen hän kartuttakoon henkistä ansiotaan aiheuttamatta kärsimystä yhdellekään luodulle (IV, 238). Sitä kahdestisyntyynyttä ihmistä, jonka kautta ei pieninkään vahinko kohtaa luotuja olentoja, ei mikään vaara uhkaa miltään puolelta, koska hän on vapaa ruumiistaan (VI, 40). Kärsiköön hän tyynesti kovia sanoja, älköön hän ketään loukatko ja älköön tulko kenenkään vihamieheksi tämän (katoovaisen) ruumiin takia. Vihastuneelle älköön hän vihostuko; siunatkoon, kun häntä kirotaan. (VI, 47, 48.) Vapautuneina himosta, pelosta ja vihasta, ajatellen Minua, turvautuen Minuun, viisauden tulen puhdistamina ovat monet astuneet Minun olemukseeni (Bhagavad Gītaa, IV, 10). Äärimäinen ilo on sille joogille valmistettu, jonka manas (mieli) on tasainen ja jonka himoluonto on tyvennetty, joka on synnitön ja Brahman luontoinen (VI, 27). Se, joka ei kannu vihaa ketään olentoa kohtaan, joka on ystävällinen ja herttainen, ilman kiintymystä ja itsekkyyttä, tyyni ilossa ja surussa, anteeksiantavainen, aina tyytyväinen, sopusointuinen, hillitty, päättäväinen, joka on omistanut mielensä ja sielunsa Minulle, hän, minun hartaani, on Minulle kallis“. (XII, 13, 14.)

Samaa, mitä olemme puhuneet Brahman, saattaa myös puhua Buddhan uskonnosta. Buddha, joka eli kuudennella vuosisadalla e. Kr., oli hindulainen ja saarnasi hindulaisille; hän oli enemmän uskonpuhdistaja kuin uuden uskonnon luoja. Mutta selvemmin kuin koskaan ennen oli tapahtunut, esitti hän yksinkertaiselle ja sivistymättömälle rahvaalle pelastuksen kahdeksankertaisen tien: 1) oikea usko, 2) oikea ajatteleva, 3) oikea puhe, 4) oikea oppi, 5) oikeat keinot elämän ylläpitämiseksi, 6) oikea pyrkimys, 7) oikea muisti, 8) oikea mietiskely — yhdistäen itse oppinsa seuraavaan värsyyn:

⁸ Taoteking on kokonaisuudessaan suomennettuna teosofisessa aikakauskirjassa. „Omatunto“ v. 1907.

*„Synnistä luopuos,
Hyveeseen pyrkiös,
Sydämes' puhdistaos —
Se on Buddhan oppi.“*

„Ne olennot, jotka vaeltavat hyvin opetetun lain tietä, saapuvat syntymän ja kuoleman suuren meren toiselle rannikolle, ja vaikeata on päästä sen meren poikki“ (Udaanavarga, XXIX, 37).

Sillä himo sitoo ihmisen ja siitä tulee vapautua: „Vaikeata on vapautua himoistaan sen, joka on niissä kiinni, sanoo Siunattu. Jotka järkähtämättöminä eivät välitä himojen tuottamasta onnesta, vaan viskaavat ne luotaan, he pian lähtevät kulkemaan (Nirvaanaan) . . . Ihmiskunnalla ei ole pysyviä himoja: ne vaihtelevat niissä, jotka niitä kokevat; pelastukaa siis siitä, joka ei voi pysyä, älkääkä jääkö kuoleman omiksi.“ (Udaan., II, 6, 8.)

„Se, joka on poistanut kaikki halunsa (maallisiin) hyviin, kaikki silmänhimon siteet, joka on hävittänyt himot juuriaan myöten, hän, minä sanon, on Braahmana.“ (Udaan., XXXIII, 68.)

Buddhalaisissa evankeliumeissa on yltäkyllin mitä ihanimpia siveyssääntöjä. Näytteenä siitä, kuinka yhtäpitäviä ne ovat Jeesuksen opetuksien kanssa, mainitsemme muutamia otteita Dhammapadasta,⁹ Lalita Vistarasta, Mahaaparinibbaana sutta'sta y. m.:

„Kaikki olennot etsivät onnea; ulota hyväntahtoisuutesi kaikille. — Ihminen kutsutaan pyhäksi, koska hän tuntee sääliä kaikkia olentoja kohtaan. — Minkätähden riippuisimme kiinni tästä katoovaisesta ruumiista? Viisaan silmissä se vain on välikappale, jonka avulla saattaa tehdä hyvää ihmisille. — Eikö kaikki, mitä omistan, yksin ruumiini, ole olemassa sitä varten, että tekisin hyvää muille? — Voita paha hyvällä. — Sinä annoit anteeksi niille, jotka tulivat sinun murhaajiksesi. — Voita vihollisesi väkivallalla ja sinä lisäät hänen vihaansa; voita hänet rakkaudella, niin et niitä mitään surua. — Onnellinen se, joka on hyvä: luopua itsekkyydestä on onni. Se ihminen yksin on onnellinen, joka täynnä rakkautta kaikkea elävää kohtaan tekee hyvää ollakseen muille avuksi. — Vartioitse ajatuksiasi. Hillitse kieltäsi. — Ole puhdas ja elä puhtaitten parissa. Puhdas sanoissa, teoissa, sydämessä. — Vaikka ihminen taistelussa voittaa tuhat kertaa tuhannen ihmistä, on kuitenkin se suurempi voittaja, joka voittaa oman itsensä. — Kisko itserakkaus ylös juurineen. — Oi jospa puhuisin ystävällisesti ja lempeästi jokaiselle, joka tieleni sattuu! — Niinkuin se, joka elämänsä rakastaa, välttää myrkkyä, niin välttäköön viisas syntiä. — Synti kehittyy pian. — Viha ei koskaan lopu vihalla, viha voitetaan rakkaudella, tämä on vanha sääntö. — Joka syntiä tekee, ei ole koskaan kaunis. — Älä katso naiseen saastaisilla ajatuksilla. — Älä anna minkään pahan himon herätä sinussa. — Ei kukaan ihminen voi toista puhdistaa. — Ylpeä sydän vie paheelliseen elämään, kun vain ajatukset suunnataan siihen, mikä on oikeata, seuraa onni välttämättä perässä.“

Juutalaisten Kabbalan mukaan ei mikään voinut olla olemassa, jossa jumaluutta ei ollut, ja onhan ihminen vanhan testamentin mukaan luotu „Jumalan kuvaksi“. Juutalaisten siveyssäännöistä mainittakoon:

„Kuka astuu Herran vuorelle ja kuka taitaa seisoa Hänen pyhässä sijassansa? Jolla on viattomat kädet ja on puhdas sydäimestä, joka ei halaja turhuutta eikä vanno väärin. (Psaltari XXIV: 3, 4.) Mitä Herra sinulta vaatii kuin ettäs kätket Jumalan sanan ja harjotat rakkautta ja olet nöyrä sinun Jumalasi edessä (Mika: VI, 8). Totinen suu pysyy vahvana iankaikkisesti, vaan väärä kieli ei pysy kauan (Sananl. XII, 19). Mutta tämä on paasto, jonka minä valitsen: laske ne vallallensa, jotka vääryydellä sidotut ovat, päästä raskautetut irralle, laske vaivatut vapaiksi, ota pois kaikkalainen kuorma. Taita isoovalle leipäs, vie raadolliset kulkijat huoneeseen: koska sinä näet alastoman, niin vaateta häntä ja älä käännä itseäs pois lihas tyköä.“ (Jesaia, LVIII: 6-7.)

⁹ Dhammapada on kokonaisuudessaan suomennettuna teosofisessa aikakauskirjassa „Tietäjä“ vv. 1908-1909.

Zoroasterin uskonnossa kuvataan ihmisessä asuvaa henkeä kipinäksi, joka on tuleva liekiksi ja yhtyvä korkeimpaan Tuleen — ja Avestan siveysopista voimme siteerata:

„Mikä on kaunista, puhdasta, kuolematonta, loistavaa, se on kaikki hyvää. Hyvää henkeä me kunnioitamme, hyvää valtaa me kunnioitamme ja hyvää lakia ja viisautta. — Tulkoon tähän taloon tyytyväisyyttä, siunausta, viattomuutta ja puhtaan viisautta. — Puhtaus on paras hyvä. Onni, onni on hänelle, nimittäin puhtaudessa puhtaimmalle. Kaikki hyvät ajatukset, sanat ja teot tehdään tiedosta. Kaikki pahat ajatukset, sanat ja teot tehdään tiedottomuudesta.“

Kaikista näistä otteista näemme selvästi, että uskonnot yksimielisesti opettavat ihmiselämän tarkoituksen olevan siinä, että ihminen kehittyy viisaudessa ja hyvydessä.

Näin yksinkertainen on totuus, mutta onpa se vielä meille siksi vieras, että useimmat hämmästyen kysymme: mitä on tulla viisaaksi ja hyväksi? Mieleemme kuvastuu ehkä jokin selkärangaton veljesrakkaus, joka aina on osaaottavainen, mutta aina neuvoton ja joka ei uskalla sanoa totuutta pelosta, että tuomittaisiin epäveljelliseksi. Niin vaellamme vielä sokeudessa, ettemme aineen harhojen keskellä omaa henkeämme erota.

Kaikki onnettomuutemme, kaikki itsekkyytemme, kaikki tietämättömyytemme johtuu siitä, ettemme henkeämme tunne. Totuuden etsintä on itse asiassa sama kuin pyrkimys henkemme tuntemiseen, ja totuuden löytäminen on asteettain tapahtuva herämys oman henkemme näkemiseen.

Paavali sanoo: „ihmisen ruumis on pyhän hengen temppeli“ (I Korint. VI: 19); „ettekö tiedä itseänne Jumalan temppeliksi, ja että Jumalan Henki asuu teissä?“ (I Korint. III: 16); „te myös rakennetaan Jumalalle asuinsijaksi hengessä“ (Efes. II: 22). Jeesus toistaa usein, että Jumalan valtakunta on meissä itsessämme (Luuk. ev. XVII: 21 y. m.). Sielunsa sisimmässä sopukassa ihminen on jalo, hyvä, puhdas, rakastavainen; siinä hän on „Jumalan poika“, joka palvelee Isänsä tahtoa (Rom. ep. VIII: 14). Vaikka useimmat emme sitä minuutta tunnekaan, kuulemme yhtäkaikki sen äänen omassatunnossamme ja sydämessämme ja tiedämme sen olevan. Jospa meille riittäisi rohkeutta aina noudattaa sen ääntä!

Minkätähden kirjoitetaan niin paljon ja puhutaan niin paljon ihmisen syntyisyydestä? Onko nautinto aina ajatella hänen pahuuttaan? Ja ajatella sitä niin paljon, että hyvä unohtuu? Emme koskaan sillä menettelyllä luo onnea maailmaan, emmekä vie sivistystä eteenpäin.

Enhän tahdo väittää, että ihminen semmoisenaan olisi „hyvä“. Tunnenhan oman heikkouteni ja tiedän, kuinka kaita on henkisen kehittymisen tie, mutta en tahtoisi koskaan unhottaa, että jokaisen ihmisen rinnassa asuu täydellisuuden kipinä, että kunhan vain rupeaisimme uskomaan ja luottamaan, ettemme suinkaan „kadotettuja“ ole, vaan että päinvastoin olemme suurin kutsutut, niin kykenisimmekin suuriin. Jeesus sanoi: „ei kenkään ole hyvä paitsi yksin Jumala“ (Matt. ev. XIX: 17). Niin uskon minäkin. Mutta se Jumala, se onkin meissä itsessämme, ja Häntä palvelen kuljemme hyvää tietä.

Ihanteemme on kaukana, hengen täydellisyys ei ole äkkiä saavutettavissa, mutta siihen pyrkiminen se onkin elämämme tarkoitus. Tulevaisuudesta siirtyy siten elämämme nykyhetkeen. Jos pyrimme rikkauteen, kunniaan, valtaan, emme saa rauhaa, ennenkuin saavutamme tarkotuksemme. Mutta kun pyrimme henkemme salamaailmoihin, kun kuljemme viisauden tietä, kasvaa rauha sielussamme päivä päivältä, ja meistä tuntuu kuin joka nykyhetkessä itse asiassa saavuttaisimmekin tarkotuksemme. Aineelliset „hyvät“ riippuvat ajan ja paikan rajoituksista, mutta ei kukaan eikä mikään voi estää meitä „palvelemasta Jumalaa“, täyttämästä Isän tahtoa, kehittämästä totuuden ja rakkauden tuntemisessa.

VI.

Jälleensyntyminen ja karma.

Jo ennenkuin teosofiasta mitään olin kuullut, oli minulle selvinnyt elämää ajatellessani, ettei elämän tarkoituksena voinut olla muu kuin viisauden saavuttaminen. Ihminen vaeltaa pimeydessä, mutta järjellisenä olentona hän kaipaa valoa. Ihmiskunta kokonaisuudessaan saavuttaa epäilemättä kerran sen päämäärän; päivä päivältä sen tietopiiri laajenee, ja vihdoin se on tietävä kaikki mitä tietää voi — tämän onkin tieteen tulevaisuuden unelma. Mutta tiede ei ota ihmiskunnan yksilöitä lukuun. Ja kuitenkin ihmiskunta on kuin vain summa yksilöitä! Jos ihmiskunta pääsee valoon, pääsevät yksilöt, ja silloin kukin yksilö on oikeutettu siihen. Totuuden lieto on oleva jokaisen saavutettavissa, jos oikeus vallitsee maailmassa.

Mutta myöhemmin huomasin toiselta puolen, ettei asia olekaan niin yksinkertainen. Jos ihmisen päämaali on saavuttaa totuuden tieto, ja Jeesus, Buddha y. m. olivat päämaaliin päässeet, olivat he ihmisiä kuten mekin. Ja silloin kai hekin kerran olivat olleet heikkoja kuten me. Mutta vaikken Buddhan ja muiden itämaalaisten opettajain elämäkertoja tarkoin tuntenut, tiesin kuitenkin Jeesuksesta, että hän — jo lapsena jo syntymästään — oli ollut erilainen kuin muut. Legendat hänen lapsena tekemistään ihmetöistä todistivat, että häntä oli pidetty ainakin erityisesti armoitettuna olentona. Ja niistä välittämättä — muistinhan hänen viisaat kysymyksensä ja vastauksensa kahdentoista vuotiaana temppelissä. Tämä tosiseikka jäi minulle arvotukseksi. Näytti vääryydeltä, että Jumala — eli luonto — oli varustanut ihmisiä niin erilaisilla antimilla ja lahjoilla. Toinen syntyi nerona, toinen tyhmänä. Toinen oli hyvä jo kehdestä noustessaan, toisella oli kaiken maailman pahat himot voitettavana. Kuinka silloin kaikilla ihmisillä voi olla sama päämaali? Kuinka saattoi vaatia pahalta, että hän tulisi yhtä hyväksi kuin hänen jo alkuaan hyvä veljensä? Eikä tässä ollut kysymys vain sisäisistä taipumuksista. Vaikuttivathan ulkonaiset olot, jos mitkään, ihmisen kehitykseen. Jos ajattelinkin, niinkuin välistä on tehty, että kaikki sielut syntyessään olivat samanlaisia „tyhjiä tauluja“, oli heidän kumminkin mahdollon saavuttaa sama päämaali, kun niin erilaisissa ympäristöissä kasvoivat. Toinen näki ympärillään vain hyviä esimerkkejä, toinen tottui paheeseen, ennenkuin hän pysyi jaloillaan . . . Koko käytöllinen elämähän kumosi teorian totuuden tiedon saavuttamisesta. Eiväthän ihmiset olleet toistensa kaltaisia kuollessaan — ja kuka ihminen oli täydellinen kuollessaan! Toinen kuoli nuorena, kuoli lapsena, toinen eli ukoksi . . .

Utopialta tuo teoriani rupesi minusta tuntumaan ja minun täytyi vähitellen siirtää jatkuva ja päättävä kehitys kuoleman jälkeiseen elämään — jos sitä olikaan olemassa.

Lopulta lohdutin itseäni sillä, että semmoinen oppi olikin siveysoppi. Ja siveysoppi — mitä muuta se oli kuin lahjakkaiden ihmisten unelma siitä, mikä ei todellisuudessa ollut? . . . taikka siitä, mikä joskus tulevaisuuksien tulevaisuudessa ehkä saattoi toteutua?

Silloin tuli eteeni teosofia. Sen oppi ihmiselämän tarkotuksesta oli juuri semmoinen, kuin sydämeni vaati. Sekin käski etsimään totuutta; ja se lupasi, että totuuden voi löytää.

Teosofia opetti minulle, ettei tämä käsitys ihmiselämän päämaalista ole siveysoppia vain. Kyllähän se sitäkin on, mutta ensi sijassa se on luonnon eli elämän laki.

Luonnonlaki käsksee, että ihminen on tuleva täydelliseksi. Eikä ainoastaan joku Buddha tai Jeesus silloin tällöin, vaan kaikki, kaikki ihmiset tämän maan päällä. Jumalan tahto on todellakin, että kaikki ihmiset saavuttavat ihmiskunnalle määrätyn tarkotuserän. Ei se ole vain siveysoppia, se on todellakin käytännöllinen totuus.

Ja koska Jumala eli luonto on määrännyt ihmisille päämäärän saavutettavaksi, on hän myös antanut heille kaikille mahdollisuuden saavuttaa sen. Tämä kohta se juuri ajatustani häiritsikin. Mutta teosofia sen ratkaisi. Teosofiakin väittää, että Jeesus kerran oli yhtä heikko kuin me. Ja kun kysymme: koska? niin se vastaa:

Ei siinä elämässä, jolloin hänen nimensä oli Jeesus Kristus. Siinä hän oli täytetty „pyhällä hengellä“ jo äitinsä kohdussa. Mutta koska? Ennen, ennen eläessään.

Mitä! Oliko Jeesus olemassa ennen syntymään? Oli. Ei se persona, jota kutsuttiin Jeesukseksi, mutta siinä asuva henki. Jeesuksen henki oli ennen ollut olemassa ja ennen ihmisenä ilmestynyt — samalla lailla kuin sinun ja minun ja kaikkien meidän henkiset minämme eivät syntyneet silloin, kun tämä ruumiimme syntyi, vaan olivat olemassa ennen; samalla lailla kuin kaikkien meidän henkemme ovat ennenkin asustaneet ruumiissa tämän maan päällä. Me synnymme ja kuolemme, me synnymme jälleen ja kuolemme jälleen, aivan niinkuin yön lepo seuraa päivän työtä ja päivän työ taas yötä — ja ruumiit ne vain vaihtelevatkin. Henkemme elää, tosi minämme on ikuinen, se pukeutuu muotoon muodon perästä. Ja siten se kehittyy.

Sen kautta onkin kaikilla sama mahdollisuus nousta täydellisyyteen. Emme ole täällä ensimmäistä kertaa emmekä viimeistä. Paljon olemme jo oppineet, vielä enemmän meillä on opittavaa. Jeesus oli mies, joka jo oli opittavansa oppinut. Ja mistä riippuu ihmisten erilaisuus? Siitä, että heidän minänsä ovat eri kehitysasteilla. Toinen on ennättänyt pitemmälle kuin toinen. Ei ole kukaan erityisesti suosittu. Ei kukaan synny nerona, joka ei kerran ole neroksi tullut, ja vähäkykyisimmälläkin on toivoa kerran saavuttaa Mestarin täydellisyys. Kukaan ei ole hylätty, kukaan ei halveksittu. Jumala rakastaa kaikkia yhtä paljon, hän „antaa aurinkonsa koittaa niin pahoille kuin hyville ja antaa sataa sekä väärille että vanhurskaille“ (Matt. ev. V: 45). *Ihmisen kohtalo on hänen omassa kädessään.* Ole ahkera, ja sinä edistyt. Ole laiska, ja elämä on kiertokulkua, jossa edistystä tuskin huomaa.

Eikö tämä oppi jälleensynnynnästä (*reinkarnatsioonista*) eli ihmishengen uudistuvasta ruumistumisesta ratkaise kaikkia arvotuksia, eikö se tuo oikeutta jälleen maailmaan? Siihen on näet erottamattomasti yhdistynyt, eli sen toisena puolena on toinenkin oppi, oppi siitä elämän laista, jota teosofiassa kutsutaan buddhalaisella nimityksellä *Karmaksi* eli oikeuden ja rakkauden Hyväksi Laiksi ja joka selittää ihmisten erilaiset kohtalot maailmassa. Tämä laki on se, että jokaisella syyllä on vaikutuksensa, jokainen ajatus, sana ja teko on syy, joka luo vaikutuksen, jokainen ajatus, sana ja teko on samoin edellisten vaikutus. Syysarja jatkuu katkeamatta. *Ajatuksilla luot luonteesi, sanoilla ulkonaisen ihmisesi, teoillasi ympäristösi.*

„Tehkää muille niinkuin te tahdotte, että muut teille tekisivät.“ Tämä on sanottu ihmisille, jotka vielä ovat itsekkäitä, mutta se sisältää kuin sisältääkin totuuden. Paavali sanoo: „älkää eksykö: ei Jumala anna itseänsä pilkata; sillä mitä ihminen kylvää, sen hän myös niittää. Ja koska me hyvää teemme, niin alkäämme suuttuko; sillä aikaansa mekin saamme niittää ilman lakkaamatta. Koska siis meillä aika on, tehkäämme toisillemme hyvää“ (Ep. Gal. VI: 7-10). Teoillamme siis taomme onnemme — kukin on oman onnensa seppä; ei mikään ulkonainen jumalallinen mahti paranna maallisia olosuhteitamme. Mutta — ja tämä on paljon tärkeämpää — ajatuksillamme, tunteillamme, motiveillamme rakennamme luonteemme: *ihminen tulee siksi mitä hän ajattelee.* Tietysti kaikki kolme syysarjaa ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Ajatukset synnyttävät sanoja ja toita, ajatusten toteuttaminen teoissa herättää uusia ajatuksia. Ja kuolematon henki kokoo aittaansa kaikki, mikä on hyvää; sillä hyvä yksin on ikuinen.

VII.

Kristinusko.

Jälleensyntyminen on vanha oppi. Muinaisajan kansat siihen uskoivat. Vielä tänäpäivänä siihen uskovat miltei kaikki itämaalaiset, etenkin hindulaiset ja buddhalaiset. Usko jälleensyntymiseen on niin läpikäyvä piirre intialaisessa ajattelussa, niin tärkeä ja olennainen puoli Intian uskonnoista, että kaikki pyhät kirjat ja kaikki filosofiset teokset joko puhuvat siitä taikka edellyttävät sen tuntemista. Yhä uudistuvien ruumistuksien kiertokulku, *sangsarana* ja hindulaisten *mooksha*, vapautus, pelastus, buddhalaisten *nirvaana*, jumaluuteen yhtyminen, muodostavat ne kaksi vastakohtaa, jotka ovat itämaalaisen ainaisen mietiskelyn esineenä.

Useimmat lienevät kuitenkin sitä mieltä, ettei reinkarnationsoppi kristikunnassa voi saada jalansijaa, niin kauan kuin tahdomme olla kristittyjä, sillä „eihän Jeesus semmoista koskaan opettanut eikä kirkkomme siitä mitään tiedä!“

En kuitenkaan luule, että asia niin helposti on ratkaistu.

Jälleensyntyminen tosin ei uudessa testamentissa oleteta aivan suoraan, vaikka puhutaankin „lihan ylösnousemuksesta“ ja vaikka se epäilemättä oli yleinen usko Jeesuksen aikana,¹⁰ mutta sanoo Jeesus kuitenkin Johannes Kastajasta: „jos te tahdotte ottaa vastaan, hän on se Elias, joka tuleva on“ (Matt. ev. XI: 14) ja toisen kerran: „Elias on jo tullut, mutta he eivät häntä tunteneet (Matt. ev. XVII: 12), jolloin heti lisätään kertomuksessa, että „opetuslapset ymmärsivät hänen puhuneen heille Johannes Kastajasta“ (Matt. ev. XVII: 13). Tunnettu värsy Johanneksen Ilmestyskirjasta: „joka voittaa, hänet minä teen patsaaksi minun Jumalani temppelissä, eikä hänen enää pidä sieltä lähtemän ulos“ katsotaan tarkottavan vapautumista reinkarnationsista (kun ihmishenki nim. on tullut täydelliseksi eikä enää tarvitse mitään oppia tämän maan päällä).

Olen kuitenkin vakuutettu siitä, että Jeesus samoin kuin Buddha opetti jälleensyntymistä, jos kohta se ei tapahtunutkaan hänen julkisissa saarnoissaan. Yksi puoli suurten uskonnonopettajain elämästä on meiltä jäänyt aivan unohduksiin: se, että heidän opetuksensa ja vaikutuksensa ei rajoittunut yksinomaan julkisiin saarnoihin. Ajatelkaamme vain, missä asemassa totuuden tietäjä on, tahtoessaan julistaa maailmalle jonkun verran sitä tietoaan. Ei hän yksilöä puhuttele. Eivät kaikki ajat ole samanlaisia, eivät kansat, eivät yksityiset ihmiset. Henkiset tarpeet ilmenevät eri lailla. Tietäjän silmämääränä on sytyttää totuuden kipinä ihmisten rinnoissa, jotta he rupeaisivat etsimään elämän totuutta ja siten täyttämään elämän siveellistä tarkotusta. Mutta toinen aika ja toinen yksilö vaatii järkiperustelmia, toista herättää paljas elämän siveellinen totuus yksinkertaisesti esitettynä. Molemmankaltaisten ihmisten tarpeet on tyydytettävä. Kuinka se voi tapahtua? On paljon siveellisiä totuuksia, joita voi julistaa sinänsä. Sekä Jeesus että Buddha saarnasivat peittelemättä ihmisten veljeyttä ja synnin turmiota. Mutta on toisia oppeja, joita kaikki eivät käsittäisi ja jotka ovat vain niiden käsitettävissä, joiden silmät jo ovat auenneet. Pitäisikö näiden jäädä ilman ravintoa? Edelleen on oppeja — ankaria siveyssääntöjä, joita ani harvat jaksavat noudattaa, mutta jätettäisiinkö nuo harvat huomaamatta? Ei, kaikkien kaipuu on tyydytettävä, ja sentähden tulee opetuskin erilainen. Osaksi se on yleistä, kaikille omistettua (*eksoteerista*), osaksi se on yksityistä, erikoisia tarpeita varten sovellettua (*esoteerista, salaista*).

Että tämä menettely on ollut ja on käytännössä itämailla, on yleisesti tunnustettu tosiseikka, ja ettei se

¹⁰ Viktor Rydberg koettaa todistaa kirjassaan „Bibeln lära om Kristus“, että juutalaiset Jeesuksen esiintymisen aikaan yleisesti uskoivat pre-eksistenssiin, sielun olemassaoloon ennen maan päälle syntymistään.

ainakaan ennen ollut kristikunnalle vieras, on myös todistettavissa.

Tarkastakaamme esim. evankeliumia. Jeesus vaelsi ympäri maata, opetti synagogissa ja saarnasi valtakunnan evankeliumia (Matt. ev. IV: 23), mutta samalla hän valitsi itselleen opetuslapsia, jotka olivat häntä henkisesti lähempänä kuin muu kansa ja nauttivat erityistä opetusta hänen suustaan. „Teille“, hän lausui apostoleilleen, „on annettu tietää taivaan valtakunnan *salaisuudet*, vaan ei heille ole annettu“ (Matt. ev. XIII: 11), sillä niinkuin lisätään „Jeesus puhui kansalle vertauksissa, ja ilman vertauksitta ei hän mitään puhunut heille — mutta selitti kaikki opetuslapsillensa erillään“ (Matt. ev. XIII: 34 ja Mark. ev. IV: 34). Tunnettu on myöskin hänen lauseensa „älkää antako koirille pyhää ja älkää päärljjänne heittäkö sikain eteen“ (Matt. ev. VII: 6), jolla hän kieltää ilmottamasta henkisiä totuuksia kelle tahansa. Nimitys „koira“, joka meidän korvissamme kaikuu oudolta, oli siihen aikaan yleisessä käytännössä ja tarkoitti vain niitä, jotka olivat ulkopuolella määrättyä piiriä, seurakuntaa tai kansaa.¹¹

Jeesuksen poistuttua, kun uuden uskon levittäminen lankesi apostolein ja muiden opetuslasten hartioille, noudatettiin Mestarin esimerkkiä. Silloinkin oli opetus osaksi eksoteerinen, osaksi esoteerinen. Paavali kirjottaa ensimmäisessä korintilaisepistolassa: „ja, rakkaat veljet, en minä taitanut teille puhua niinkuin hengellisille, vaan niinkuin lihallisille, niinkuin lapsille Kristuksessa. Rieskaa minä olen teille syödä antanut vaan en ruokaa; sillä ette sitä vielä voineet ja ette nytkään voi (III: 1-2); ei luonnollinen ihminen ymmärrä Jumalan hengen asioita (II: 14), mutta meille on Jumala sen ilmottanut henkensä kautta (II: 10); me puhumme siitä salatusta teosofiasta, jonka Jumala on ennen maailman alkua säätänyt meidän kunniaksemme (II: 7)“.

Sama oli tapa kirkon ensimmäisinä aikoina, kun vielä oli todellisia Jeesuksen seuraajia, jotka tiesivät taivaan valtakunnan salaisuuksia. Kirkkoisä Origines kirjottaa: „puhua kristinopista ikäänkuin salaisesta järjestelmästä on kerrassaan inhottavaa. Mutta että siinä löytyy eräitä oppeja, joita ei rahvaalle julisteta ja jotka ilmotetaan vasta sittenkuin eksoteeriset opit on opetettu, ei ole mikään kristinuskon omituisuus, vaan on se ominaista kaikille filosofisille järjestelmille, jotka sisältävät sekä eksoteerisia että esoteerisia oppeja. Monet Pythagoraan kuulijat tyytyivät hänen paljaihin lausuntoihinsa (ipse dixit), jota vastoin toisille salassa opetettiin niitä oppeja, joita ei pidetty sopivana esittää profanisten ja perehtymätöntien kuullen. Muuten kaikkialla, sekä Kreikassa että barbarikansojen keskuudessa vietettyjen Mysteerein salaaminen ei suinkaan ole niitä pahaan huutoon saattanut, ja sentähden on turha vaiva panetella kristinuskon salaoppeja, kun ei ole niiden sisällyksestä tarkkaa tietoa saanut.“ (Contra Celsum, I: 7).

Samaa sääntöä tietysti noudatettiin, kun tehtiin kirjallisia muistiinpanoja. Evankeliumit ovat parhaasta päästä henkisten totuuksien kuvannollisia ja vertauksellisia esityksiä. Vähän väliä niissä tapaa sanan „vertaus“ ja se ynnä kirkollinen traditsioni lienee antanut aiheita niiden tuhansien „kommentaarein“ ja „selitysten“ syntyyn, joista, ikävä kyllä, miltei kaikki vain „selittävät“ — kuinka vähän niiden tekijät ovat tienneet. Ja kuitenkin evankeliumit ovat täynnä mitä yksinkertaisimpia ja puhtaimpia *siveyssääntöjä, joita noudattamalla yksin voi tietoon päästä*, niinkuin Jeesus sanoo: „jos te rakastatte minua, niin pitäkää minun käskyni“ (Joh. ev. XIV: 15), jolloin Jeesus lupaa opetuslapsilleen „totuuden hengen, joka heille kaikki opettaa ja johdattaa kaikkeen totuuteen“ (Joh. ev. XIV: 16-17, 26; XVI: 13).

Ylipäänsä oli ennen aikaan tapana ilmaista tieteellisiä ja etenkin henkisiä totuuksia symboolein eli vertauskuvain muodossa; tämä riippui arvattavasti siitä, ettei ihmiskieli koskaan ole kyllin kehittynyt ilmaisemaan kaikkia käsitteitä, ja ainakin siitä, että eräitä asioita ei saatu profanoida. Vanha testamentti esim. kuuluu olevan täynnänsä salaisia oppeja. Kertoohan Luukkaan evankeliumi, kuinka Jeesus ylösnousemuksensa jälkeen „avasi opetuslastensa silmät, niin että he ymmärsivät kirjojutuksia“ (XXIV: 45), ja Paavali selittää symbolisesti historian Abrahamin kahdesta pojasta (Gal. ep. IV: 22-31).

¹¹ Kirjassa „Jeesuksen salakoulu“ (T. K. ja K., H:ki 1915) olen seikkaperäisemmin koettanut tehdä selkoa sekä Jeesuksen opetustavasta että hänen oppiensa henkisestä ja älyllisestä sisällöstä.

Meidän päivinäme onkin jo moniaalla alettu käsittää raamatun kuvannollista kieltä. Uudessa testamentissa esiintyy yhtä mittaa nimitys „taivaan valtakunta“ eli „Jumalan valtakunta“. Tähän asti sitä on yksinomaan katsottu tarkottavan kuolemanjälkeistä oloa, mutta nyttemmin — ja tämä käsitys on saanut alkunsa kirkon ulkopuolella — aletaan uskoa, että Jeesus sillä sananparrella myös on tarkottanut yleistä ihmisten veljeskuntaa, sellaista aikaa, jolloin kaikki ihmiset elävät keskinäisessä rauhassa ja sovussa ja jonka tuloa ihmiskunnan tehtävä on jouduttaa. Ei saata epäillä, ettei Jeesuksella olisi ollut tätä ajatusta mielessä. On vain muistettava, ettei Jeesus ole ajatellut ulkonaista veljeyttä ja sopua niin paljon kuin sitä Jumalan valtakuntaa, joka on ihmisen sisässä (Luuk. ev. XVII: 21), kun hän totuuden tietää. Se näkyy selvästi niistä vaatimuksista, jotka hän asettaa kaikille, jotka totuuden tietoon eli Jumalan valtakuntaan pyrkivät.

Palatakseni jälleensyntyntään, tahdon siis väittää, että Jeesuskin sitä opetti ainakin salaisena oppina. Itse asiassa tuo väite, että jälleensyntyminen olisi vieras kristinuskolle, kadottaa kaiken merkityksensä, kun tutkimme kristinuskon alkuhistoriaa. Teemme nim. oitis sen huomion, että kristillisen kirkon ensimmäisinä aikoina tätä oppia saarnattiin ja pohdittiin. Vanhimista kirkkoisista useimmat uskoivat sielun olemassaoloon ennen syntymää, n. k. pre-eksistenssiin, ja reinkarnatsioniin: Lactantius, Nemesius, Synesius, Hilarius, Ruffinus, Arnobius, Pyhä Gregorius Nazianzialainen, Pyhä Justinus Marttyyri, Pyhä Hieronymus, Clemens Aleksandrialainen, Origenes ja alussa Pyhä Augustinuskin. Viisas Origenes oli se, joka selvimmin ja täydellisimmin esitti kysymyksessä olevan opin; hänellä olikin paljon seuraajia ja puoltaajia.

Mutta sitten teemme toisen vielä tärkeämmän huomion: *vuonna 553 keisari Justinuksen kokoonkutsuma synodi Konstantinopolissa tuomitsi jälleensyntyntäöpin vaaralliseksi kerettiläisyydeksi!* „Se, joka opettaa sielun pre-eksistenssiä ja siitä johtuvaa kummallista uskoa, että sielu palaa maan päälle, hän olkoon kirottu!“ Onko parempaa todistusta? Tietysti pyhäin isäin täytyi tuomita jälleensyntyntäoppi vääräksi, sillä eihän muuten lunastusoppi, armovalinta ja sen semmoiset olleet mistään kotoisin.

Yhtä kaikki vanha usko pysyi kauan voimassa. Useimmat „lahkokunnat“ sen omaksuivat: Simoniidit, Basilidiaanit, Valentiniaanit, Marcionistit, Gnostikot, Manikealaiset, Espanjan Priscilliaanit, Bogomiilit, Pelasgiaanit, Paulicianit j. n. e.

VIII.

Länsimaalaisia reinkarnatsionisteja.

Meidän päivinäimme itämaalaiset eivät suinkaan ole ainoat, jotka uskovat jälleensyntyntään. Sen innokkaita kannattajia nykyaikaisessa kristikunnassa ovat kaikki teosofit ja okkultistit, monet spiritistit (n.k. ranskalainen koulu) ja lukuisat yksityishenkilöt. Kristillisten reinkarnatsionistien lukumäärä nousee useampiin miljooniin.

Totuus ei koskaan peity niin sakeihin pilviin, ettei silloin tällöin joku syvämietteinen ja teräväsilmainen ajattelija näkisi sen pilkistävän pilvien lomitse. Niinpä kristikunnassakin aina on ollut selvänäköisiä ihmisiä, jotka ovat ymmärtäneet, että elämä olisi mitätöntä leikkiä, ellei ihminen olisi kuolematon henki, joka useampia kertoja ruumistuu, kehittyäkseen ja viisastuakseen, ja etenkin uudemmalta ajalta saatamme mainita monta kuuluisan nimen kantajaa, jotka ovat puolustaneet jälleensyntyntäoppia, ennenkuin se tuli yhtä tunnetuksi ja yleiseksi kuin viime vuosina.

Näistä puolustajista tahdomme mainita seuraavat: Hume, Lessing, Goethe, Fichte, Herder, Edgar Poe, Shelley, Schopenhauer, Flammarion, Pezzani ja Huxley.¹²

Englantilainen positivistinen filosofi *Hume* sanoo kirjassaan „Sielun kuolematomuudesta“: „Siis, jos sielu on kuolematon, se merkitsee, että sielu oli olemassa ennen syntymäämme; ellei meillä olisi mitään tekemistä sen varhemman elämän kanssa, ei sen tulevakaan elämä koskisi meitä . . . Sielunvaellus on siis laatuaan; ainoa oppi, jolle filosofi voi suoda huomiota.“

Saksalainen runoilija *Goethe* kirjottaa ystävättärelleen Frau von Stein'ille: „Sano minulle, mitä kohtalolla on varattuna meille? Minkätähden se on niin likeisesti liittänyt meidät toisiimme? Ah, sinä olet varmaan kaukaisina aikoina ollut sisareni tai vaimoni . . . Ja tästä kaikesta on jäljellä vain muisto, joka epäilyksenä lepää sydämelläni, muistona vanhasta, aina läsnäolevasta totuudesta.“

Toinen saksalainen runoilija *Lessing* julistaa reinkarnatsioniaatetta teoksessaan „Ihmiskunnan kasvatust“. Hän lausuu muun muassa: „Jokaisen ihmisen täytyy ennemmin tai myöhemmin kulkea sitä tietä, joka viepi täydellisyyteen. Mutta saattaako tämä tapahtua yhdessä ainoassa elämässä? Saattaako ihminen samalla olla aistillinen juutalainen ja henkevä kristitty? Varmaankaan ei; miksi ei siis kukin yksilö ilmestyisi monta kertaa tähän maailmaan? Onko tämä otaksuminen naurettavaa, sentähden että on vanhin ja sentähden, että inhimillinen järki käsitti sen heti noina alkuperäisinä aikoina, jolloin ymmärrystä eivät vielä heikentäneet eri opinsuuntien sofismit?“

Saksalainen filosofi *Fichte* sanoo kirjassaan „Ihmisen päämaali“: „Luonto antaa minun kuolla, koska se on herättävä minut jälleen eloon.“

Toinen saksalainen filosofi *Herder* on kirjottanut teoksen nimeltä „Vuoropuhelua sielunvaelluksesta“, jossa hän muun muassa lausuu: „Ettekö tunne harvinaisen suuria ihmisiä, jotka eivät yhdessä ihmiselämässä ole voineet tulla sellaisiksi, vaan joiden on täytynyt elää jo monta kertaa, ennenkuin ovat saavuttaneet tunteen puhtautta, tuota vaistomaista vetovoimaa kaikkeen kauniiseen, toteen ja hyvään? . . . Eikö teillä koskaan ole ollut muistoja varhemmasta tilasta Pythagoras, Jarchas, Apollonius y. m. muistivat tarkalleen, mitä olivat olleet ennen ja että olivat eläneet monta kertaa ennen. Jos me olemme sokeita tai lyhytnäköisiä,

¹² Vrt. tohtori Pascal'in teosta „La Reincarnation“ (Publ. de la Snc. Théos., Paris 1895).

onko meillä oikeus väittää, ettei ole toisia, jotka saattavat nähdä sata ja tuhat kertaa etäämmälle kuin me — aina aikojen aamuun saakka? . . . Se, joka ei ole voinut kypsyä yhdessä inhimillisessä muodossa, alottaa kokemusta uudelleen, kunnes ennemmin tai myöhemmin tulee täydelliseksi . . . En häpeä velipuoliani eläimiä: päinvastoin olen, mitä niihin tulee, suuri sielunvaelluksen puolustaja. Uskon varmasti, että he nousevat korkeampaan olemusasteeseen, enkä ymmärrä, kuinka saatetaan vastustaa tällaista otaksumaa, jolla on vastineensa koko luomakunnassa.“

Amerikkalainen runoilija *Edgar Poe* puhuessaan menneitten elämäimme hämäristä muistoista sanoo: „Nämä muistot ovat nuoruudessamme liian selvät ja liian tarkat voidakseen meitä hetkeksikään pettää. Mutta kypsyneen iän epäilyä pitää näitä tunnelmia harhaluuloina.“ („Eureka.“)

Englantilainen runoilija *Shelley* uskoi vakavasti reinkarnatsioniin: „Huolimatta niiden taitavuudesta, jotka tahtovat salata totuutta, on yhtäkaikki varma, että jokainen tieto ei ole muuta kuin muisto. Tämä oppi on paljon vanhempi Platonin vuosisataa.“ („Shelley'n elämä“, kirj. Dowden.)

Saksalainen filosofi *Schopenhauer* hyväksyi jälleensyntyynnän. Kirjotuksessaan „Uskonnoista“ hän sanoo sattuvasti: „Jos aasialainen pyytäisi minua määrittelemään, mitä Europpa on, täytyisi minun vastata: Europpa on se osa maailmasta, jossa kummittelee tuo uskomaton ja kuulumaton harhaluulo, että ihminen muka on luotu tyhjästi ja että hänen nykyinen elämänsä on ensimmäinen esiintyminen elämän näyttämöllä.“

Ranskalainen tähtientutkija ja kirjailija *Flammarion* on esittänyt reinkarnatsioniopin useissa teoksissa: „Urania“ (käännetty suomeksikin), „Asuttujen maailmojen lukuisuus“ y. m. Samoin on ranskalainen *Pezzani* julkaissut tuon huomiota herättävän tutkimuksen „Sielun lukuisista eksistenseistä“.

Englantilainen luonnontutkija *Huxley* sanoo reinkarnatsionista kirjassaan „Kehitys ja siveysoppi“: „Ainoastaan hyvin lyhytnäköiset ajattelijat saattavat hylätä tämän opin sen perusteella, että se muka itsessään on järjetön. Niinkuin itse kehityso pillalla on sielunvaellusopillakin juurensa todellisuuden maailmassa, ja se voi vedota niinkin vahvaan tukeeseen kuin analogian tarjoamaan todisteeseen?“

IX.

Minuuden kaksinaisuus.

Olen tavannut ihmisiä, joiden mielestä koko jälleensyynnynnän aate on niin fantastinen, että se heissä herättää heti ensi kuulemalta isällisen hymyn, joka hymy sitten palaa heidän huulilleen aina, kun on puhe reinkarnatsioonista. Eikä se ihmeteltävää ole, että tuo oppi oudolta tuntuu sen mielestä, joka ei ota sitä miettiäkseen. „Enhän laisinkaan tiedä ennen eläneeni!“ hän huudahtaa, „en mitään muista edellisistä reinkarnatsioneista“.

Ja itse puolestani turvauduin aina ennen, kun en vielä ollut kuullut jälleensyynnynnästä, muistimme tosiseikkaan, kun tahdoin materialisteja vastaan puolustaa sieluhypoteesia. Itsetietoinen muistimme juuri todistaa, että meissä on joku tajunnan yksiö, joku keskus, joka säilyttää kaikki eri tajunnan tilat itsessään. Jos aivot ihmisessä tajuaisivat, niin tuskin saattaisi olla mitään muistavaa minätajuntaa. Alituisenhan aivomolekyylit uudistuvat ja vanhat katoavat — pitäisihän niiden mukana myös kuvien (muistojen) kadota niistä tajunnan tiloista, joiden tekijöinä ne olivat. Mutta koska näin ei tapahdu, todisti se minusta, että „minä“ ihmisessä onkin joku toinen kuin vain aivoissa ilmenevä tajunta, että juuri tämä „minä“ säilyttää itsessään kaikki kuvat, jotka aivoissa ovat liikkuneet, sanalla sanoen muistaa. Muistan lapsuuteni, muistan nuoruuteni, sentähden tunnen itseni samaksi olennoksi kuin tuo viaton lapsi, tuo rohkea nuorukainen.

Palataksemme reinkarnatsioniin, voimme sanoa, että kun muisti juuri on se tekijä, joka yhdistää nykyisen minämme edellisiin, on sen täydellinen haihtuminen puheena olevassa tapauksessa raskas syytös koko reinkarnatsiooniteoriaa vastaan . . . Mitä nyt teosofia vastaa tähän kanteeseen?

Ennen kaikkea: onko tämä meidän muistimme niin luotettava, että sen avulla matematisesti voi todistaa, mitä on tapahtunut? Paljonko tarkkaan muistamme nykyisen elämämme tapahtumista? Luulenpa, että suurin osa on muuttunut himmeiksi tunnelmiksi, ja kiitollinen saa olla muistikyvylleen, jos se tarkalleen voi uudistaa jonkun sadannesosan. Eikö paljon suuremmalla syyllä täytyne myöntää, että on miltei mahdotonta muistaa, mitä on tapahtunut vuosituhansia sitten? — sillä, niinkuin olen osottava kuolemasta puhuessani, uusi ruumistuksemme ei tapahdu heti vanhan elämän loppuun kuluttua, vaan maallisen elämään verraten monta kertaa pitemmän väliajan jälkeen. On aivan luonnollista, ettei tämä tuntemamme muisti jaksa herättää meille unholasta niin kaukaisia seikkailuja, mutta emme silti ole oikeutettuja sanomaan, että kaikki muisto niiltä ajoilta olisi hävinnyt. Samoin kuin tämän elämän vaihteitten, samoin on käynyt noidenkin aikain kokemusten. Ne ovat sulautuneet olentoomme, yhtyneet personallisuutemme. Eikö ennen kärsimiesi vääryyksien katkera kokemus nyt aja jalon mieliharmin punaa poskillesi, kun näet toista syyttömästi loukattavan? Synnynnäinen luonteemme, synnynnäiset taipumuksemme ja lahjamme juuri muodostavat muistomme menneisyydestä. Olisiko muu niin tarpeellinenkaan sielun kehityksen kannalta katsottuna? Ehkä mennyt elämämme on niin täynnä alhaisia tekoja ja surullisia kokemuksia, ettei niiden muisteleminen meille paljon iloa tuottaisi. Ja näemmehän koko luonnon herätyshuudon olevan: eteenpäin, älä silmäile taaksesi! Unhottaa sinun täytyy niin hyvin onnen hetket kuin kärsimyksen päivät . . .

Älähän kuitenkaan luule tällä tahtoneeni todistaa, ettei kuluneita aikoja voisikaan muistaa. On ollut ja on vieläkin noita merkillisiä ihmisiä, jotka saattavat lukea menneisyyden päiväkirjaa. Äsken mainitsin Jeesuskesta, kuinka hän puhui Johannes Kastajasta profeetta Eliaan reinkarnatsioonina; tämä tieto eli muisto oli siis joko Jeesusella tai Johanneksella. Sama oli laita Buddhan, jonka muisto ulottui kaikkiin inhimillisiin ruumistuksiinsa. „Pythagoraasta kerrotaan, että hänellä oli tietoa kolmesta edellisestä inkarnatsioonistaan, jolloin vuorottain oli airut Aetalides, troijalainen Euphorbos ja Hermotimos Clazomenalainen. Hän tunnisti Argoossa sen kilven, jota oli kantanut Patroklostakin vastaan Troijan sodassa Euphorboksenä

ollessaan, ja Junon temppelissä Afrideen keihään, joka muinoin oli hänelle kuolon antanut.”¹³ Meidän päivinämmekin on useita etevä teosofeja y. m., jotka sanovat voivansa vallan itsetajuisesti katsoa taaksepäin edellisiin inkarnatsioneihin, eikä ainoastaan omiinsa, mutta toistenkin.

Yhtäkaikki tahdon nyt koettaa sinulle selittää, miksikä muutamat ihmiset muistavat ennen eläneensä, miksikä toiset ei, ja miksi teosofein piirissä etupäässä on noita valittuja — etupäässä, sillä on niitä muuallakin. Ja sen nojalla olet ymmärtävä, etteivät he ole erityisesti suosittuja olentoja, vaan ovat suurella työllä ja vaivalla sen taitonsa saavuttaneet, josta johtopäätös, että se on kaikkien saavutettavissa. Uskoni on, että kerran mekin taidamme luoda silmäyksen menneisyyteen, joka käsittää miltei äärettömiä ajanjaksoja. Tämän ymmärtääksemme meidän täytyy saada kuva omasta olemuksestamme, mitä eri elementtejä eli „prinsiippejä“ olemuksessamme on. Muistanet sanoneeni, että olemme henkisiä olentoja, henkiä, ja että henkemme on kaiken hyvän lähde. Lisäsinpä vielä, että jos eläisimme vain hengessämme, ei mikään alhainen teko tai ajatus meitä enää saastuttaisi; rajaton hyvyys olisi koko olemuksemme pohjasävelenä.

Puhuessani hengestämme en puhunut tavallisesta päivätajunnastamme: jokapäiväinen minuutemme häälyy hyvän ja pahan välillä, se erehtyy, se lankee, tietämättään se toimii perin itsekkäistä vaikuttimista ja vähäinen osa vain sen toiminnasta lähtee suorastaan rakkauden ja hyvyyden kotimaasta. Ei siis tämä „minä“ olekkaan ihmisen henki. Mikä se sitten on? Ja mikä on henki?

Henki on personaton, ikuinen olevainen, alkuaan minätön „Jumalan poika“. Vanhat arjalaiset sitä nimittivät Aatmaa'ksi, s. o. itse'ksi, itseydeksi. Ja tämän Itse'n tarkoitus on minustua.

Sitä varten se puetaan muotoon — ruumiiseen. Kun se sen omaksi tuntee ja ensimmäisen kerran lausuu: minä! on ihminen, individualiteetti, yksilöllisyys syntynyt. Ja tämä uudistuu tavallaan joka kerta, kun henki ruumistuu.

Mutta henki on hyvä, se jää aina personattomaksi siinä merkityksessä, ettei se voi toimia itsekkäästi, omaa muotoaan, personaa, silmällä pitäen. Luonnon pakosta taas ruumis, muoto, on „itseks“, koska sen tulee taistella olemassa-olostaan.

Näin syntyy itsestään kahtiajako hengen luomassa minätajunnassa.

Kun henki (puhdas tajunta) ja ruumis (luonnonvoima) yhtyvät, syntyy minätajunta. Ruumis vetää minuuden itsekkyyteen; henkeen saattaa kuvastua ainoastaan epäitsekäs minätajunta. Siis syntyy kaksi minuutta: ylempi eli hengen ja alempi eli ruumiin, joka yhdistää henkisen minuuden ruumiiseen ja joka juuri muodostaa meidän päivätajuntamme eli „sielumme“.

Tämä ruumiissamme ilmenevä minätajuntamme pysyy tietysti olemassa niinkauan kuin ruumiskin: s. o. kun ruumis kuolee, on senkin minuuden *conditio sine qua non* (ehdoton ehto) poistunut, eikä siitä ole kuin kaiku jäljellä. Yhtä selvää on, että kun henki uudestaan reinkarnoituu, syntyy uuden ruumiin ohella uusi personallinen minätajunta. Sitä vastoin tuo korkeampi henkinen minuus elää kautta aikojen, lähettäen ikäänkuin säteen joka ruumiiseen, johon henki pukeutuu, kooten aittaansa kaikki kokemukset, jotka sen personat elämien vierissä tekevät, ja puhuen heille „omantunnon“ yhä kasvavana äänenä (*Conscientia est perfetibilis*). Mikseivät siis kaikki muista menneisyyttään? Aivan yksinkertaisesti siitä syystä, että elävät alemmassa minätajunnassaan. Ja nykyinen alempi minätajunta ei ole ennen ollut, koska se ruumiin kanssa uudistuu. Eikä saata muistaa se, jolla ei muistoja ole. Mutta ylempi minä, se se on menneisyyden kokenut ja nähnyt, se se muistaakin. Joka siihen voi tajuntansa kohottaa, sen mieleen johtuvat muistotkin. Ja ainoa keino nousta siihen on alemman minän puhdistaminen. Tämän täytyy seuraamalla ylemmän ääntä, omaatuntoa, irtautua ruumiin kahleista, aineen harhoista, niin että se yhtyy personattomaan,

¹³ Th. Pascal, D:r, *La Réincarnation, ses preuves morales scientifiques, philosophiques et directes*. Publ. de la Soc. Théos. Paris 1895.

epäitsekkääseen ylempään minään. Silloin se myös saa sen ylemmän kyvyt ja voimat.

Eikö ihmishengen kuolemattomuus esiinny aivan uudessa valossa? Ikuisina henkinä me emme kuole, mutta personallinen tajuntamme on kuolevainen ja katoovainen kuin kaikki muodot. Sillä kuolemattomuus itsetajuntana ja muistettuna ei olekaan tyhjä lahja, vaan vaivojen palkka, urhokkaan taistelijan voitonseppele. „Taivaan valtakunta otetaan väkiryynnäköllä“ (Luuk. ev. XVI: 16). Ja se on tulevaisuuden ihanne, jonka saavutamme vasta monen „minän“ kuoleman perästä.

Pelottaako tämä ajatus? Ei sen pitäisi pelottaa muita kuin uskonnollisia sentimentalistejä. Minut se tekee nöyräksi. Ja samalla täyttää rintani sanomattomalla riemulla. Tunnen povessani jumalallisen kipinän. Eikö kannata elää ja kuolla antaakseen sen kipinän kasvaa ja kehittyä?¹⁴

¹⁴ Paavali sanoo, että ihminen on henki, sielu ja ruumis. (Muun muassa 1 Tess. V: 23.) „Hengellä“ Paavali nähtävästi tarkoittaa samaa kuin minäkin „hengellä“ ja „ylemmällä minällä“ (katso esim. 1 Korint. II: 10-11). Hänen „sielunsa“ olisi taas „alempi minä“. Ensimmäisen Korintilais-epistolan XV luvussa kuvattu „henkinen ruumis“ on ylempi minä eli se hengen ilmennysmuoto, joka pysyy ikuisesti ja vihdoin „kirkastetaan“ täydelliseen itsetajuntaan. Samassa paikassa Paavali selvin sanoin kuvaa ihmisen henkistä kehitystä, kuinka henki, „luonnollisen ruumiin“ ja „sielun“ avulla rakentaa itselleen „hengellisen ruumiin“, joka vihdoin „ylösnousemuksessa“ on kuin „itse Herra taivaasta“. Kts. tästä myös kirjaa „Uusi Jumala“ (T. K. ja K., H:ki 1917).

X.

Kuoleman jälkeen.

Ihmishengen kehitys ja erittäinkin viime luvussa esittämäni tosiseikat käynevät vielä tajuttavammiksi, jos hieman silmäilemme sen verhon taakse, joka peittää niin kutsutun kuoleman salaisuudet.

Kuolemaa voi syystä pitää yhtenä elämän tärkeimmistä kysymyksistä, ja se materialismi, joka ilmenee Salomon saarnaajan sanoissa: „sillä niinkuin käy eläimelle, niin käy ihmiselle; niinkuin eläin kuolee, niin kuolee ihminenkin, ja molemmilla on sama henki; ei ihmisellä ole sen enempää kuin eläimelläkään; sillä kaikki on turhuutta. Kaikki lähtee yhteen paikkaan; kaikki on tomusta tehty ja taas tomuksi tulee“ (III: 19-20) — se materialismi on sokaistunut fyysillistä maailmaa tutkiessaan. Että kuoleman arvotusta ei liioin ratkaise ikuisen autuuden ja ikuisen kadotuksen uskonkappale, sen jo sanoo meille järkemme, jos panemme arvoa järkemme lausunnoille.

Julkisissa opetuksissaan suuret uskonnonopettajat ylipäänsä välttivät tätä kysymystä helposti ymmärrettävistä syistä. Uskonnolla, joka ytimeltään on siveellishenkistä elämää, ei semmoisenaan ole välitöntä yhteyttä kuolemankysymyksen kanssa. Tämä kysymys tulee vasta toiseen sijaan, sillä meidän täytyy valita epäitsekäs henkinen elämä riippumatta siitä, minkälainen kohtalo meitä odottaa kuoleman jälkeen. Meidän rakkautemme totuuteen on oleva vapaa, ei minkään katsantokannan kahlehtima. Tätä kohtaa uskontojen perustajat pitivät silmällä ja sentähden he julkisesti usein salasivat tietonsa.

Meidän päivinämme sitä vastoin on kuoleman porttia nähtävästi avattu raolleen — ehkä vastapainoksi sille aineellisuuden, epäuskon ja tulikiviopin virralle, joka uhkasi tulvillansa koko maailmaa. Lukuisat henkilöt esiintyvät ja väittävät, että heillä on yliaistillisia kokemuksia ja että he ovat katsahaneet henkimaailman salaisuuksiin. Muistakaamme vain, että kymmenet miljoonat ihmiset kannattavat spiritistisiä oppeja, niin käsitämme, mitä mahtavaa työtä hiljaisuudessa suoritetaan.

Tarkastakaamme nyt lyhyesti, mitä teosofiset opit puhuvat „tuntemattomasta rajamaasta“. Mitään todellista kuolemaa tietysti ei ole, henki vain vaihtaa olotilaansa ja ympäristöään. Kaikille tuttu uni on itse asiassa pienoiskuva kuolemasta eikä kuolema eräältä kannalta katsottuna ole muuta kuin virkistävä unennäkö. Edellisessä henkeä ja ruumista yhdistävä elämänlanka jää katkeamatta, jälkimäisessä se katkeaa — haitaksi ainoastaan ruumiille, harvoja poikkeustapauksia lukuun ottamatta. Niinkuin päivän työstä väsyneinä laskeudumme lepoon, niin kuoleman portit avaavat hengelle taivaan, jossa se saa vaivansa unohtaa, miettiä kokemuksiaan ja valmistua uuteen elämäntyöhön.

Kun sanomme, että ihmisen henki, personallisen minä-tajunnan verhoon, kuolossa erkanee fyysillisestä ruumiista, jättäen tämän raadoksi jälkeensä, alkäämme ymmärtäkö asiaa niin, että ihmisen henki olisi ruumiitonta, muotoa puuttuvaa „tyhjää ilmaa“ niinkuin ne, jotka pelkäävät kuolemaa, tavallisesti kuvittelevat mielessään. Päinvastoin! Ainoastaan personaton, jumalallinen henki voi olla ilman muotoa; inhimillinen persona-tajunta, joka itsessään on rajoitettu, ei saata olla olemassa ilman jonkinmoista muotoa. Selvää on, että jos personallisuus elää fyysillisen ruumiin kuoleman jälkeen, se on puettuna jonkunlaiseen muotoon.

Tämän seikan onkin viisaus kaikkina aikoina opettanut. Paitsi fyysillistä ruumista, on ihmisellä vielä toinen, sisällinen ruumis (onpa montakin, vaikken tässä helppotajuisessa esityksessä tahdo syventyä käytölliseen salatieteeseen); tämä sisällinen henkiruumis, jota on kunnioitettu monella nimellä: *astraaliruumis*, perispriit, haamu y. m., on se aineellinen verho, johon personallinen tajunta kuoleman jälkeen on verhottu ja jonka avulla se toimii.

Eikä tämä ole mikään perätön arvelu, mikään salaisen filosofian otaksuma vain. Henkiruumiin olemassa-olo on kokeellisesti todistettu. Puhumattakaan spiritistisistä ilmiöistä, klärvoajantien näöistä¹⁵ ja okkultistien kokemuksista, jotka vapaasti liikkuvat astraaliruumiissaan, tahdon vain mainita, että tieteellisten kokeilijain on onnistunut valokuvata yhtä ihmisen fyysilliselle silmälle tavallisesti näkymätöntä salaruumista.

Katsokaamme nyt, mikä kohtalo odottaa ihmishenkeä, sen erkaannuttua fyysillisestä ruumiista. Kertoakseni ensin mitä, kuolinhetkenä tapahtuu, en saata olla hyväkseni käyttämättä Annie Besant'in kuvausta, jonka hän antaa kirjassaan „The Ancient Wisdom“:

„Kun kuolo kohtaa fyysillisen ruumiin, lähtee eeterinen ruumis,¹⁶ vieden *praanan* ja muut prinssiipit siis koko ihmisen — mukanaan, „lihan majasta“ joksi ulkonaista ruumista sattuvasti on nimitetty „*Praana* kohoo“ ja vetää sisään kaiken ulospäin menevän elinvoiman, joka näkyy aistimiin hiipivästä hervottomuudesta. Aistimet kyllä jäävät vahingoittumatta, fyysillisesti täydellisinä ja toimintaan kelpoisina kuten aina; mutta „sisäinen haltija“ on lähtemäisillään, hän, joka niiden avulla näki, kuuli, tunsu, maistoi, haistoi. Sinänsä ovat aistimet vain ainekasoja, eläviä tosiaan, mutta ilman kykyä aistivaan toimintaan. Verkalleen poistuu ruumiin herra, verhottuna eeteriruumiiseen ja vaipuneena kuluneen elämänsä panoraaman katselemiseen, joka avautuu hänen eteensä yksityiskohtiaan myöten täydellisenä. Siinä elämäntaulussa näkyvät kaikki hänen elämänsä tapahtumat, suuret ja pienet; kunnianhimonsa hän näkee voittoineen ja häviöineen, ponnistuksensa, menestyksensä, tappionsa, rakkautensa, vihansa; kaikkea vallitseva mielensuunta, elämän pääaate astuu selvänä näkyviin ja painuu syvälle mieleen, määräten sen tilan, jossa suurin osa kuolemantakaista oloa on vietettävä. Juhlallinen on se hetki, jolloin ihminen katsoo omaa elämänsä silmästä silmään ja menneisyytensä huulilta kuulee tulevaisuutensa tuomion. Lyhyeksi aikaa hän näkee itsensä semmoisena kuin on, ymmärtää elämän tarkoituksen, tietää että Laki on väkevä, oikea ja hyvä. Sitten katkeaa karkeata ja eeteriruumista yhdistävä magnetinen side, elinajan toverit erotetaan, ja — poikkeustapauksia lukuunottamatta — ihminen vaipuu rauhalliseen tajuttomuuteen.

„Tyyni ja kunnioittava olkoon niiden käytös, jotka seisovat kuolevan ruumiin ympärillä, jotta juhlallinen hiljaisuus antaisi poistuvan hengen rauhassa katsella menneisyyttä. Ääneen itkeminen ja meluavat valitukset ovat vain omiansa häiritsemään hengen kärjistynyttä tarkkaavaisuutta, ja sekä itsekästä että ajattelematonta on omalla surullaan personallisen tappion takia katkaista sitä hiljaisuutta, joka häntä — kuolevaa auttaa ja lohduttaa. Uskonto on viisaasti säätänyt rukouksia kuolevalle, sillä nämä säilyttävät mielen tyyneyden läsnäolijoissa ja herättävät epäitsekkeitä toivomuksia hänen auttamisekseen, jotka kuten kaikki lempivät ajatukset suojelevat ja varjelevat.

„Muutamia tunteja kuoleman perästä — tavallisesti korkeintaan kuusineljättä, sanotaan — ihminen vetäytyy pois eeteriruumiista, jättäen sen vuorostaan aistittomaksi raadoksi, joka pysyen karkean kaksoisveljensä läheisyydessä kokee sen kohtalot. Jos karkea ruumis haudataan, leijuu eeterinen haahmo haudan yläpuolella, verkalleen hajoten, ja useiden henkilöiden kirkkotarhassa kokemat vastenmieliset tunteet johtuvat useinkin näiden liukenevien eeteriruumiitten läsnäolosta. Jos ruumis poltetaan, hajoaa eeterinen haahmo sangen pian, kadotettuaan pesänsä, fyysillisen vetovoimakeskuksensa, ja tämä on monesta yhtenä syynä siihen, että ruumiinpoltto on edullisempi kuin hautaaminen.“¹⁷

Näin vapahduttuaan fyysillis-eeterisen maailman siteistä henki enää on ainoastaan himojen ja alemman ymmärryksen verhoama. Mikä tulee niiden kohtaloksi? Muistakaamme, että haudentakainen elämä on

¹⁵ Vert. etempänä XIII luku: „Salainen tieto“.

¹⁶ Salatiede erottaa ihmisessä seitsemän n. k. prinssiippiä: 1) fyysillinen ruumis, 2) eeterinen ruumis, 3) praana eli elonvoima, 4) himot, eläinsielu eli astraaliruumis, 5) ymmärrys ja järki (alempi ja ylempi minä), 6) veljesrakkaus eli henkinen ruumis ja 7) henki eli itse (*aatmaa*).

¹⁷ Op. cit. Siv. 109-112.

tarkotettu levoksi ihmishengelle. Mutta lepoa ja rauhaa ei ole siellä, missä himot riehuvat, vaan siellä, minne niiden ääni ei kuulu. Kuitenkaan ei ihminen kuoltuansa äkkiä ole pyhäksi muuttunut, niinkuin tavallisesti arvellaan. Sama hän on aivan kuin ennenkin. Sillä poikkeuksella vain, että nyt on tosi käsissä. Fariseus ei enää kykene peittämään salaisia syntejään, ylimielinen ei enää ole näkemättä omaa viheliäisyyttään, kaikkien päälle tunkevat ne himot ja halut, joita he mielissään tai töissään ovat hemmotelleet, mutta voi, niitä ei saatakkaan enää tyydyttää. Ilman ruumista, ilman välikappaletta on ihmishenki siinä alastonna oman kurjuutensa kanssa — ja tuomio kuuluu: nouse ihminen, kahleista irtaudu! Hengen täytyy levätä, sentähden sen on pääseminen vapaaksi himoista. Tila, johon ihminen täten joutuu kutsutaan sanskritin kielellä *kaamalookaksi* (himojen valtakunnaksi) ja sitä vastaa tavallaan katolisen kirkon kiirastuli (*purgatorium, hades, sheol, tuonela*).

Kaamalookassa himot poltetaan pois; ne kuolevat itse, kun niitä ei tyydytetä. Arvattavasti tämä tila saattaa tuntua monestakin alussa helvetiltä; juoppo kärsii Tantaluksen tuskia, kun mielikuvituksensa loihtii esiin iloisia juominkeja, joista hän ylikuonnollisen voiman pakosta temmataa pois: samaten hekumoitsija ja irstas. Mutta toiselta puolen niiden on helpompi, jotka jo eläessään ovat jossakin määrin himoistaan puhdistuneet, sillä he eivät niin epätoivoisesti vastusta, kun loputkin otetaan, ja ne, jotka kuollessaan ovat aivan vapaat intohimoista, viettävät „ruusuisten unelmain“ tuudittamina koko sen ajan, jolloin *kaamalookan* lävitse vaeltavat.

Mutta ei ainoastaan paljaitten himojen, vaan kaikkien personallisten ja suorastaan itsekästen pyyteitten ja halujen on määrä tajunnasta haihtua. Ja *kaamalooka*-tilan pituus vaihtelee yksilöiden mukaan. Toiselle se saattaa kestää vuosisatoja, toiselle vuoden, päivän, tunnin, sekunnin, riippuen kunkin luonteesta ja taipumuksista. Mikään ulkonainen mahti ei kohtaloja jakele, ne pulppuavat esiin kunkin sielun omista syvyyksistä.

Vihdoin on hengen kahleista vain alempi ymmärrys, kuluneen elämän personallinen minätajunta, jäljellä. Eikä siitäkään enää se, mikä oli itsekästä, vaan ainoastaan elämän kauniit muistot: ne hetket, joiha ihminen rakasti, auttoi, palveli. Poisko nekin riistetään? Ei, ne henki vie mukanaan omaan kotiinsa, „taivaaseen“. Niistä henkemme kasvoi — ei se kiittämätön ole! Se sulattaa ne itseensä, ja niiden luoja, personallinen minä, saa maistaa taivahan iloja niinkauan kuin hän niistä nauttia jaksaa. Nämä taivaalliset ilot ovat siinä, että ihminen uudelleen läpikäy kaikki onnelliset hetkensä, niitä muovaillen ja kehitellen: rakastettunsa häntä lempien ympäröivät; mitä hyvää hän ei maan päällä aikaansaanut, sen hän nyt ajatusten maailmassa panee toimeen ja omat ajatuksensa ovat hänelle objektiivisesti näkyviä; mitä jaloa hän tavoitteli, sen hän tässä saavuttaa, mitä kaunista hän ajatteli, sen hän tässä toteuttaa. Sillä hän on *deevakhaanissa* „jumalain maassa“, jossa tahto ja teko ovat yhtä.

Paljonko ihminen maallisen elämänsä aikana on näitä „taivaallisia tavaroita“ koonnut, joita „ei koi eikä ruoste raiskaa“ ja joita „eivät varkaat kaiva eivätkä varasta“ (Matt. ev. VI: 20), siitä riippuu deevakhaanisen olon autuus ja pituus. Ehkä on ihmisiä, joiden mieli on ollut niin kiinni maallisissa, että koko heidän personallisuutensa haihtuu himojen mukana *kaamalookassa*. Mutta niitäkin, jotka elämän läpi vaeltavat kuin ilon ja onnen lähettäjiä, levittäen ympäristöönsä terveyttä ja rauhaa: heidän sydämensä on taivaasta kotoisin ja meidän *deevakhaanillaan* on tuskin loppuakaan. Ja näiden kahden äärimäisyyden välillä pysyttelevät ihmiset ylipäänsä.

Mutta olkoon, että paratiisin vuodet luetaan kymmenittäin, sadottain tai tuhansittain, kerran nekin päättyvät . . . päättyvät kuolemaan niinkuin kaikki muukin. Ihmismieli väsy personalliseen onneenkin. Sillä kaikki onni, jossa oma itse on keskustana, olkoon se kuinka ylevää, jaloa ja epäitsekästä laatua tahansa, on katoovaista. *Deevakhaanin* ensi hetkistä lähtien sielun nauttima onni puhdistumistaan puhdistuu, kunnes se kohooa niin yleväksi, ettei personallinen mielikuvitus enää jaksu seurata mukana. Ja silloin personallinen minätajunta on haihtunut ja yhtynyt hengen puhtaasti henkiseen minätajuntaan (korkeampaan minään).

Tämä on ihmishengen juhlallisin hetki. Kuta korkeammalla kehitysasteella, kuta tajuisempi, sitä

suurenmoisemmat ovat sen kokemukset nyt, kun se on itseensä uppoutunut. Menneisyytensä se näkee, sen, joka ulottuu läpi aikakausien, kautta elämän, ja tulevaisuutensa se aavistaa, sen tien, jonka se on kulkeva kautta vuosituhansien. Karman lakeja se tutkii, niittäen sen sadon, jonka se elämään vierieksä on kylvänyt; kokemukset muuttuvat viisaudeksi ja taipumuksiksi, jotka se leimaa vastaisiin persoonallisiin ilmennyksiinsä. Pitkälle kehittynyt henki miettii tulevan elämänsä tehtävää, sommittelee vanhan Karman langat ja tekee lujan päätöksen toimia määrättyyn suuntaan. Ja niin ilmestyy maailmaan silloin tällöin neroja, jotka sitä hämmästyttävät syvällisellä viisaudellaan, uusilla aatteillaan, lumoovalla taidollaan ja ennen kaikkea voittamattomalla tarmollaan. Tärkeä on hengelle tämä olo „muotoja puuttuvassa“ *deevakhaamissa* (*aruupa deevakhaan*), sitä suurempi ja vaikuttavampi sen merkitys, jota korkeammalle henki nousee. Sen kuluttua uusi elonhetki soi ja ihmisen on jälleen astuttava maailman näyttämölle. Kun Karma on sopivat vanhemmat löytänyt — henki, jos siihen on kyennyt, on itse ollut etsimässä — astuu henki uuteen ruumiiseen uusia vaiheita kohti. *Deevakhaanin* se miltei unohtaa ja uusi persona, joka luodaan, ei tiedä „taivaallisen isänsä“ menneitä kohtaloja, mutta ottaa päällensä vanhain Karman, kärsii niitten synneistä, iloitsee niiden hyvistä teoista, punoo itse uusia lankoja, rakastaa ja kokee . . .

Sellainen on pääpiirteissä jokaisen ihmisen kohtalo kuoleman jälkeen. Jospa tieto siitä voisi levitä matalimpaankin majaan, köyhimpäänkin kotiin, että poistuisi ikipäiviksi kuoleman pelko ja helvetin kauhu, että lapsen mieli tulisi vanhaan ja nuoreen, rajaton luottamus Jumalaan, jonka tahto on kaikkien pelastus. Ja jospa se tieto herättäisi jokaisen ymmärtämään, että ihmiskunnan pelastus on hänen hartioillaan, että pieninkin voitto hiljaisuudessa on samalla voitto sille jumaluuden Hengelle, joka kaikissa on yhteinen. Ja jospa se ennen kaikkea herättäisi jokaisen tajuamaan, etteivät mitkään rukoukset, ei mikään usko toisen armoon auta ihmistä eteenpäin pelastuksen tiellä, vaan ainoastaan hänen omat persoonalliset ponnistuksensa.

Vielä voin mainita sinulle muutaman poikkeustapauksen, jolloin ihmisen kokemukset haudan toisella puolen alussa käyvät hieman toiseen suuntaan kuin yllä olen kertonut. Tämä tapaus on äkkinäinen kuolema, semminkin itsemurha. Tavallisesti ihminen ei kuoltuaan tiedä, mitä maan päällä tapahtuu — ei missään tapauksessa niin pian kuin hän on *deevakhaaniin* astunut —, mutta äkillisessä kuolemassa on fyysillinen ruumis ainoa, jonka henki kadottaa. Elon voima ei vielä ole kuivunut, ja niinmuodoin ihminen huomaa olevansa täydessä jokapäiväisessä tajunnassaan eeterisessä haahmossaan, nähden sekä fyysillisen maailman että sen, joka häntä ympäröi *kaamalookan* alimmalla asteella. Ainoastaan jos äkillinen kuolema ei ollut hänen Karmansa tai jos itsemurha tapahtui ylevistä vaikuttimista, vaipuu hän pian tajuttomuuteen ja herää vasta *Aatmalookassa*, kun fyysillisen elämänsä luonnollinen aika on loppuun kulunut; mutta muussa tapauksessa tuo onneton on hereillään, luulee vielä elävänsä ja läpikäy ehtimiseen mielikuvituksessaan kaikki ne kauhut, kaikki ne epätoivon ja pelon tuskat, jotka kävivät itsemurhan tai mestauksen edellä. Suuresti pettyvät ne, jotka myrkyn tai luodin avulla luulevat „pääsevänsä kaikesta“, ja törkeätä julmuutta harjotetaan niissä yhteiskunnissa, joissa vielä kuolemantuomiota käytetään rangaistuksena. Sitäpaitsi mestaus ei poista murhaajaa maailmasta. Hänellä on vain riistetty näkyväinen ruumis, mutta hänellä on näkymättömänä suurempi tilaisuus vaikuttaa alentavasti muiden ajatus- ja tunne-elämään.

Vaan jotten lopettaisi näin surullisilla kuvauksilla, tahdon vielä vastata erääseen väitteeseen, joka tunteen kannalta on tehty reinkarnatsionia vastaan. Kun ihminen näin muuttaa muotoa, ollen huomenna toinen kuin tänään, ja tänään toinen kuin eilen, kuinka käy kaikkien hellien suhteitten? Ovatko ihmissydämen pyhimmat ja jaloimmat tunteet noin katoovaisia? Tähän vastaan: rakkaus on ikuinen. Rakkaus asuu hengessä, se ei kuole, kun muoto kuolee. Jos se muotoon on ollut kohdistuneena, on se kuolemansa ansainnut. Mutta mikäli se on todellinen, sikäli se elää. Olet äiti ja rakastat lastasi. Lapsesi kasvaa, vanhentuu. Rakkautesi muoto vaihtelee, henki on sama. Ja miksi sinua pelottaisi se ajatus, että ensi elämässäsi olet ehkä itse lapsesi lapsi? Roolit ovat vaihtuneet, rakkaus on sama. Se rakkaus on ikuinen joka henkiä yhdistää. Uudelleen ja yhä uudelleen te, jotka lemмен siteillä olette toisiinne sidotut, saatte käsi kädessä kulkea elämän läpi. Yhä enemmän opitte toisianne tuntemaan, yhä syvemmäksi kasvaa rakkautenne, yhä hurmaavammaksi se onni, jonka toistenne silmistä löydätte. Ja juuri se, että alituisen muotoa muutatte, juuri se ylläpitää rakkautenne voiman, vetää uusia puolia esille ja kasvattaa mielessänne

kyvyn erottaa muotoa hengestä.¹⁸

¹⁸ Kuolema-kysymyksestä olen puhunut seikkaperäisemmin kirjassa „Mitä on kuolema?“ (T. K. ja K. Toinen painos 1904.)

XI.

Minuuden synty.

Ryhtymättä tällä kertaa minkäänmoiseen tutkiskeluun eri filosofisten ajatustapain pätevydestä, siitä, pitääkö meidän asettua monismin, dualismin vaiko kolminaisuusopin kannalle, onko oltava panteisteja, teistejä vaiko naturalisteja — teosofia muuten antaa arvonsa jokaiselle ajatustavalle —, tahdon vain ilmaista ne kaksi filosofista kantaa, joilta minun on tapana katsella henkeäni. Toinen on „henkinen“ kanta, toinen „aineellinen“.

Ensimmäiseltä, yleiseltä kannalta katsottuna henki on puhdas tajunta eli tietoisuus, ääretön, kaikkiallinen, määräämätön. Kannan rinnassani koko avaruuden, olen ikuisen äärettömyyden hetkellinen ilmennys, eikä se henkeni ole minun eikä sinun, vaan meidän kaikkien. Tämä henki on *aatmaa*, itse, sentähden, että se on minätön, vaikka siinä on minuuden mahdollisuus; se on muodoton ja minuus on muodon rajottama itsetajunta; muodosta muotoon vaeltaen siinä puhkee minätajunta. Ja siten ääretön rakentaa itselleen äärellisen majan, minuuden, jossa se saattaa yhä täydellisemmin ja täydellisemmin ilmetä.

Aineelliselta eli inhimilliseltä kannalta katsottuna henkeni on matematinen piste avaruudessa, atomi, monadi. Koska „kaikki on kaikessa“, koska jumala eli absoluuttinen elämä absoluutisine mahdollisuuksineen on kaikkiallinen, sisältää kukin atomi kaikki elämän mahdollisuudet. Elämä onkin vain näiden uinuvien, latenttien mahdollisuuksien eleille herättäminen, se maaperä, jossa hengen siemen itää, kasvaa ja kehittyy. Sidottu voima vapautetaan ja koska sen lähde on pohjaton, tulvaa se esiin yhä enenevällä vallalla.

Jos nyt kysyt onko henki „puhdasta henkeä“ vaiko „ainetta“, et ole asiaa punninnut. Mikä on henki, mikä on aine? Tämä näkyväinen maailma on aistiemme harhakuva; itsessään se fyysillisestikin on suunnaton paljous ryhmissä ja rytmissä värähteleviä ainehiukkasia. Ja mitä nuo ainehiukkaset ovat? Voimakeskuksia. Ja kun kerran ovat voimaa, mikseivät olisi tajuntaakin? „Aineellisesti“ maailma on atomituisku, joka on voimapyörre, joka on tajunnan leikki; „henkisesti“ maailma on tajunnan avaruus, joka toimii elämän voimana, joka ilmenee aineen muodossa. Jos kerran filosofoidaan, voimme intialaisten *veedaantistien* kanssa sanoa: kaikki on illusionia, *maajaa*, yksi ainoa on todellisuus, se *aatmaa*, joka on yhtä *Parabrahman*, jumaluuden kanssa, joka ei ole henkeä eikä ainetta, vaan se, joka on kaiken takana. Silloin ovat ruumiit ja henkisetkin muodot harhanäköä, hetkellistä kuvittelua vain, ja henkikin yksilönä on illusioni. Mutta jos taas asetumme *Sankhya*-filosofian kannalle, sanomme, että Henget (*purushas*) ovat ikuisia, luvultaan lukemattomia monadeja, yläpuolella henkeä ja ainetta, mutta käyttäen henkeä (intelligentsiä — voimaa — ainetta) ajallisena ilmennyksenään.

Mille filosofiselle kannalle tahansa asetummekaan, esiintyy aina käytännöllisiä vaikeuksia koettaessamme käsittää hengen kehitystä, ellemme saa tarkempia okkultisia tietoja siitä. Niinpä tuota tosiseikkaa, että ihmisten henget ovat eri kehitysasteilla, valaisee ainoastaan puoleksi oppi ihmisyksilöiden uudistuvasta ruumistumisesta. Kerranhan niiden on täytynyt kaikkien olla samanlaisia, koska niitä ei ole erikykyisinä luotu. Sattumako se nyt on jouduttanut toisen ja ehkäissyt toisen kehitystä? Sillä ihmisen vapaasta tahdosta voi tuskin olla puhetta; ei voine kieltää, että niitä on harvassa, jotka itsetajuisesti pyrkivät eteenpäin henkisen kehityksen tiellä — useimpia kehittää elämän koulu . . . Tuntuu miltei kuin reinkarnationiteoria vain lykkäisi kysymyksen tuonemmaksi, ellei oteta huomioon, mitä salainen tiede opettaa hengen eli oikeammin minuuden synnystä.

Kysymys, miksi henget ovat eri kehitysasteilla, ei nimittäin saata tarkoittaa ikuisia monadeja sellaisinaan, vaan ihmisyksilöitä, s. o. monadeja sillä kehitysasteella, jolla niissä minätajunta on herännyt, jolla ne vasta

ovat henkiä inhimillisessä merkityksessä. Koko salaisuus on nyt siinä, että nämä ihmishenget ovat eri-ikäisiä, toiset ovat vanhempia, ennen „syntyneitä“, toiset nuorempia; s. o. minätajunta on niissä eri aikoina herännyt. Jos vertaat Afrikan bushmanneja, Andamansartaarten ja Tulimaan asukkaita sivistyneisiin eurooppalaisiimme, niin en epäile, että löydät lohdutusta siitä ajatuksesta, että bushmanin „minä“ on kapalolapsi, joka ei vielä pysy omilla jaloillaan, verrattuna kehittymättömimmänkin eurooppalaisen „minään“, joka jo ottaa ensimmäiset haparoivat askeleensa.

Kuinka nyt ihmishenki syntyy, kuinka ääretön tajunta yksilöityy?

Ei suinkaan äkkinäisen „luomisen“ kautta, moiseen ei kykenisi Kaikkivaltiaskaan, vaan sen pitkän, pitkän kehitysjakson kautta, jota sattuvasti on kutsuttu „hengen aineeseen astumiseksi“. Etevä teosofikirjailija mr. A. P. Sinnett kirjottaa tästä: „Helpommin mainittavalla kuin ymmärrettävällä tavalla edustavat aineen ensi ilmennykset hengen tajuntaa tai tajunnan osaa, jonka ne luovat. Mutta ei luonnonvoimain vaihtelevista muodoista eikä alkuperäisestä tähtiusvasta syntyvän kivikunnan tiivistyneistä muodoista tavata yksilöidyn tajunnan jälkiä. Kun etenemme askelen ja huomaamme kasvikunnan alimmalla asteella ensimmäiset elämäksi tunnetut sykehdykset, havaitsemme vielä henkisen voiman epämääräisesti häilyvän suurilla ilmennyksen aloilla. Saatamme kyllä puhua kasvikuntaa elähyttävästä monadisesta substansista ja toiselta puolen siitä monadisesta substansista, joka kivikuntaa elähyttää; mutta yksilöllisyyden kehitys ei ole vielä läheskään alkanut. Mittaamattomien työkausien kuluttua astuu hengen ilmennys kasvikunnasta eläinkuntaan; mutta vielä on päämäärä kaukana. Eläinkunta on äärettömän paljon korkeampi tajunnanmuoto kuin sen lähin edelläkävijä, mutia se on vielä kollektiivinen eli ryhmä-ilmennys. Monadinen substansi on kohdistumaisillaan erityisiin polttopisteisiin, mutta ei ole vielä kohdistunut.“¹⁹

Siteeraan vielä seuraavan kohdan samasta teoksesta, jossa kuvaus minuuden synnystä alustetaan ja josta samalla näkyy, mihin valoon teosofia asettaa eläinten n. k. luontaisen vaiston:

„Kunakin elämänsä hetkenä on jokaisella eläimellä yhtä paljon eikä enemmän viisautta kuin saman luokan muillakin eläimillä. Sama intelligensi, sama *sielu* (henki) niin sanoakseni on kaikkien takana. Kaikkien ennen eläneiden siihen luokkaan kuuluneiden eläinten kokemus on samassa määrin jokaisen käytettävänä, mutta muuta kokemusta ei ole tarjona, eikä minkään eläimen fyysiset aivot kykene hankkimaan uutta kokemusta, joka hyvin suuresti eroaisi edellisistä. Jollain lailla se sulattaa itseensä ne kokemukset, jotka sitä kohtaavat, ja siten tapahtuu kasvamisprosessi niin sanoaksemme koko lajin yhteisessä sielussa. Monadinen substansi on kehittymäisillään. Tämän valaisee surullisella tavalla tuo tunnettu seikka, että vasta löydettyissä maissa nisäkkäät ja linnut eivät alussa arastele ihmisiä. Mutta kun ihminen, kehittymätön raakalainen, ilmestyy niiden keskelle nuija tai ampuma-ase kädessä, oppivat he pian, että hän on pelättävä vihollinen. Eivätkä ainoastaan hänen julmuutensa onnettomat uhrit tätä opi; heidän yhteinen tajallinen sielunsa ymmärtää asianhaaran ja uusi huomio värähtää läpi jokaisen sen myöhemmän ilmennyksen.

„Meidän ei pidä hairahtua siihen luuloon, että jonkun eläinlajin joukkosielulla muka olisi henkistä viisautta. Se edustaa tajuntaa, joka kyllä on matkalla ylöspäin, mutta joka on varhaisella kehityksen asteella. Ei se ole suurempi eikä viisaampi niitä eläimiä, joita se elähyttää; nämä edustavat sitä täydellisesti älylliseen kehityskantaan nähden. Mutta jokaisella eläimellä, jota se elähyttää, on yhtä suuri osallisuutensa yhteisestä tiedon ja kokemusten varastosta; yksi ainoa tajunta kerää kaikkien kokemukset. Jos esim. yksi eläin määrättyä lajia kärsii, kärsii joukkosielu, aivan samoin kuin on inhimillisen olennon laita: jos oikea käsi loukataan, kärsii *ihminen*, vaikkei hänen vasen kätensä tai jalkansa kärsisikään.

„Kieli mykistyy, koska fyysisiltä aivoilta puuttuu vastaavia käsitteitä, kun koetamme tulkita eläinkunnan eri joukkosielujen keskinäisiä suhteita. Se henkimäärä, jos niin kömpelöä sanaa saamme käyttää, joka aikansa elähyttää jotakin eläinelämän alhaista lajia, kehittyy epäilemättä kokonaisuutena ja on

¹⁹ A. P. Sinnett, *The Growth of the Soul*. London, Theosophical Publ. Soc, 1896. Chapter XVII, Individuality Siv. 443.

myöhemmin elähyttävä korkeampaa lajia; mutta meidän olisi ennen aikaista koettaa tarkoin tulkita niitä vaiheita, joiden kautta kehitys kulkee. On tärkeämpi ymmärtää yksityisen elämän myöhempää kehitystä todellista inhimillistä yksilöllisyyttä kohti, jolloin jokainen korkeampaan eläinluokkaan kuuluva erityinen eläin synnyttää reinkarnoivan individualiteetin, ja siten aikanaan siirtyy pitemmän ei-fyysillisen levon jälkeen ihmiskuntaan.²⁰

Tästä merkillisestä käännekohdasta mr. Sinnett kertoo:

„Hitaasti eläinkunnan korkeimpia alaosastoja elähyttävä monadinen substanssi kerää niitä tajunnan kokemuksia, joita semmoinen elämä tarjoaa. Seuraa sitten kehittyneemmän tajunnan kosketus, kohdaten monadia jossain inkarnoidussa ilmennyksessä. Tämä prosessi tapahtuu, sittenkun ihmiskunta on kehittynyt, siten, että eläin luonnon fyysillisellä tasolla kiintyy persoonallisesti korkeampaan olentoon — olentoon, joka jo on individualisoitu ihminen. Toisin sanoen — puheaksemme tämän ajatuksen muotoon, joka pikemmin on runollinen kuin tieteellinen, vaikkei silti vähemmän totuuden mukainen — : tuosta kiintymyksestä, tuosta ylöspäin pyrkivän rakkauden ensi liikeyksestä eläimen tajunnassa seuraa eläimessä asuvan henkisen voiman keskittyminen ja yksilöllisyyden syntyminen.

„Tästä silmänräpäyksestä lähtien on hengen tasolla olemassa jokin määrätty siemen, keskus, piste eli miksi sitä kutsummekaan, joka muodostaa reinkarnoivan individualiteetin. Se on ihmeteltävän, miltei käsittämättömän hento haahmo piirteiltään niin sanoakseni, mutta se on yhtäkaikki jokin, joka on erottunut siitä monadisen substanssin yhteismäärästä, joka eläintä elähytti, kun se astui käännteentekevään elämäänsä. Se on riippumaton henkinen voima, joka nyt itsestään kykenee ilmenemään uudessa fyysillisessä muodossa. Mutta juuri siksi se ei saatakaan enää ilmetä eläimen muodossa. Yksilöksi tultuaan se on astunut uuteen luonnonvaltakuntaan ja kuuluu tästä lähtien ihmiskuntaan.²¹

Semmoinen on pääpiirteissään hengen kehitys ennen sitä aikaa, jolloin se muodoissa yksilöityy, semmoinen on minuuden synty siinä, — sen minän, sen *aatmaan* ilmennyksen, joka tästälähtien elähyttää vain yhtä muotoa kerrallaan. Tämän nojalla ei kuitenkaan pidä luulla, että ihmisyksilöitä tällä tavalla päivä päivältä syntyy. Jos välistä tapahtuukin, että erittäin kehittyneessä kotieläimessä inhimillis-yksilöllinen ymmärrys herää, ei kuitenkaan siten syntyneellä individualiteetilla ole tilaisuutta ruumistua ihmisenä. Ihmiskuntamme nykyiset rodut eivät ole sopivia vastaanottamaan uusia tulokkaita, vaan jäävät nämä odottamaan vasta kaukaisessa tulevaisuudessa esiytyvää inkarnationitilaisuutta. Tämä asianhaara onkin juuri yhteydessä sen kysymyksen kanssa, johon otin vastatakseni, nim. mistä yksilöiden ikäero johtuu, jonka tähden tahdomme nyt katsella kehitystä vielä toiseltakin puolelta.

Kaikki kehitys on kaudellista, periodista: päivää seuraa yö, elämää kuolema, työtä lepo, ja sitten vasta elämän päivä uudestaan valkenee ja työ jatkuu. Tämä periodisiteettilaki vallitsee koko luonnossa. Auringotkin syttyvät ja sammuvat ja planeetat niiden mukana; se elämä, joka niissä oli, vetäytyy sisään, mutta vuosimiljoonien kuluttua se jälleen astuu elämän näyttämölle, uutta aurinkokuntaa — vanhan reinkarnatsionia — elähyttäen. Sama on laita planeetalla esiytyvän elämän: milloin se on täydessä toimessa, milloin se vetäytyy lepoon — silloin planeetta nukkuu. Ja kun kiertotähden ikä on loppunut, lähtee koko sen elämä uutta aurinkokunnan tähteä elähyttämään.

Meidän maapallomme sanotaan olevan sellainen kuun reinkarnatsioni, s. o. kuun omat korkeammat periaatteet ynnä sen pinnalla kehittynyt elämä ovat siirtyneet meidän tähtemme. Kuu on enää ainoastaan ruumis, jolla kyllä on suuri vaikutusvalta tyttärensä yli, mutta joka lähenee lopullista hajoamistaan.

Kuvittele nyt, että ihmiskuntamme ennen asui kuussa, ei nämä ruumiit, mutta ihmiskuntamme henki

²⁰ Op. cit., siv. 445-447.

²¹ Op. cit., siv. 444-445.

— *aatmaa* — eli monadinen substansi. Ja kuvittele sitten että kehityksessämme, jolloin me ymmärrykseen nähden kehityksessämme kuussa tapahtui tuo suuri käännekohta oltuamme ryhmäolentoja tulimme järkeviksi yksilöiksi. Voimmehan ajatella, että sieltä löytyi ihmisentapaisia olentoja, jotka meitä — eläimentapaisia olentoja — holhosivat ja joiden lemmestä me kasvoimme. Oli miten oli, ymmärrettävä on, ettemme kaikki yhdellä iskulla ihmisiksi tulleet vaan vähitellen, jotkut silloin, toiset tällöin, joten heti syntyi vähäisiä eroavaisuuksia yksilöiden kesken sekä ikään että ympäristöön ja siis kokemuksiin nähden. Elämän jatkuessa eroavaisuudet tulivat huomattavammiksi, yksilöt jakautuivat ryhmiin.

Kuvittele sitten, että kuun kuolinhetki löi, että ero oli otettava siitä tähdestä ennenkuin yksilöiden eroavaisuus oli ehtinyt tasottua. Mitä tapahtui? Elämä siirtyi uuteen tähteen, meidän vastasyntyneeseen maapalloomme, jossa kiertokulku alkoi uudestaan. Ihmishenkien täytyi nyt odottaa jonkinmoisessa deevakhaanisessa horrostilassa kunnes oli aineellinen evolutsioni niin pitkälle kehittynyt, että heille sopivia ruumiita oli tarjona. Ensin silloin inkarnoituivat vähemmin kehittyneet yksilöt, myöhemmin kehittyneemmät — ryhmittäin ja yksitellen, asianhaaroista riippuen. Mutta nyt on huomattava, että kuusta tulleet eläinkunnan sielut tällä pallolla jatkoivat kehitystään, ja varsinkin ihmisten ruumistuttua suuret joukot yksilöityivät ihmishengiksi. Täten syntyi taas uusi, vallan nuori ryhmä ihmisyksilöitä. Nämä vastasyntyneet henget reinkarnoituvat ihmiskuntamme alemmissa roduissa bushmanneissa, tulimaalaisissa j. n. e., jota vastoin vanhemmat yksilöt tarvitsevat sivistyskansojen elämän tarjoomia olosuhteita voidakseen kasvaa ja kokea.

Kun ajattelemme kehityksen kulkevan tätä suuntaa, ymmärrämme johonkin määrin, miksi niin suuri vaihtelevaisuus ja moninaisuus vallitsee luonnossa. Kirjavuutta luonto tahtookin, sillä puhumattakaan siitä, että yhtäläisyys olisi yksitoikkoista ja masentavaa, häviäisi silloin melkein kaikki kehityksen mahdollisuus. Mutta luottakaamme varmasti siihen, että Karma huolehtii kaikista; kaikki johdetaan samaan päämaaliin ja kaikki käyvät samojen kehitystasteitten läpi.

XII.

Puhdistuksen tie.

Antaakseni jotakuinkin täydellisen kuvan ihmishengen kehityksestä sellaisena, kuin aikojen salainen viisaus sen esittää, täytyy minun vielä puhua niistä askelista, jotka meidän on otettava, ennenkuin saavutamme meille asetetun päämäärän. Ja tämä se onkin teosofian ainoa siveysoppi. Teosofialla ei saata olla etiikkaa, jonka mukaan elämä „järjestettäisiin“ määrättyihin arvossa pidettäviin muotoihin — tukehtuakseen sitten samoihin muotoihin, vaan sen etiikka on sovellettua metafysiikkaa, toisin sanoen hengen kehitysoppia käytännölliseltä kannalta otettuna.

Päämaalimme on ihanneihminen, se ihminen, jonka tieto on rakkautta, jonka viisaus on valtaa. Jumalana hän kohoo meidän ylitsemme, saavuttamattomalta hän näyttää. Mutta ihmiskunta lähenee ihannettaan, luoden itseään Jumalan kuvaksi. Se kulkee verkalleen, mutta varmasti. Koska — vuosimiljoonien kuluttua — on koittava se päivä, jolloin ihmiskunta on ihanteensa toteuttanut?

Tässä kohtaa meitä ihmishengen salaisuus, se psykologinen problemi, jota on kutsuttu „vapaaksi tahdoksi“ ja jonka teosofia ratkaisee yhtä yksinkertaisella kuin järkevällä tavalla. Jumala eli luonto ei olekkaan ehdottomasti määrännyt, milloin ihanne saavutetaan, sillä ihminen ei ole jumalien leikkikalua, hän ei ole kohtalon orja; ei ole mitään ehdotonta *kismet*iä, *fatum*iä tai predestinatsionia, joka sanoisi: näin ja näin nopeasti, tai näin ja näin hitaasti sinun tulee edetä täydellisyyden tiellä. Ihminen on jumalien vertainen; hänen henkensä on jumaluudesta kotoisin ja siinä asuu kaikki jumaluuden voima. Tämän voiman eniten merkillä pantava nimi on: tahto, meidän olemuksemme syvin ominaisuus on tahto. Henkemme tahto on muun luonnon veroinen. Tahtokaamme hyvää ja hyvä meitä lähestyy. „Rukoilkaa, niin teille annetaan, kolkuttakaa, niin teille avataan“ (Matt. ev. VII: 7).

Tämä on ihmisen vapaa tahto, että hän saattaa rukoilla. Eikä rukoilemisella tarkoteta oman voiton pyyntiä, aineellisten pikku seikkain anomista, vaan pyhän hengen pyytämistä. Me pyydämme itse Jumalaa, me rukoilemme, että Hän ilmoittaisi meille majesteettinsa, että Hän avaisi meille syvyytensä, että pääsisimme osallisiksi Hänen vanhurskaudestaan. Eikä tämä rukous ole intohimoista, hetkellistä voiman tuhlausta, vaan hiljaista, jatkuvaa mietiskelyä. Rukoilla on ajatella, mutta ajatella sydämellään.

Absoluutisen, ehdottoman „vapaata“ tahtoa ei ole missään. Ei ole korkein Jumalakaan siinä merkityksessä vapaa. Elämää hallitsee elämän laki; elämän laki on Jumalan tahto; Jumalan tahto on hyvä. Vapaa tahto on se, joka on sopuoinnussa Jumalan tahdon kanssa. Vapaa tahto on hyvä tahto.

Vapaa tahto siis on hyvän palvelija; miksi kutsumme sitä „vapaaksi“? Se on psykologinen huomio, joka on aiheuttanut tuon nimityksen: kun teemme hyvää, tunnemme olevamme vapaat. Totuudella on ominaisuus, että se „vapauttaa“ (vert. Joh. ev. VIII: 32). Totuus on hyvä, ja kun me hyvän ymmärrämme ja sen teemme, niin täytymme hengen vapaudella. Niinkuin Jeesus sanoi: „jos te pysytte minun puheissani, niin te totisesti minun opetuslapseni olette. Ja teidän pitää totuus ymmärtämän, ja totuuden pitää teidät vapahtaman“. (Joh. ev. VIII: 31, 32.)

Vapaa tahto on hyvä tahto. Me olemme vapaita silloin, kun järkemme näkee hyvän ja sydämemme sen omistaa. Ja koska henkemme tahtoo hyvää, toteutuu meissä vapaus silloin, kun tajuntamme nousee henkeemme. Kuten Jeesus sanoo: „jos siis Poika (Henki) teidät vapaaksi tekee, niin te totisesti olette vapaat“ (Joh. ev. VIII: 36). Ihmisen vapauteen tarvitaan hengen tahto ja järjen heräymys.

Meidän vapautemme, lyhyesti sanottuna, ilmenee siitä, että saatamme jouduttaa henkistä

kehitystämme. Evoluutionin laki veisi meidät epäilemättä aikain kuluessa täydellisuuden huipulle. Mutta ihmisen vallassa on astua luonnon auttajaksi. Hän voi jouduttaa kehitystä — lähinnä omaansa, välillisesti muidenkin. Suuri itämaalainen opettaja Krishna, hindulaisten „Vapahtaja“, sanoo: „joka ei siis maan päällä seuraa kehityksen vierivää pyörää, vaan elää syntisenä ja nauttii aistimillaan, hän, oi Prithaan poika, elää turhaan“ (*Bhagavad-Gita*, translated by Annie Besant, III: 16.)

Käykäämme nyt tarkastamaan tätä joudutettua kehitystä. Koska ihminen silloin poikkeaa ihmiskunnan normaalian kehityksen kulusta, sanotaan hänen astuvan „salaiselle tielle“, „pyhyden tielle“, „kaidalle tielle“ y. m. Ihmiskunta vaeltaa „laveata tietä“, mutta ken tahtoo „ottaa taivaan valtakunnan väkiryntäköllä“ (Luuk. ev. XVI: 16), hän tietäköön, että se tie on kaita ja jyrkkä, joka siihen vie; sillä hän tahtoo muutaman elämän kuluessa täyttää sen, mihin ihmiskunta tarvitsee tuhansia.

Salainen tie jakautuu luonnonmukaisesti kahteen varsinaiseen Tiehen ja valmistavaan. Kaikki, jotka eivät ole valmistavaa tietä kulkeneet, sulkee pois varsinaiselta Tieltä *Vihkimisen* ahdas portti; ainoastaan „vihityt“ kulkevat Tiellä eli toisin sanoen: jos joku ihminen on astunut Tielle, on hän „vihitty“. Mikä nyt on Tie ja mikä sitä edelläkäypä valmistus?

Valmistava tie on opetuslapsen koetus aika. Hänen tulee luopua alemmasta minuudestaan ja toteuttaa ylempi. Oltuaan suuremmassa tai vähemmässä määrässä „animal sociale“ (yhteiskunnallinen eläin) hänen tulee muuttua eläväksi, inhimilliseksi hengeksi. Hänen tajuntansa pitää irtautua hänen persoonallisuudestaan ja nousta reinkarnoivaan yksilöön, sen pitää hylätä kuolevainen yhtyäkseen kuolemattomaan. Ja vasta sitten kun hän tietää itsensä hengeksi ja tuntee puhtaasti inhimillisen tehtävänsä, vasta sitten hän „vihitään“ ja astuu Tielle.

Niin pian kuin opetuslapsi tämän askeleen on ottanut, ei hän enää ole tavallisten ihmisten kaltainen. Hän kuuluu jo tajuntansa puolesta korkeampaan maailmaan — hengen — ja joka askel tiellä vie hänet kauemmaksi ja ylemmäksi näkyväisiä ihmisiä, mutta samalla heitä likemmäksi näkymättömässä maailmassa. Hän kasvaa yhä enemmän taivaallisen Isänsä kaltaiseksi, hänen rakkautensa laajenee, hänen viisautensa kirkastuu, yhä suuremmaksi käy hänen kykynsä ja valtansa auttaa veljiään. Lopulta hän saattaa sanoa Jeesuksen sanoilla: „ken minut näkee, hän näkee Isän“ (Joh. ev. XII: 45 ja XIV: 9).

Puhuakseni ensin valmistavasta tiestä, toistan vieläkin, että sen tarkoituksena on poistaa opetuslapsen kaksiminäisyys, niin että hänestä koituu eheä, harmoninen yksilö, joka tuntee itsensä kuolemattomaksi hengeksi. Eikä tämä tunteminen ole ainoastaan älyllistä laatua. Päinvastoin, ehkemme ymmärryksellämme koskaan täysin käsiti henkemme olemusta (katso edell. lukua) — sillä mikä henkemme on? Aatmaana, Itsenä, se ei ole minun eikä sinun, vaan kaikkien meidän yhteinen henkemme, jumalallinen meissä, ääretön ja ikuinen, joka on yksi olemuksessaan, vaikka se tuhansina ilmenee. Tämän Itsen elävään tuntemiseen meidän on nouseminen. Meidän on tuleminen itsetajuisiksi äärettömässä, ei niin, että äärettömästä osaamine spekuloida, vaan niin, että ääretön meissä elää. Se on valmistava tie.

On tapana erottaa neljä askelta tällä valmistuksen tiellä, eli, kuten sanotaan, neljä tarpeellista ominaisuutta (kvalifikatsionia). Sanskritinkielisine nimityksineen ne ovat:

1. *Viveka*, kyky erottaa todellinen epätodellisesta;
2. *Vairaagja*, välinpitämättömyys epätodellisesta;
3. *Shatsampatti*, kuusi hyvettä, jotka ovat
 - a) *shana*, ajatuksen hillitseminen,
 - b) *dama*, käytöksen hillitseminen,
 - c) *uparati*, suvaitsevaisuus ja kärsivällisyys,
 - d) *titiksha*, kestävyys,

- e) *shraddha*, usko, luottamus, ja
- f) *samaadhaana*, mielen tyyneys; sekä

4. *Mumuksha*, pelastuksen kaipuu.

Nimet ovat otetut *veedaanta*-filosofiasta. Yllämainitut ominaisuudet asetettiin nim. ehdoksi niille, jotka tahtoivat ryhtyä pyhien kirjojen, *Veedain*, lukemiseen, mutta esoteeriselta näkökannalta ne olivat ja ovat valmistavan tien askelia. Ennenkuin nämä neljä ominaisuutta ovat oppilaassa johonkin määrin kehittyneet, ei hän saata astua varsinaiselle salaiselle tielle. Tapaamme kyllä ihmisiä, joiden intelligenssi oikeuttaisi heille paikan „vihittyjen“ rivissä, ja toisia, jotka moraalisesti ovat siksi kehittyneitä, mutta heiltä yhtäkaikki puuttuu se harmoninen luonteen ja järjen kehitys, joka ehdottomasti vaaditaan kultakin Tielleastujalta.

Viveeka eli kyky erottaa elämässä todellinen epätodellisesta, on intuitiivinen totuuden aavistus, joka valtaa ihmisen, kun hän on saanut paljon kärsiä tai on hartaasti uskonnollinen tai elää hyvää ja siveellistä elämää; tämä totuuden aavistus sanoo hänelle, että vaikka suurin osa sitä elämää, jota ihmiset kutsuvat todelliseksi, ei ole muuta kuin luonnon aistejamme pettävä ja henkeämme kahlehtiva silmähaire, on kuitenkin olemassa kaiken tämän harhan takana jokin toinen ja korkeampi, joka on todellinen ja katoamaton ja jota varten muu on luotu. Yhdentekevää on, millä nimellä ihminen sitä kutsuu, pääasia on, että hän siihen uskoo ja että hän välistä tajuaa tunnollaan sen ylevyyttä: itse asiassa hän aavistaa ja tuntee oman korkeamman minänsä olemassaoloa.

Luonnollistahan on, että kun ihminen kerran on huomannut aineellisen elämän tyhjyyden, tätä ymmärryksen arvostelua seuraa välinpitämättömyys (*vairaagja*) kaikista persoonallisen elämän tarjoomista tyydytyksistä. Samassa määrin kuin korkeamman tunto selvenee ja tarkistuu, kasvaa rakkaus henkiseen todellisuuteen, ja vihdoinkin koituu päivä — jota on jouduttanut sopivan kirjallisuuden (meidän päivinämmen esim. teosofisen) lukeminen tai seurustelu henkisesti kehittyneiden henkilöiden piirissä, — jolloin ihminen pyhittää elämänsä totuudelle ja päättää käyttää tarmonsaa kehittyäkseen sopivaksi hengen välikappaleeksi.

Tästä hetkestä lähtien hän pyrkii puhdistamaan ja vahvistamaan luonnettaan, tavoitellen *veedaantan* kuutta hyvettä (*shatsampatti*). Tärkein kohta karakterin puhdistuksessa on ajatuksen laadun oikea ymmärtäminen ja ajatusten oikea käyttö, vaikka tätä kohtaa paljon laiminlyödään länsimailla.²² Useimmat onnistumattomat yritykset elää puhdasta ja henkistä elämää johtuvat juuri siitä, että laiminlyödään ajatuksen ääretön merkitys. Epätoivossa silloin turvaudutaan ruumiilliseen kidutukseen (askeesiin), kun ei tiedetä, että löytyy varmempi, vaikka toiselta puolen vaikeampi vapautuksen tie: ajatusten hillitseminen (*shama*).

Sana „ajatella“ on kaikkien suussa, vaikka itse asiassa ei ole monta ihmistä, jotka tosiaan ajattelevat, s. o. luovat ja hillitsevät ajatuksiaan. Eivätkö aivomme parhaasta päästä ole peilejä, joihin mielteinä kuvastuu ulkoapäin tulevia vaikutteita, aistimaailman antamia, oman himoluontomme synnyttämiä tai toisten ihmisten sanojen herättämiä vaikutteita? Moniko meistä on oppinut puhdistamaan omaa mieltään, antamaan sijaa sielussaan hiljaisuudelle ja sitten pimeydestä ja tyhjyydestä loihtimaan esille haluamiaan mielikuvia, pidättämään niitä tahdolla ja sisäisellä silmällä niitä tutkimaan yksityiskohtia myöten! Useimmille käy niin, että ajatukset menevät menojaan ja tulevat tulojaan syyttä ja tarkotuksetta. Ajatukset ovat olioita, sanoo salatiede. Siksiäpä saatammekin vapautua niiden herruudesta. Joka ihmisen sisässä asuu Ajattelijä (korkeampi minä). Kuta enemmän ihminen oppii hillitsemään ja ohjaamaan ajatuksiaan, sitä lähemmäksi Ajattelijaa hän joutuu, sitä suuremmaksi kasvaa hänen kykynsä luoda ja kuunnella niitä mahtavia ajatuksia, jotka värähtelevät korkeammassa hengen maailmoissa. Tästä ajatusten hillitsemisestä johtuu Itsestään maltillinen käytös (*dama*) puheessa ja toiminnassa. Eikä ulkonainen vanhurskaus ole sisällisesti arvoton, koska se ei suinkaan ole „valkeaksi maalattu hautakivi, joka peittää kuolleitten luita“, vaan sisässä syttyneen valon luonnollinen heijastus. Monta askelta ihmisen ei tarvitse ottaa itsekasvatuksen tiellä, ennenkuin häneen kehittyy mielen tyyneys ja tasapaino (*samaadhaana*), joka tuopi hänelle suurta rauhaa

²² Vrt. R. W. Trine, *Luonteen kasvatus. Englanninkielestä suomentanut P. E.*

ja onnea. Tämä tasapaino ilmenee kolmella tavalla: a) ruumiillisesti terveytenä ja kestävyyttenä (*tītikṣha*); ihminen on vapaa hermostumisesta, alakuloisuudesta ja väsymyksestä, häneen „ei vaikuta kuumuus eikä kylmyys“, kuten sanotaan veedaantassa;

b) sielullisesti, s. o. persoonallisessa elämässä, ajatuksissa ja tunteissa, seurustelussa, sangen suurena kärsivällisyytenä ja todellisena äyllisenä ja uskonnollisena suvaitsevaisuutena (*uṣarati*); ihminen ei tunne halua sekautua mitättömiin keskusteluihin tai dogmatisiin sanakiistoihin, hän kun tietää, että kaikki eroavaiset mielipiteet johtuvat tiedon puutteesta, tiedottomuudesta, jota ei muu voi poistaa kuin hengen herämys; sekä

c) henkisesti, sisäisessä, salaisessa tahdonelämässä järkähtämättömänä uskona (*śraddha*) korkeamman lopulliseen voittoon — huolimatta persoonallisen heikkouden aikaansaamista lankeemuksista, — joka voitto on tuopa mukanaan minuuden täydellisen vapautumisen ruumiin kahleista.

Tämä sisäinen usko, tämä toivo, tämä kaiho kasvaa päivä päivältä voimakkaammaksi. Vanhat itämaalaiset ovatkin lukeneet sitä erityiseksi ominaisuudeksi ja nimittäneet sitä *mumukṣhaksi* eli pelastuksen kaipuuksi. Ei se ole vain vapautumisen kaipuu, vaan se on ennen kaikkea yhä kasvava tiedon ja vallan halu, puhdas epäitsekäs halu kyetä auttamaan niitä veljiään, jotka väsyvät elämän vaelluksessa, jotka turhaan etsivät valoa pimeyhteensä, jotka hekin ikävöivät vapautumista tiedottomuudesta ja itsekkyydestä.

Ja kun oppilas on tähän kohtaan päässyt, avautuvat hänelle vihkimyksen portit.

Syystä todellakin tätä valmistuksen, tätä puhdistuksen tietä on kutsuttu opetuslapsen koetusajaksi. Olet ehkä hämmästykseksesi havainnut, etten ole puhunut minkäänmoisista tiedoista, jotka tällä puhdistuksen tiellä olisivat pyrkijän saavutettavissa. Niitä ei olekaan, mikäli tarkotamme objektiivisesti päteviä tietoja. Kaikki semmoiset tiedot kuuluvat varsinaiselle salaiselle tielle. Kaikki tiedot, jotka saavutetaan erinäisiä psyykkisiä tai henkisiä voimia käyttämällä, annetaan etsijälle vasta sitten, kun hänen siveellinen vahvuutensa on täysin luotettava. Tietoa seuraa valta, ja tiedon vartijat ovat liian viisaat suodakseen kokemattomalle ja koettelemattomalle valtaa, jota hän ehkä väärin käyttäisi. Mutta se tieto, mikä meissä koetuksen kestäessä kasvaa ja varmistuu, se tieto on subjektiivista, henkistä laatua. Se on tuo autuaaksi tekevä, riemua uhkuva tieto, että „näin on hyvin, näin on oikein, näin kaunista. Tämä minun elämäni on totuus!“

Sentähden ei olekaan väärä tuo lause, joka sanoo: ainoastaan usko voi meidät pelastaa. Meidän tulee vain huomata sen oikea merkitys. Sillä ei tarkoteta toisen tai toisen opinkappaleen totena pitämistä, vaan henkistä voimaa. Kreikaksi tämä sana on *pistis*, joka merkitsee luottamusta. Joka uskaltaa heittäytyä totuuden etsintään, hän luottaa siihen, että totuus on, ja että se on löydettävissä. Hänessä löytyy jo se totuuden elämän voima, jota kutsutaan uskoksi, luottamukseksi. Ainoastaan henki voi tutkia Jumalan syvyyksiä, sanoo Paavali (1 Korint. II: 11). Ellei meissä ole yhtään henkeä, emme ollenkaan lämpene, kun on puhe hengestä, Jumalasta, totuudesta, hyvästä elämästä ja senlaatuisista käsitteistä. Ne ovat meille ventovieraat eivätkä ilmaise mitään. Mutta onko niin onnetonta materialistia meidän sivistyneissä yhteiskunnissamme? Tahtoisin uskoa, että jokaisen ihmisen sydämessä on kauneuden kieli, joka värähtää oikeasta kosketuksesta, kunhan vain aina löytäisimme oikean tavan kosketella kunkin syvintä kieltä!

XIII.

Salainen tieto.

Ennenkuin jatkamme kuvaustamme varsinaisesta Tiestä, tahdon lausua pari sanaa sen tiedon laadusta, joka teosofian mukaan on ihmisen saavutettavissa. Onko tämä tieto uskonnollis-siveellistä vakaumusta vai onko se tieteellistä tietoa? Viime luvussa viittasin siihen, että vaikka valmistavan tien hankkima tieto onkin edellistä laatua, on kuitenkin olemassa toisenlaatuista tietoa, jota opetuslapsi myöhemmin saavuttaa. Jos ylipäänsä kutsumme tieteelliseksi sitä tietoa, joka perustuu empiirisiin kokemuksiin, on epäilemättä salainen tieto, niinkuin kaiken todellisen tiedon täytyy olla, tieteellinen luonnoltaan, sillä se on elävä ja perustuu empiirisiin ja objektiivisiin, tekisi mieli sanoa korkeammanlaatuisiin aistillisiin havaintoihin. Kun esim. lausun, että tietäjän silmä tunkee kuolemanakin salaisuuteen, en sillä ajatellut mitään tunteen vakaumusta omasta kohtalosta, vaan todella objektiivista tietoa haudantakaisista ilmiöistä, jonka tiedon perusteena on omat ja muitten personalliset, yliaistilliset kokemukset.

Mutta toiselta puolen on taas olemassa melkoinen eroavaisuus „salaisen tiedon“ ja tavallisen tieteen välillä; ei siihen nähden, että jälkimäinen olisi erehdystä tai valhetta, mutta tutkimusalaan ja tapaan nähden. Totuuden valtakunta on äärettömän paljon laajempi kuin se pikkuinen osa siitä, jota kutsutaan näkyväiseksi maailmaksi ja jota tiede paraikaa on tutkimassa, ja sentähden synteetiseen totuuteen pyrkiminen saa aivan toisenlaisen luonteen kuin tieteellinen tutkimus.

Mitä tieteelliseen tutkimiseen tarvitaan? Inhimilliset aistit, koneet ja inhimillinen järki, joka järjestää ja yhdistää tutkitut ilmiöt ja tekee johtopäätöksiä niistä hallitsevista laista; lyhyemmin sanoen: tutkinnan välikappaleet ja tutkija. Ja mitähän totuuden etsintää tarvitaan? Samat: tutkinnan välikappaleet ja tutkija. Jälkimmäisessä tapauksessa meillä ei vielä ole koneita eikä aisteja, millä voisimme näkymätöntä luontoa tutkia. Mutta tämä ei merkitse lainkaan, ettemme koskaan saisi käytettäväksemme semmoisia välikappaleita. Onhan meillä nyt jo X-säteet ja fotografinen levy, johon tarttuu spektrumin näkymättömiä säteitä — tapaahan siellä täällä henkilöitä, joissa jonkinmoinen „kuudes aisti“ on kehittynyt tuntemaimme viiden lisäksi. Varmaankin olet kuullut puhuttavan selvänäköisyydestä (clairvoyance, klärvoajansi) ja selväkuuloisuudesta (clairaudience), skotlantilaisten second sight'ista, vanhain suomalaisten „loveen lankeemisesta“ y. m.? Sen kykyiset ihmiset saattavat nähdä „läpikuultamattoman“ aineen läpi, havaita mitä kaukana tapahtuu, mitä menneisyydessä on tapahtunut tai mitä tulevaisuudessa on tapahtuva, kuulla etäisiä ääniä, tai aukenevat heidän silmänsä vallan oudolle maailmalle. Yksi uuden ajan tunnetuimpia näkijöitä oli ruotsalainen Emanuel Swedenborg. Hän oli klärvoajanti, jonka näkö ulottui haudan toiselle puolen — tosin tämä kuudes aisti ei ollut hänessä niin itsetajuttu, ettei hän olisi voinut erehtyä, mutta hän on kuitenkin valaiseva esimerkki tuosta korkeasta klärvoajansin lajista. Sitäpaitsi hänellä oli kyky nähdä, mitä etäällä tapahtui, ja tämä kyky oli tietysti kontrolloitavissa. Useita kertoja Swedenborg antoi kumoamattomia todistuksia siitä. Ehkä tunnet kuuluisan tapahtuman, jonka filosofi Kantkin otti tutkiakseen ja josta hän sitten kirjotti: „mitä voi väittää tämän tapauksen todellisuutta vastaan?“ Tarkotan sitä kertaa, jolloin Swedenborg v. 1759 juuri palattuaan Englannista ja astuen maalle Göteporissa näki tulipalon syttyneen Tukholmassa ja uhkaavan hänenkin kotiaan. Huolestuneena hän kertoi näystään läsnäolijoille — S. oli vieraissa erään herra W. Castelin luona — ja vasta klo 8 aikaan illalla hän rauhattui ja ilmotti, että tulipalo oli sammutettu, ennenkuin se oli ennättänyt hänen kotiinsa. Kuulijat kertoivat näystä tuttavilleen ja pian tiesi koko kaupunki uutisen. Maaherra kutsui Swedenborgin luokseen ja antoi hänen kuvata tulipalon kulun. Vasta kaksi vuorokautta myöhemmin saapui sanansaattaja Tukholmasta ja vahvisti yksityiskohtiakin myöten Swedenborgin kertomuksen.

Puhdas materialismi, joka oli luonnollisena seurauksena tieteellisen tutkimuksen nuoruudesta, kirkon ahdasmielisyydestä ja spekulatiivisen filosofian tappioista, on voitettu kanta. Tiede on edennyt siksi monta

askelta ja tehnyt siksi monta huomattavaa havaintoa sekä inhimillisen sielun että näkymättömän luonnon aloilla, että materialistinen kieltäminen on järjetön. En tahdo nyt puhua spiritistisistä ilmiöistä, joskin 60 miljoonaa tämän maapallon asukkaista niihin uskovat,²³ mutta käännän huomiosi muutamaan toisenkaltaiseen tosiseikkaan. Keksintö semmoinen kuin Röntgen-säteet todistaa meille, että näkymättömän valo saattaa tunkea läpitunkemattomalta näyttävän aineen läpi. Mesmerinen uni eli hypnotismi, joksi sitä nyt kutsutaan, avaa uusia näköaloja ihmissielun maailmaan, joihin materialistein oli niin vaikea uskoa. Hypnotiseen uneen (transiin) vaivutetun henkilön tuntopiiri voi olla siirrettynä fyysisen ruumiin ulkopuolelle, niin että hän tuntee kivun kun pistän neulalla kohtaan, joka minun silmissäni näyttää tyhjältä ilmalta. Hypnotisoitu henkilö voi tietää asioita, jotka ovat hänelle tuntemattomia ja suorittaa tekoja (puhua vieraila kielillä j. n. e.) joihin hän ei kykene hereillä ollessaan.²⁴

Hyvällä syyllä saatamme luottaa siihen, että ihmiskunnassa on kehittyvä uusia aisteja, uusia kykyjä ja voimia, joiden avulla se pääsee tilaisuuteen tutkia aloja ja puolia luonnosta ja elämästä, jotka nyt vielä ovat siltä salassa. Ja silloin tämän näkymättömänkin luonnon tutkiminen on oleva aivan samalla lailla tieteellinen kuin nyt on näkyvän maailman.

Mutta niin kauan kuin olosuhteet eivät kokonaisuudessaan ole siksi muuttuneet, niin kauan totuuteen pyrkiminen on eroava tavallisesta tieteestä ja oleva salatiedettä (okkultismia) eli mystiikkaa, jonka metodi olennaisesti eroaa tavallisesta tieteellisestä tutkimisesta. Minkälainen on nim. tämä salatieteellinen tutkimus?

Ensimmäinen tutkimisen ehto on sen välikappale, kone tai aisti. Mistä se on saatava? Tähän vastaa aikain viisaus: ihmisestä itsestään. Ihmisen tulee kehittää oma itsensä välikappaleeksi. Jokaisessa yksilössä on mahdollisuuksina kaikki ne kyvyt ja voimat, mitkä ihmiskunnassa tämän maan päällä tulevat kehittymään. Sopivan hoidon ja harjoituksen kautta ne voivat hänessä herätä eleille ja astua täyteen toimintaan. Määrättyä elämäntapaa noudattamalla hän voi niitä itsessään kehittää.

Tämä se onkin silmiinpistävin erotus tavallisen tiedemiehen ja salatieteilijän välillä. Edellisen yksityinen elämä ei välttämättä vaikuta hänen tiedemiehyyteensä, jota vastoin totuuden etsijän tutkinta onkin juuri hänen oma elämänsä. Jos hän mieli tietoon päästä, on hänen eläminen niin, että itse kehittyä tiedon välineeksi.

Hänessä täten puhkeavat yliaistilliset voimat asettavat hänet yhteyteen luonnon salamaailmojen kanssa ja auttavat häntä ennen kaikkea tuntemaan omaa itseänsä. Hänen tutkimisensa tieteellisillä tuloksilla on tosin enemmän personallista kuin yleistä arvoa, koska ne eivät ole kaikkien todistettavissa, mutta vain sen, joka läpikäy saman henkisen kehityksen, — mutta kun monet tutkijat eri aikoina ja eri paikoilla joutuvat samoihin tuloksiin, saattaa näille kuitenkin antaa objektiivistakin arvoa.

Meidän tulee muistaa, että salaista tutkimusta eivät ole harjottaneet aikojen kuluessa yksityiset, toisistaan riippumattomat tutkijat, vaan että kaikki todelliset salatieteilijät aina ovat muodostaneet suuren veljeskunnan „Vihittyjä“, jotka yhteisesti ovat hyväksenne käyttäneet kunkin yksityisen jäsenen keksinnöt.

Olenpa jo ennen maininnut sanan „vihitty“, ja tahdon nyt parilla sanalla selittää, mitä se tarkoittaa. Vihkimyksen käsite on kotoisin vanhan ajan Mysteereistä, joista pääsivät osallisiksi ainoastaan hyväksytyt ja juhlallisesti vastaanotetut kokelaat eli n. k. Vihityt. Tätä juhlamenoa kutsuttiin latinaksi nimellä *initiatsioni* ja kreikaksi *telos* eli *teletä* ja vihittyä nimitettiin *initioiduksi* (*telestos*). Mutta mitä sitten olivat nuo Mysteerit?

Niinkuin tietänet, löytyi niitä kaikkialla vanhan ajan maailmassa, sekä Intiassa että Egyptissä ja

²³ Kts. norj. aikakausk. Kringsjaa'ta marraskuun vihkoa v:lta 1898.

²⁴ Parisin polyteknikumin entisen johtajan, eversti Rochas d'Aiglun'in y. m. kokeet. *L'Exiérionisation de la Sensibilité*. Paris 1899. Myös Hector Durville, *Le fantôme des vivants*. Paris, Librairie du Magnétisme, 1909.

Kreikassa, sekä vanhassa että uudessa maanosassa (Mexiko, Peru). Ylipäänsä tunnetaan niitä sängen vähän, koska kaikki mitä niissä tapahtui, pidettiin ankarasti salassa. Ainoastaan Kreikan orfilaisista ja eleusiläisistä Mysteereistä on saatu vähän tietoa, ja koska niitä kaikkia oli perustettu samaan malliin, saatamme luoda itsellemme kutakuinkin oikean kokonaiskuvan niistä. On tähän saakka yleensä arveltu, että Mysteerit muka olivat olleet kunnian- ja vallanhimoisen papiston vehkeitä. Niissä vieteltiin erinäisiä juhlallisuuksia, joiden väitettiin ylentävän ja puhdistavan osanottajien mieltä, aivan samoin kuin meidän kirkkojemme pyhien sakramenttien ja jumalanpalvelusten luullaan vaikuttavan.

Epäilemättä Mysteerit valvoivat ja vartioivat kansain uskonnollista ja henkistä elämää, ollen siten kirkkojemme vertaisia, ja epäilemättä ne lopulta huononivat ja muuttuivat yhä enemmän ulkonaisiksi ja hengenottomiksi laitoksiksi, kuta lähemmälle perikatoaan vanhan ajan sivistyskansat joutuivat ja kuta vähemmäksi todellisten Vihittyjen lukumäärä väheni. Mutta yhtä varmaa on, etteivät ne — enemmän kuin kirkotkaan — olleet papiston keksimää petosta.

Tähän saakka yleinen luulo, että yhdeksännentoista vuosisadan sivistys olisi ainoa laatuaan, että vasta meidän aikamme ihmiskunta olisi kohonnut näin korkealle kulttuurissa, on aivan perusteeton. Myöntäväthän jotkut tiedemiehetkin, ettei meidän sivistyksemme ole korkein, vaan että se vasta opiskelee sen tiedon kielen kirjaimistoa, jota hävinneet ja unohdetut mahtavammat sivistykset kenties jo taisivat lukea. Vähänpä vielä tunnetaan egyptiläistä, kaldealaista, intialaista, kiinalaista ja azteekkiläistä sivistystä, mutta tiedetäänpä niistä siksi paljon, että itserakkautemme ja ylpeytemme on pysyttelevä sopivien rajojen sisäpuolella.

Nytkin jo aletaan aavistaa, että Mysteerit olivat oppikouluja, verrattavia meidän päiviemme akatemioihin ja yliopistoihin, ja että vihkiminen oli hieman samansuuntaista kuin meidän tutkintomme. Opetettiinhan niissä tieteitä ja taiteita, lääketiedettä, tähtitiedettä, filosofiaa j. n. e. Puhuvathan vanhan ajan kirjailijat ja filosofit suurimmalla kunnioituksella niistä. Kuinka ne olisivat saattaneet olla tyhjää petosta vain? Ajan suurimmat nerot olivat Mysteereihin vihityt — Pindaros, Sophokles, Pythagoras, Sokrates, Plato, Plutarkos, Cicero, Epiktetos y. m. Moses oli vihitty egyptiläisiin Mysteereihin (sen Paavalikin todistaa); Jeesus luultavasti samoin. Pythagoras oli käynyt Intiassakin.

Mutta vielä on tiedemiehillemme jäänyt arvotukseksi, miksi kokelaitten täytyi läpikäydä kaikenmoisia vaikeita moraalisia koetuksia, ennenkuin pääsivät opetuksesta osallisiksi, ja miksi heidän sitten vihittyinä täytyi pitää tietonsa salassa (sana Mysteeri johtuukin kreikkalaisesta verbistä *μυσω*, joka merkitsee sulkea suunsa, pysyä mykkänä). Myöskään he eivät käsittäneet niitä ylistyksiä ja kauniita sanoja, joita Mysteereille tuhlattiin. Kun Plato, joka oli käynyt Egyptin ja Eleusiin Mysteereissä, sanoo, että Vihitty on oppinut sen, mikä takaa hänen onnensa kuoleman jälkeen; kun Sopaterin mukaan initsiatsioni tekee sielun jumalallisen olennon kaltaiseksi; kun Theon Smyrnus sanoo, että vihkimisen ylin aste on siitä syntynyt autuuden ja jumalallisen armon tila; kun kristitty kirkkoisä Clemens Aleksandrialainen puhuessaan suurista Mysteereistä huudahtaa: „tähän loppuu kaikki opetus; me katselemme Luontoa ja olioita silmästä silmään!“ — niin tuntuu tämä kaikki tiedemiesten intoilemiselta tai liottelulta. Eikä sitä ihmetellä voikaan, sillä vasta teosofinen liike on ratkaissut arvotuksen ja asettanut asiat oikeaan valoonsa, huomauttamalla salaisen tiedon ja totuuden tietäjin olemassaolosta.

Jos vielä järkesi epäilee heidän olemassaoloaan, niin tutki historiaa. Se todistaa heistä. Se kertoo muinaisajan saavuttamattomista Viisaista, uskontojen jumalallisista Perustajista, kuninkaista, lainsäätäjistä, papeista, noista mahtavista miehistä, jotka johtivat ja opastivat kansoja, joita kunnioitettiin puolijumalina ja sankareina, joiden jälkiä näkyi kirjallisuudessa, rakennustaiteessa, lainsäädännössä. „Että semmoisia miehiä eli, todistavat sekä yleinen traditsioni että vielä säilyneet kirjat ja historian edellisiltä ajoilta jäljelle jääneet rauniot, puhumattakaan muunlaisista todisteista, jotka maailma hylkäisi. Itämaitten pyhät kirjat todistavat itse paraiten tekijänsä suuruuden, sillä ken myöhemmin aikoina tai meidän päivinämmä on edes lähestynyt noiden kirjain uskonnollisen ajattelun henkistä ylevyyttä, niiden filosofian älyllistä loistoa,

niiden siveysopin laajuutta ja puhtautta?²⁵

Nämä totuuden tietäjät, nämä viisauden vartijat seisoivat Mysteereinkin takana. Mysteerit olivat kouluja, joissa he opettivat, Mysteerit olivat näkyväisenä yhdyssiteenä heidän ja maailman välillä. Eivät ne olleet pelkkiä tavallisia oppikouluja, vaan jumallisen viisauden temppeleitä, suuria keskuksia salatieteen tutkimista varten, joissa opetettiin hengen kuolemattomuutta, reinkarnatsionia, ihmisten henkisen kehityksen tietä. Se koetusaika, joka kokelaan tuli läpikäydä, ei ollut muuta kuin sama valmistuksen ja puhdistuksen tie, joka tänäkin päivänä käy kaiken todellisen Vihkimisen edellä. Ja sentähden muinaisajan suuret runoilijat ja ajattelijat kiittivät ja ylistelivät Mysteereitä, sentähden, että he niissä olivat saaneet herätyksensä, kasvatuksensa, viisautensa.

Mutta kun aika oli täytetty, että kohtalon käskystä kreikkalaisen sivistyksen piti kadota, samoin kuin olivat kadonneet egyptiläinen, kaldealainen, intialainen — silloin totuuden vihityt vartijat vetäytyivät maailman näkyvistä odottamaan, kunnes taas löisi heidän esiytymisensä hetki . . . ja heidän veljeskuntansa viimeinen suuri lähettäjä, Jeesus Natsarealainen, valmisti sitä henkistä pohjaa, jolle uuden aikakauden sivistys oli rakennettava.

Tuhat viisisataa vuotta on kulunut siitä kuin viimeiset Mysteerit lakkautettiin Arles'issa, ja tällä ajalla, vasta alkavan sivistyksen koitteessa, tietäjät ovat pysyneet salassa. Mitä oppilaita heillä maailmassa oli, niitä poltettiin, vainottiin, pilkattiin. Vasta meidän päivinämmä on voitu ruveta tuumimaan Mysteerein elvyttämistä. Itse asiassa Teosofinen Seura ja varsinkin sen yhteydessä vaikuttava „esoteerinen koulu“ on tarkotettu vastaamaan vanhan ajan „pienempiä Mysteereitä“. Sillä meidän vuosisadallamme oli H. P. Blavatsky noiden Suurten Opettajain lähettäjä, ja päivä päivältä kasvaa niiden luku, jotka kohtaavat ja löytävät unohdettuja Mestareita. Koittaneeko pian se päivä, jolloin maailma taas uskoo ja tietää Viisaitten olevan olemassa?

Ymmärräthän? Nuo suuret eivät kuole. He ovat kuolemattomia henkiolentoja. Heidän Valkoinen Veljeskuntansa elää kautta aikojen. Eivät he kaikki elä ruumiissa, sillä heidän työnsä on puhtaasti henkistä laatua, mutta sanotaan aina olevan joukon, joka on inkarnoituna ja ylläpitää yhteyden näkymättömään valtiin ja näkyväisen maailman välillä. Ja mikä on heidän tehtävänsä? He johtavat ihmiskunnan henkistä kehitystä, he suuntaavat historian kulun, he vartioivat jumalallista viisautta, he ovat Totuuden ja Rakkauden edustajat meidän tähdellämme. Ja ennen kaikkea he vetävät puoleensa ihmisten mieliä. He etsivät opetuslapsia, seuralaisia, ystäviä. On sanottu heistä kuvannollisesti, että he asustavat korkealla vuorenhuipulla, josta tarkastavat ympäröivää pimeyttä. Se pimeys on ihmiskunnan tajunta. Ja aina kun he näkevät jonkun pienen tähden syttyvän pimeydessä, niin he tietävät sen ihmiseksi, joka pyrkii pyhyyden tielle ja etsii opettajaa, ja he rientävät hänen luokseen, suojelevat häntä, ohjaavat hänen askeliaan, kunnes hänen sielunsa on kypsynyt ja he saattavat vihkiä hänet ja tervehtäin vastaanottaa hänet salaiseen veljeskuntaansa.

Se on ainoa todellinen vihkiminen, että ihminen pääsee Valkoisen Veljeskunnan jäseneksi, että hän astuu maailman tunnettujen ja tuntemattomien vapahtajien riviin ja pyhittää elämänsä nuorempien veljiensä nostattamiselle, samoin kuin hän itse ennen on saanut apua ja rakkautta Valkoisen Veljeskunnan puolelta.

²⁵ Annie Besant, *The Ancient Wisdom*. Siv. 4-5.

XIV.

Mestari.

Nyt saatamme taas palata keskenjääneeseen kuvaukseemme salaisesta tiestä ja opetuslapsen etenemisestä sillä. Kun opetuslapsi on uskollisesti suorittanut persoonallisuutensa puhdistuksen, on hän ansainnut taivaan valtakunnan avaimet. Ahdas portti avataan, hän astuu uuteen maailmaan ja tulee aivan kuin toisen, näkymättömän ihmiskunnan jäseneksi. Vanha ihminen on kuollut, uusi on syntynyt, kirkastettuna hän elää maailmassa. Häntä, joka ennen vain oli uskonut ja luottanut, häntä kohtaa nyt ensimmäinen hämmästyttävä tieto, kun hän tapaa olentoja, jotka ovat korkeammat ihmisiä, jotka todella ovat Mestareita, enkeleitä, jumalia ja joiden jalkojen juurella hän saa oppia.

Koko hänen asemansa muuttuu. Hän tietää. Hän etsii ja pyrkii, mutta joka askeleella kasvaa hänen tietonsa, avartuu hänen näköalansa. Ennen hänen katseensa vain oli ylöspäin, ihannetta kohti, hän „rakasti Jumalaa ylinä kaikkea“, nyt hän luo katseensa myös kärsivään maailmaan, nyt hän todella osaa toteuttaa veljesrakkautta, sillä nyt hän tietää, mitä maailma kaipaa, ja nyt hän tietää, kuinka sitä auttaa. Tieto on valtaa. Avaimen toisen perästä suo hänelle Mestarinsa, ja avaimet avaavat hänelle luonnon aarreaitat. Sisäiset aistit hänessä puhkeavat. Missä muut muotoja näkevät, siinä hän huomaa hengen; minkä maailma kutsuu kuolemaksi, sen hän havaitsee elämän ylösnousemukseksi; missä maailma näkee vain lakeja ja liikkeitä, siinä hän erottaa älyn ja tajunnan. Hänen tahtonsa on kuin valtikka, jota kaikki tottelevat; hänen ajatuksensa on kuin salama, joka iskee toisen sydämeen; hänen tunteensa on kuin valtameri, jonka aalloilla muut keijuvat. Missä hän kulkee, siellä luonto riemusta värähtää, missä hän pysähtyy, siellä ihmisten sielut polvistuvat.

Neljä askelta on varsinaisellakin Tiellä, neljä tarkoin erotettua initsiatsionia. Valmistavalla tiellä oli opetuslapsen päivätajunta puhdistunut ja vähitellen noussut henkeen. Nyt on hengen itsetajunta kasvava, kunnes se lopulta käsittää koko maailman. Yksilöllinen tajunta yhtyy ihmiskunnan tajuntaan, kunnes *aatmaan* majesteetti täyttää ihmishengen ja tekee siitä jumalan.

Buddhalaisilla nimityksillä kutsutaan noita neljää vihkimistä: 1) *shrotaapatti*-, 2) *sakridagamin*-, 3) *anagamin*- ja 4) *arhaan*-initsiatsioneiksi. Näistä ei saata paljon muuta mainita kuin nimet, koska ne koskevat asioita, jotka ovat kerrassaan yläpuolella meikäläisien ihmisten tajuntaa.

Ensimmäinen eli *shrotaapatti*-vihkiminen, jonka kautta opetuslapsi tunnustettiin Pyhän veljeskunnan jäseneksi, päätti sen osan hänen salaista kehitystään, jolloin hän pyrki toteuttamaan ihmisyytään. Koska hänen tajuntansa nyt on henkeen kohonnut, tajuaa hän itsensä reinkarnoivaksi yksilöksi ja voi tarkoin erottaa todellisen itsensä persoonallisuudestaan. Tämä maailma ei ole enää hänen kotinsa, ei mikään häntä siinä viehätä. Missä vain hän voi täyttää Mestarinsa käskyt, sinne hän kulkee ja siellä on hänen kotinsa. Hänen nimensä on „koditon vaeltaja“, hän on „kastettu“ Jumalan valtakunnan lapseksi ja Jeesus kutsuu häntä „ihmisenpojaksi, jolla ei ole mihin päänsä kallistaa“ (Matt. ev. VIII: 20).

Kun hän on toisen vihkimisen läpikäynyt, tarvitsee hänen syntyä fyysilliseen ruumiiseen enää ainoastaan yhden kerran (*sakridagamin*). Tällä asteella hän saa yliluonnollisia voimia, „siddhit“ hänessä heräävät täyteen, itsetajuiseen toimintaan — „Minulle on annettu kaikki valta taivaissa ja maan päällä“ (Matt. ev. XXVIII: 18). „Täst'edes istuu ihmisen poika Jumalan voiman oikealla kädellä“ (Luuk. ev. XXII: 69).

Kolmannen initsiatsionin perästä hänen ei enää tarvitse syntyä jälleen (*anagamin*). Nyt hän on „kaikkien olentojen ystävä“, „kaiken elävän rakastaja“, ulkonainen verho ei peitä sielua hänen silmiltään,

ystävä ja vihollinen on hänelle yhtä rakas. „Minä (joka rakastan) olen tie, totuus ja elämä,²⁶ ei kukaan tule Isän tykö, vaan minun kauttani“ (Joh. ev. XIV: 6).

Sitten hän kulkee läpi neljännekin vihkimisen, joka antaa hänelle nimen „kunnioitettava“ (*arhat*). Nyt hän heittää päältään viimeisetkin kahleet. Ei hän enää pyydä muodon elämää, ei muotoa kaipaavaa. Kaiken harhan läpi hän tunkee ikuiseen valoon, voimaan ja valtaan. Ei hän enää ole yksilö, ei hän enää erota itseään muista. Tämä viimeinenkin „ylpeys“ („maanas“) — minuuden illusioni — on poistunut. Kuten aikaisemmin opetuslapsen personallinen minä vaipui yksilölliseen minään, siten nyt tämä hänen ihmisellinen minänsä on vaipuva jumalaiseen Itseen (aatmaan). Kipinä on häipyvä tuleen, pisara mereen, alati läsnäoleva säde on oleva koko ja ikuinen valo. Totisesti hän voi sanoa: „minä ja Isä olemme yhtä“ (Joh. ev. X: 30). Kaiken totuuden hän on tietävä, kaiken viisauden hän on saavuttava, hänen vaelluksensa elämän halki on oleva satu laupeudesta. Ihmiset eivät enää ole hänen veljiään, he ovat itse hän, sillä hän on yhtä sen Itsen kanssa, joka hengittää heissä kaikissa.

Ja niin hän on päässyt Tien päähän. Hän on vaeltanut kärsimyksen ohdakkeista tietä ja tiedon salapolkua, ja hän on vapautunut. Opetuslapsi on suunnut opettajaksi. Mestari hän on, yksi päivän Mestareista, synneistä vapaa, vapaa vaihtelusta, vapaa jälleensynnynnästä. Hänen ei enää tarvitse astua alas aineen pyörteihin, hän on kohonnut puhtaan henkisen tilan hämmentymättömään onnellisuuteen, *Nirvaanaan*, ja kun hän nyt viimeisen kerran jättää maisen ruumiinsa, ei muutosta tapahdu hänen tilassaan, hän on yhtä jumalallisen elämän kanssa eikä hänen tarvitse milloinkaan enää tulla ristiinnaulituksi lihaan. „Se on täytetty!“ kuiskaa hän riemuiten. Hän on voittanut ponnistustensa palkan, hän on verhottu ikuisen rauhan autuaaseen loistoon.

Nirvaanan kunnia kutsuu häntä, lepo ja rauha Isän helmassa — miksikä hän pysähtyy? Hän kuulee taivaan soitot, kuulee sfäärien harmoniat — miksikä hän kääntää kasvonsa pois?

Sointujen läpi tunkeutuu tuskan huuto. Se nousee siitä maasta, josta hän on lähtemäisillään. Se on huokaus tuhansien kamppailevien rinnasta, se on hylättyjen valitus. Häinkö heidät jättäisi, nyt kun hän on voittanut?

Koko hänen olentonsa on armahtavaisuutta, koko hänen viisautensa on sääliväisyyttä, laupeutta rakkautta. Hiljaisuuden ääni hänelle kuiskaa: „Kumarra pääsi, oi Boodhisattva, ja kuuntele tarkkaavasti. Laupeus puhuu ja sanoo: saattaako autuaallisuutta olla, kun kaiken elävän täytyy kärsiä? Vapahdetaanko sinut, ja koko maailma valittaa? Jos tahdot tulla Tathaagataksi, astu silloin edeltäjäsi askelia, pysy epäitsekäänä rajattomaan loppuun asti. Sinulle on ilmoitettu. — Valitse tiesi!“²⁷

Ja hän, suuri Mestari, valitsee. Hän kumartaa päänsä maata kohti — hän heittää hyvästit Nirvaanalle ja lempivään syliinsä hän sulkee surujen tähden ja sen kärsivät ihmissielut.

Nirvaanasta hän on kieltäytynyt, kieltäytynyt täydellisyyden kuningaskruunusta painaakseen päähänsä täydellisyyden orjantappurakruunun ja tullakseen täydelliseksi, mutta nöyräksi palvelijaksi. Hän jää naapuriimme Tiedon Mestariksi, hän jää valvomaan ja varjelemaan meitä, nuorempia veljiään, näkymättönnä ja tuntematon kaikille vihkimättömille, mutta yhdeksi niistä elävistä Opettajista, jotka tervehtivät Opetuslasta, niinpian kuin hän on astunut portista Tielle. Hän ja hänenlaisensa muodostavat sen salaisen Veljeskunnan, joka on ihmiskuntamme turvamuuri, sen Johtaja, sen Opettaja, sen apu ja tuki henkisessä kehityksessä. Tähän veljistöön kuuluvat kaikki maapallomme Buddhat ja Kristukset, jotka

²⁶ Tie = ensimmäinen vihkimys; totuus = toinen vihkimys (siddhit antavat tietoa ja voimaa); elämä = kolmas vihkimys (tosi elämä on rakkautta).

²⁷ Hiljaisuuden ääni, valittuja katkelmia Kultaisten sääntöjen kirjasta, engl. kääntänyt H. P. B. Suom. V. H. V. Teos kirjak. ja kustannusliike. Helsinki 1908.

vapaasta rakkaudesta tekevät työtä meidän edestämme ja jotka eivät muuta pyydä, kuin että kuuntelemme totuuden ääntä omassa järjessämme, sydämessämme, tunnossamme.

Ei ole minulla enää paljon lisättävää. Lyhyin piirtein olen sinulle kuvannut ihmishengen kehitystä lähtien sen ensi synnystä eläimen rinnassa aina siihen saakka, kun se on jumalallisen täydellisyyden saavuttanut.

Mutta vaikka teosofia täten avaa eteemme äärettömiä, kaukaisia näköaloja, on se kuitenkin likemmällä nykyhetkeämme kuin mikään muu oppi maailmassa. Se taittaa kuoleman kärjen, se karkottaa tietämättömyyden tuskat. Ei mistään tarvitse meidän surra. Me olemme kaikki kuolemattomia henkiä, yhdenvertaisia, vapaita, veljeyden siteillä toisiimme sidotut. Meillä on kaikilla sama päämaali ja me kaikki sen kerran saavutamme. Kun tiellä horjahdamme, saamme levätä luonnon helmassa ja levättyämme jatkaa työtämme edelleen. Sillä vaikka Mestari olisi kuinka täydellinen, niin kerran mekin olemme voimakkaat kuin hän, kerran olemme viisaat kuin hän, kerran jaksamme rakastaa kuin hän.

Ja jos sinä olet löytänyt jonkun kalliin helmen näistä opeista, niin tee kuin se ihminen, joka löysi peltoon kätketyn aarteen: sen ilon tähden, joka hänellä siitä oli meni hän pois ja myi kaikki, mitä hänellä oli ja osti sen pellon. Äläkä anna janoisen kulkea ovesi ohi, vaan anna hänelle juoda elämän lähteestä.

XV.

Jumala ja luominen.

Teosofia opettaa paljonkin siitä, jota meidän on tapana kutsua Jumalaksi, vaikkei läheskään samalla lailla kuin uskonto tavallisesti. Ylipäänsä uskonnossa on liiaksikin paljon puhetta Jumalasta. Omasta puolestani olen kyllästynyt noihin laajaperäisiin Jumalan ominaisuuksien luetteloihin, joita meille dogmatiikoissa siihen määrin tarjotaan, että ihmisen tehtävät ja velvollisuudet katoovat näkyvistä Jumalan majesteetin edessä. Mitä teosofiasta etsin, oli juuri vastausta oman elämäni arvotukseen. Ja se vastaus samalla näytti minulle Jumalankin.

Katso, en usko ihmisen voivan järjellään käsittää Jumalan olemusta. Hänen pitäisi silloin asettua Jumalan ulkopuolelle, katsella Jumalaa, ajatella Jumalaa, mutta kuinka se voi olla mahdollista, kun Jumala juuri on kaikkialla, kun koko elämä on Jumala, kun ei ole pistettä, ei ajatusta, ei tunnetta, joka ei olisi jumalaa? Jumalaksi absoluutisessa merkityksessä teosofia kutsuu kaiken olevaisen syytä, sitä alkulähdettä, josta elämä kumpuaa, Parabrahmaa, Absoluuttia, joka on kaiken takana-, ala- ja yläpuolella. Ja kun ihmisjärki tiedustellen kysyy: mikä on tuo Absoluutti? niin teosofia vastaa: Yksi on kaiken olevaisen alku, hyvän ja pahan, elämän ja kuoleman, mutta kuka on tunkeutunut Sen salaisuuteen? Kuinka äärellinen voisi käsittää ääretöntä? Korkein enkeli ei voi kohottaa huntua, joka verhoo kaikkein pyhintä, ja sinä, pieni ihminen luulet voitasi katseellasi tunkeutua jumaluuden olemuksen syvyyteen! Notkista nöyryten polvesi elämän Hyvän Lain edessä, mutta älä usko, että olet suurempi kuin Se, joka on antanut sinulle elämän. Tunne hänen läsnäolonsa, ota vastaan se rakkaus, joka virtaa sinua kohti, näe se ääretön järki, joka loistaa olemassaolossa, mutta älä etsi määritelmiä sille, joka on määräämätön.

Eikä tämä ole mitään uutta. Saman uskonnotkin meille opettavat, sanoo teosofia. Sanotaanhan Veedassa:

„Kuka salaisuuden tuntee? Kuka sen lausua voi?
Mistä syntyisin on luomakunta ja sen moninaisuus?
Ovathan itse jumalatkin myöhemmin tulleet.
Ken tietää, mistä tämä suuri luomisto on syntynyt?
Kuka sen tuntee, joka on kaiken olemisen alku ja perusta!
Oliko Sen tahto luomisessa toimiva vai mykkä?
Korkein jumala korkeimmassa taivaassa,
Hän sen tietää — tai ehkei hänkään sitä tiedä.“

Kiinalaisessa 'Tao-teh-king'issa luemme: „Se 'Tao (taivaan tie), jolle voi astua, ei ole ikuinen ja muuttumaton Tao. Se nimi, jota voi mainita, ei ole ikuinen ja muuttumaton nimi. Nimetön Se on luoja taivaan ja maan . . . Kaikkialla on suuri Tao. Se on vasemmalla, se on oikealla . . . Se pukee kaikki oliot muotoihin, mutta ei sano olevansa niiden herra . . . Se on mainittava pienimmissä olioissa. Se on mainittava suurimmissa olioissa.“

Muinaisessa egyptiläisessä uskonnossa opetti Hermes jumaluudesta: „Hän on mahtavampi kaikkea valtaa, suurempi kaikkea suuruutta, parempi kaikkea kiitosta, sentähden häntä voikin kunnioittaa ainoastaan vaitiololla. Hän on kaikelta salassa, sillä ei mikään tarve vaadi häntä näyttäytymään muka olemassaolonsa merkiksi. Vain ajallinen on näkyvä, ikuinen sitä vastoin on peitossa. Hän tosiaan antaa kaikkien muiden olioiden näkyä, mutta itse hän on sulkeutunut salaisuuteen, ja sentähden hän ei koskaan meille näy... Turhaan kysytään hänen nimeänsä, sillä hän on Nimetön, koska hän ykseytensä takia ei nimeä kaipaa.“

Zoroasterin oppi käsittää ainoan todellisuuden äärettömän avaruuden muodossa ja siinä sanotaan: „Korkein kaikkietoisuudessa ja hyvydessä, kilpailijatta loistossansa on valon maailma, Ahuramazdan avaruus.“

Mutta kun näin kohtaat kasvoista kasvoihin uskonnollisen ajattelun absoluutista jumaluutta, kysyt ehkä sydämessäsi: „missä on se Isä, jota sydämeni kaipaa ja josta kristinuskko minulle puhuu?“

Tähän saatamme vastata vertailevan uskontotutkimuksen ja teosofian kanssa:

Ensiksikin kristinuskko ei suinkaan ensimmäisenä ole julkituonut tätä käsitettä ja kutsunut Jumalaa tuolla sisältörikkaalla Isän nimellä. Kaikissa uskonnoissa on sitä nimeä käytetty, kun rukouksissa on käännytty korkeimman jumalan puoleen. Hermes egyptiläinen opetti: „Ainostaan kahdella nimellä voi palvella häntä, nimittäin Isänä, koska hän on kaikkien luoja, ja Ikihyvänä, hyvytenä sinään, korkeimpana hyvänä. Hän on hyvän ja kauniin *Piromis* eli rakkaus: kauneutta ja hyvyttä on hänen olentonsa.“

Toiseksi selvittää meille teosofia, että se Jumala, jonka puoleen ihmissydän palvellen ja rukoillen kääntyy, ei ole se käsittämätön „pimeys“, joka on kaiken aluton alku, vaan se, valkeus, joka loistaa pimeydessä, Maailmanhenki, Maailmanjärki, ilmestynyt jumaluus eli Johanneksen evankeliumin Logos (sana)“ joka „oli Jumalan tykönä ja oli Jumala“ (1: 1).

Teosofia osottaa, kuinka koko manifestoitu maailmankaikkeus on absoluutisen jumaluuden, hindulaisten Brahman, ilmennystä ja kuinka tämä koko mahtava ilmennys on hengen ja aineen kaksinaisuutta, on todellisuutta ja harhaa, tajuntaa ja muotoa ja kaikkialle näitä elämän molempia puolia erottamattomasti yhtäikaa. Korkein ja puhtain tajunta on Logos eli maailmanjärki, joka meille muodollisena esiintyy äärettömänä avaruutena ja ikuisena aikana sekä aineen alimmalla tasolla koko meidän näkyväisenä maailmana; — alin ja hämärin tajunta ilmenee alimmassa ja pienimmässä ilmenneessä muodossa, atomissa. Mutta kaikki on elämää ja tajuntaa; ei ole pistettä avaruudessa, jossa ei olisi henkeä ja tajuntaa. Koko olemisto on elävä yhteiskunta, niinkuin suuri ajattelija Spinoza sanoo: „eivät ainoastaan ihmiset, vaan kaikki oliot ovat sielullisia, vaikka eri asteissa“ (Etiikka, 11: 13).

Ja juuri tämä maailmankaikkeuden tajuntapuoli se on, jota kutsutaan Jumalaksi, niinkuin Jeesus sanoi: „Pneuma o Theos“ — „henki on Jumala“ (Joh. ev. IV: 24). Tämä on meidän Isämme, Ikihyvä, joka asuu taivaissa, „maailman luoja“ Brahmaa.

Mikä ihana ja sopiva nimitys onkaan tämä vanha nimi! Paremminkin mikään muu se kuvaa meidän suhdettamme Jumalaan. Me olemme Hänen lapsiaan, Hänen poikiaan, meidän henkemme on Hänen henkensä säde — säkene Hänen sydämensä palavasta lemmeestä. Meidän järkemme on Hänen „eronsa heikko heijastus, meidän tahtomme tunne hänen voimastaan. Niinkuin lapsi ei ymmärrä isäänsä, ennenkuin hän on kasvanut isänsä kaltaiseksi, niin emme mekään käsitä Jumalan olemusta, ennenkuin olemme siihen niin yhtyneet, että itse olemme kuin jumalat; mutta niinkuin lapsi luottaa isäänsä, niin saatamme mekin rajattomasti luottaa Jumalan rakkauteen ja viisauteen.

Tästä Jumalasta opetti Hermes egyptiläinen: „Tahdotko, kuolevainen, tuntea Jumalan? Et koskaan kykene käsittämään Jumalaa, ellet pyri Hänen kaltaisekseen. Tiedä, että ainoastaan kaltainen voi kaltaistaan tuntea. Laajennu äärettömäksi kehäksi; poistu osaksi ruumiistasi, murtaos läpi ajan, tullos ikuisuudeksi, älä mitään katso mahdottomaksi, usko olevasi kuolematon, voitasi kaikki käsittää, kaikki ymmärtää, kaikkea luoda. Kohoa yli kaiken korkeuden, alistu alle kaiken syvyyden, tunkeu joka maailman ääreen, ole samalla hetkellä taivaassa, maassa ja vedessä, käsitä yhtäikaa ajat, mitat, laadut, suureet sekä yhdistä yhteen kohtaan itsessäsi kaikki aistisi — ja silloin olet sinä tunteva Jumalan.“

Tätä samaa totuutta, että Jumala on meidän Isämme ja me Hänen lapsiaan sen nojalla, että olemme sisäisesti yhtä Hänen kanssaan, että Hänen henkensä meissä asuu ja on meidän varsinainen itsemme, tätä

totuutta, jota alkuaan kaikki uskonnot ovat julistaneet, vaikka se sittemmin on kivettynyt sieluttomaksi uskonkappaleeksi, tätä samaa totuutta teosofia meidän päivinäme tahtoo herättää uuteen eloon kaikissa uskonnoissa, tehden siten koko ihmiskunnasta yhden ainoan suuren veljeskunnan, koska kaikki olemme saman äärettömän Isän, meissä asuvan jumalallisen hengen turvattia.

Älkäämme kuitenkaan hairahtuko siihen luuloon, että tämä ääretön Henki, tämä taivaallinen Isämme on, jokin ääretön personallinen jumala. Emme tälle Isällemme saa antaa mitään rajoittavia määräyksiä. Nykyisellä kehitystasollamme emme käsitä Hänen olemustaan enemmän kuin Absoluutinkaan. Kaikki personallinen on rajoitettu, mutta se Logo, joka on yhtä Jumalan kanssa, on rajaton.

Aivan toinen asia on, että järkemme vaatii personallisen eli oikeammin personallistenkin jumalien olevan olemassa, semmoisten intelligenttien voimien, joidenka toiminnasta „maailma luodaan“.

Itse asiassa tutkiva järkemme alati asettaa itselleen kysymyksen tämän universumin synnystä, niin kutsutusta luomisesta: onko maailmankaikkeus jonkun korkeamman voiman käskystä syntynyt tyhjästä („luotu“ sanan kansantajuisessa merkityksessä), vai eikö, ja mitä siinä tapauksessa elämän ilmiö on?

Teosofia vastaa tähän kysymykseen ensiksikin jyrkkään kieltämällä kaiken „tyhjästä luomisen“. Sillä ei ole mitään korkeinta personallista, yliluonnollisella ihmeittentekovoimalla varustettua Jumalaa, se ei siis ensinkään voi puhua mistään luomisesta siinä merkityksessä, että eräänä määrättynä hetkenä ikuisuudessa elämä yhtäkkiä olisi ilmestynyt, maailma äkisti singottu avaruuteen, joka ikuisesti sitä ennen oli ollut pimeä tyhjiys. Mimmoinen on itse asiassa maailmankaikkeuden ulottuvaisuus paikan suhteen? Järkemme sanoo meille ja tähtitiede vahvistaa sen, ettei mikään piste avaruudessa ole keskipiste, ei mikään ääripiste, vaan että universumi on ääretön. Antakaamme ajatuksemme liidellä yli äärettömyydenvaltameren! Omasta aurinkokunnastamme tulemme toiseen sieltä kolmanteen, sitten neljänteen j. n. e., kunnes olemme kulkeneet läpi aurinkokunnan aurinkokuntia, läpi yhden maailman. Olemmeko jo päässä? Olemme kenties kulkenet miljoonia vuosia, tuhansia miljoonia vuosia, kulkeneet salaman nopeudella, mutta emme ole edes alussa. Kuljemme edelleen biljoonia vuosia, emmekä kuitenkaan ole joutuneet askeltakaan eteenpäin maailmanavaruuden rajattomassa äärettömyydessä.

Mutta mikä ulottuvaisuus ajassa meidän on ajateltava maailmalle, jolla ei ole mitään rajoittuvaisuutta paikan suhteen? Voiko puhua sen alusta ja lopusta, joka on ääretön? Ei, se, jolla ei ole alkua eikä loppua paikassa, se ei voi myöskään alkaa eikä loppua ajassa. Äärettömyyden lapsi on ikuisuuden lapsi. Mitään luomista ei ole olemassa, maailmankaikkeus on aina ollut ja on aina oleva.

Mutta kysymyksellä on toinenkin puoli, jota jo myös kosketimme ja joka ei ole vähemmän tärkeä: mitä on ilmennyt, manifestoitunut maailmankaikkeus? Ääretön elämäkö sellaisenaan siinä on ilmennyt?

Ei. Teosofia, vaikka onkin suurenmoinen panteismi, ei ole ollut kyllin epäfilosofinen käsittääkseen jumaluutta ja maailmaa yhdeksi. Muodoissa ilmestyvä maailma ei saata olla sama kuin puhdas äärettömyys, ihmiset, jotka syntyvät ja kuolevat, auringot, jotka syttyvät ja sammuvat, maailmat, jotka muodostuvat ja katoavat, eivät ilmennyksinä saata olla identtisiä puhtaan ikuisuuden kanssa. Ne ovat äärettömän ja ikuisen ilmestyksiä ajassa ja paikassa, mutta ne eivät ole tuo ikuinen itse. Absoluutti on alati kaiken ilmiöllisen olemisen takana, sen ylä- ja alapuolella. Absoluutti itse ei ole voinut tulla objektiiviseksi universumiksi, vaan siksi on tullut Absoluutissa asuva mahdollisuus manifestoituun elämään.

Mutta sanoimmehan äsken, että maailma on ikuinen ja ääretön; eikö se siis ole yhtä Absoluutin kanssa. Tässä mielessään se varmaan on. Mutta mitä me tällöin maailmalla käsitämme? Meidän kiertotähtemme se ei ole, meidän aurinkokuntamme se ei ole, sillä ne ovat rajoitettuja sekä ajassa että paikassa. Eikä se ole se tähdistö, johon aurinkomme kuuluu tai se tähdistöryhmä, joka muodostaa linnunradan ei, ei mitään, joka on rajoitettua, kuinka korkealle kohoammekin. Mutta niissä on sitten se maailma, joka on ääretön ja ikuinen?

Objektiivisena kokonaisuutena ja yhteytenä sitä ei olekkaan olemassa. Se on vain ajateltu, pohjallaoleva ja kaikkikäsittevä yhteys siinä äärettömässä ja ikuisessa maailmassa, jonka ajan ja paikan äärettömyys on siinä, että se on itsessään ajan ja paikan suhteen äärellisten maailmain ääretön summa ja ikuinen peräkkäisyys.

Kaikki olemassaolo on siten rajotusta. Absoluutinen elämä ei voisi ensinkään ilmetä, jollei sillä olisi mahdollisuutta niin sanoaksemme rajottaa itseään, ja ihmeellinen, vaikka täysin käsitettävä tosiseikka on siinä se, ettei kuitenkaan Absoluutti itse ilmene ja oleennu, vaan ainoastaan tämä mahdollisuus.

Ja luonnonmukaisesti tällä mahdollisuudella on kaksi olemuksen puolta eli aspektia: henki ja aine, tajunta ja substansi. Se on toiselta puolen universaalinen, absoluutinen, abstraktinen tajunta (Logos) toiselta ääretön, absoluutinen, abstraktinen ulottuvaisuus. Molemmat ovat yhtä ikuiset, aine ei ole syntynyt hengestä, tajunta ei substansista, mutta ne eivät olekkaan kaksi eri oliota. Henki ja aine ovat olemukseltaan yhtä, vaikka niiden kaksinaisuus onkin jyrkästi esiintuotuna ilmenneessä maailmassa, joka juuri on jumalallisen mahdollisuuden toteutuminen.

Jos nyt tarkastamme näitä molempia olemuksen puolia ja kysymme, millä tavoin ne kumpikin kohdaltaan ilmenevät elävässä olemistossa, niin saatammekohan sanoa, että universaalinen tajunta semmoisenaan on ilmennyt vaiko jakamaton, yhtenäinen alkusubstansi?

Emme — sillä kaikki ilmestyminen, kaikki olemassaolo on rajotusta. Ja se merkitsee aineen ja hengen suhteen että:

Maailmankaikkeus on aineelliselta puoleltaan rajotettujen kappaleiden muodossa ilmestyvä substansi sekä henkiseltä puoleltaan rajotettujen aistimusten muodossa ilmenevä tajunta.

Mikä yhteisellä nimellä sanottuna tietää, että: Ilmestynyt olemassaolo on panteoni tajuksia olentoja.

Universaalinen tajunta ilmestyy kuvastumalla individualisiin tajuntoihin, yhtenäinen substansi tulee objektiiviseksi vaihtelevien muotojen kuvaleikissä. Ajattelemattomia olemme, jos väitämme, että meidän muotomme on ainoa, joka kätkee tajuavan, ajattelevan minän.

Mutta kaikki, mikä on äärellistä, syntyy ja kuolee. Muodot vaihtelevat — tajunnan samoin kuin substansinkin. Sana luominen saa teosofiassa rajotetun merkityksen. Se ei enää tarkoita maailmankaikkeuden syntyä, vaan yhden maailman muodostumista. Voimme puhua kiertotähden, aurinkokunnan, maailman ja minkä hyvänsä äärellisen luomisesta, joka luominen silloin on se tapa, millä se muodostetaan. Kun siis kaikki on eläviä olentoja, on luominenkin elävien luojien toimittama teko, ja jokaisella maailmalla on luojansa eli, kuten häntä voisimme nimittää, personallinen jumalansa.

Ja jos sinä kysyt syntyjä syviä, miksi jumalat maailmoita eleille herättävät, niin kuuluu vastaus: rakkaudesta. Rakkaus on olemassaolon juuri, rakkaus elämän synnyttää. Runoilijat eivät erehdy. Jumala on rakkaus. Mutta kuka sen käsittää? Ainoastaan se, jonka sydämessä puhkeaa jumalallinen lempi. Ainoastaan se, joka vaeltaa Elämän tietä, kohti täydellisyyttä.

Muista, että palvelet korkeinta Jumalaa yksin — ei muita, sillä he ovat äärellisiä.

Mutta kun sinä palvelet Häntä, silloin niitä muita autat. Kun etsit totuutta, kun janoat oikeutta, kun rauhaa ja iloa maailmaan tuot, silloin otat luomistyöhön osaa.

Ja kun sinä täten kuljet Elämän tietä, kun sydämesi lempii ja silmäsi näkee, silloin tunnet sinä Jumalan, silloin ratkaiset sinä elämän arvituksen. Syvästä tiedosta veljillesi kuiskaat: Jumala on rakkaus.